

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту

Завідувачка кафедри

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

_____ Тамара БЕРЕЗЯНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

«__» _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

з спеціальності _____ 073 «Менеджмент» _____
(код та спеціальності)

Освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» _____

на тему: «Визначення інструментів управління сталого розвитку підприємства харчової промисловості» _____

Виконала: здобувачка 2 курсу, групи МН-2-3М

Мірошник Вікторія Юріївна _____

(підпис)

Керівник Галиця Ігор Олександрович _____

(підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувачка _____
(підпис)

Київ – 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітня програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри економіки
праці та менеджменту

_____ Тамара БЕРЕЗЯНКО

“05” вересня 2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

_____ Мірошник Вікторії Юріївни

1. Тема роботи «Визначення інструментів управління сталого розвитку підприємства харчової промисловості»

керівник роботи Галиця Ігор Олександрович

затверджені наказом закладу вищої освіти від 05.09.2025 р № 643-КС.

2. Строк подання здобувачем роботи 02 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти, аналітичні та статистичні матеріали стосовно теми проєкту, бухгалтерська, статистична звітність та аналітичні матеріали ПрАТ «Фірма Полтавпиво»»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити

Розділ 1 Теоретико-методичні засади управління сталим розвитком підприємства

Розділ 2 Аналіз господарської діяльності ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»»

Розділ 3 Визначення інструментів управління сталого розвитку ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Результати дослідження знайшли відображення в 7 рисунках та 17 таблицях ілюстративного матеріалу

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 05 вересня 2025 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи. Складання бібліографії наукових джерел	08.09.2025 р.	
2	Розроблення та затвердження плану роботи керівником кваліфікаційної роботи і керівником проектної групи	13.09.2025 р.	
3	Робота над вступом до кваліфікаційної роботи	19.09.2025 р.	
4	Підготовка першого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	29.09.2025 р.	
5	Підготовка другого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	13.10.2025 р.	
6	Підготовка третього розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.10.2025 р.	
7	Підготовка висновків до роботи та подання його керівнику	07.11.2025 р.	
8	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	11.11.2025 р.	
9	Остаточне оформлення роботи. Формування проекту доповіді, ілюстративного матеріалу. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	15.11.2025 р.	
10	Подання завершеної роботи на розгляд комісії з попереднього захисту	18.11.2025 р.	
11	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри та електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	02.12.2025 р.	
12	Захист кваліфікаційної роботи	Згідно графіку захисту	

Здобувачка

_____ (підпис)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Вікторія МІРОШНИК
(ім'я та прізвище)Ігор ГАЛИЦЯ
(ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Мірошник В.Ю. Визначення інструментів управління сталого розвитку підприємства харчової промисловості. – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота з освітньо-професійної програми – менеджмент організацій та адміністрування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2025.

Досліджено теоретико-методичні засади визначення інструментів управління сталого розвитку підприємства харчової промисловості. В роботі проаналізовані методичні підходи з управління сталого розвитку підприємства. Розглянуті науково-практичні основи управління сталого розвитку підприємства. Проаналізоване середовище функціонування підприємства та поданий управлінський аналіз діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».

На основі узагальнення результатів дослідження діяльності ПрАТ «Фірма»Полтавпиво»», запропоновані інструменти управління сталим розвитком підприємства харчової промисловості, зокрема, обґрунтовано необхідність прийняття управлінського рішення щодо підвищення ефективності роботи компанії.

Кваліфікаційна робота викладена на 111 сторінках (без урахування додатків), містить 7 таблиць, 17 рисунків.

Ключові слова: *сталий розвиток, управління підприємством, харчова промисловість, інструменти управління, стратегічне планування, пивоварна галузь*

ABSTRACT

Miroshnyk V.Yu. Determination of Management Instruments for Sustainable Development of a Food Industry Enterprise. – Manuscript.

Final qualification paper under the educational and professional program Management of Organizations and Administration. National University of Food Technologies, Kyiv, 2025.

The paper explores the theoretical and methodological foundations for identifying management instruments that support the sustainable development of food industry enterprises. It analyzes methodological approaches to managing sustainable development and examines the scientific and practical principles of enterprise sustainability management. The study includes an environmental analysis of the operational context and a managerial assessment of the activities of PJSC "Poltavpivo".

Based on the generalization of research findings related to PJSC "Poltavpivo", the paper proposes specific instruments for managing sustainable development in the food industry. In particular, it substantiates the need for managerial decision-making aimed at improving the company's operational efficiency.

The qualification paper comprises 111 pages (excluding appendices), includes 7 tables and 17 figures.

Keywords: *sustainable development, enterprise management, food industry, management instruments, strategic planning, brewing sector*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Сутність сталого розвитку в контексті підприємництва.....	9
1.2. Класифікація та характеристика інструментів управління сталим розвитком підприємства.....	16
1.3. Методичні підходи до вдосконалення управління сталим розвитком підприємства.....	22
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»».....	35
2.1. Діагностика стану ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» та її позиції на ринку.....	35
2.2. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».....	49
2.3. Оцінка поточного стану сталого розвитку пивзаводу.....	61
Висновки до розділу 2.....	74
РОЗДІЛ 3. ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»».....	76
3.1. Формування інструментів сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».....	76
3.2. Впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики.....	84
3.3. Обґрунтування економічної ефективності запропонованих рішень.....	92
Висновки до розділу 3.....	98
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ.....	111

ВСТУП

У сучасних умовах глобальних викликів, зокрема кліматичних змін, ресурсного виснаження, соціальної нестабільності та посилення конкуренції, питання забезпечення сталого розвитку підприємств набуває особливої актуальності. Харчова промисловість, як стратегічно важливий сектор економіки, відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, збереженні здоров'я населення та підтримці соціально-економічної стабільності. Водночас її функціонування супроводжується значним екологічним навантаженням, високою енергоємністю та залежністю від природних ресурсів.

Сталий розвиток підприємства передбачає досягнення балансу між економічною результативністю, екологічною відповідальністю та соціальною орієнтованістю. Для досягнення цього балансу необхідне впровадження ефективних інструментів управління, які дозволяють системно оцінювати, планувати та контролювати процеси трансформації підприємства відповідно до принципів сталості.

Проблеми сталого розвитку та управління потенціалом промислових підприємств досліджувались у працях таких вчених як І. Должанський, Л. Корнійчук, Є. Лапін, Л. Мельник, П. Осіпов, І. Смачило, О. Шубравська та інших дослідників. Проблемам гнучкого, адаптивного управління присвячені роботи С. Алексєєва, Р. Бекмуратова, М. Буднік, Н. Зяблицької, С. Кравченко, Н. Кулик, О. Меліх, Н. Туріци.

Мета і завдання дослідження. Головною метою кваліфікаційної роботи є удосконалення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо запровадження інструментів сталого розвитку підприємства.

Для досягання визначеної в роботі мети поставлено та вирішено такі науково-методичні та практичні завдання:

- визначено сутність сталого розвитку в контексті підприємництва;
- проведено класифікацію та характеристику інструментів управління сталим розвитком підприємства;
- розглянуто методичні підходи до управління сталим розвитком

підприємства;

- проведено діагностику стану ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» та її позиції на ринку;

- проаналізовано фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»;

- оцінено поточний стан сталого розвитку пивзаводу;

- сформовано інструменти сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»;

- обґрунтовано впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики;

- проведена оцінка економічної ефективності запропонованих рішень.

Об'єктом дослідження виступає процес впровадження інструментів сталого розвитку підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів впровадження інструментів сталого розвитку на підприємстві.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались такі загальнонаукові методи дослідження: метод аналізу та синтезу, аналогій, економіко-статистичні, а також методи індукції та дедукції – при дослідженні інструментів сталого розвитку на підприємстві.

Інформаційною базою написання кваліфікаційної роботи є: законодавчі акти; наукова література (монографічна та періодична); матеріали конференцій; статистичні довідники; фінансова, статистична та оперативна звітність суб'єктів господарювання; інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основного тексту викладено на 111 сторінках. Робота містить 7 таблиць та 17 рисунків. Список використаних джерел налічує 98 найменувань, викладених на 10 сторінках. Робота має 2 додатки, які розміщено на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність сталого розвитку в контексті підприємництва

У XXI столітті концепція сталого розвитку стала ключовим орієнтиром для трансформації економічних систем, зокрема підприємницьких структур. Вона передбачає гармонізацію економічних, екологічних та соціальних цілей, що забезпечує довгострокову життєздатність бізнесу в умовах глобальних викликів. Для підприємств це означає не лише прагнення до прибутковості, а й відповідальне ставлення до природного середовища, людського капіталу та суспільства загалом.

Управління сталим розвитком підприємства передбачає впровадження стратегічних рішень, які враховують вплив виробничої діяльності на екосистему, соціальну стабільність та економічну ефективність. Такий підхід формує нову управлінську парадигму, де підприємництво розглядається як рушійна сила сталих змін, а не лише як інструмент економічного зростання.

Особливої актуальності ці питання набувають у харчовій промисловості, яка має високу соціальну значущість, ресурсну чутливість та екологічну відповідальність. У цьому контексті сталий розвиток виступає не лише як стратегічна мета, а як необхідна умова конкурентоспроможності, інноваційності та адаптивності підприємства до змін зовнішнього середовища.

Таким чином, дослідження сутності сталого розвитку в контексті підприємництва дозволяє сформулювати теоретичну основу для подальшого визначення управлінських інструментів, релевантних до галузевої специфіки та сучасних викликів.

Тарасюк О.В. визначає сталий розвиток підприємства харчової галузі як невід'ємну складову корпоративної стратегії, що поєднує продовольчу безпеку, екологізацію виробництва та соціальну відповідальність. Автор акцентує на необхідності управління змінами в умовах нестабільного середовища [88].

Дідух С.М. трактує сталий розвиток як стратегічну модель функціонування

підприємства, що базується на довгостроковій екологічній, економічній та соціальній ефективності. Особливу увагу приділено адаптації харчових підприємств до європейських стандартів сталості та впровадженню ESG-підходів [56].

Буян О.А. у кваліфікаційній роботі підкреслює, що сталий розвиток підприємства харчової промисловості в умовах післявоєнної відбудови України має спиратися на інституційні механізми продовольчої безпеки, модернізацію виробництва та соціальну згуртованість [41].

Аналіз трансформації глобальних цілей сталого розвитку, представлених у документах ООН, за період від їх формулювання у 1992 р. до останнього перегляду у 2015 р. дозволив відмітити деякі особливості бачення сталого розвитку у історичній ретроспективі [27].

Поперше, звернемо увагу на групування цілей сталого розвитку. Якщо у 1992 р. та 2002 р. (цілі сталого розвитку було згруповано у пули економічних, екологічних та соціальних цілей, то у 2012 р. та 2015 р. таке поєднання відсутнє, замість чого глобальні цілі сталого розвитку представлено загальним змішаним переліком [20].

На думку автора [32], з цього можна зробити висновок, що у розумінні сталого розвитку та його формалізації у вигляді цілей відбулося розмиття кордонів між економічною, соціальною та екологічною сферами. За 20 років з 1992 р. по 2012 р. стало важче віднести ту або іншу ціль до певної сфери, і стало зрозумілим, що рідко яку ціль можна класифікувати, як економічну або екологічну, оскільки фактори та механізми її досягнення знаходяться у всіх трьох сферах одразу. Наприклад, на перший погляд, суто соціальна ціль збільшення народжуваності населення має економічний фактор доходів родини, екологічний фактор навколишнього середовища та його впливу на репродуктивне здоров'я і соціальний фактор популярності інституту родини та батьківства у суспільстві.

Для підприємства наслідок відмови від розподілу цілей сталого розвитку на сфери знаходиться, на наш погляд, у площині принципового трактування того, що є сталий розвиток підприємства і як у подальшому вибудовувати систему управління ним.

По-друге, спостерігається зміна порядкових номерів одних й тих самих цілей в

2015 р. у порівнянні з 2012 р. у загальному переліку глобальних цілей сталого розвитку. На думку автора [51], це може свідчити про те, що, хоча у преамбулах підсумкових документів конференцій ООН цих років і зазначено, що усі цілі є однаково важливими, певна їх пріоритетність все одно простежується. Наприклад, якщо у 2012 р. ціль «Освіта» була 25-ою, то у 2015 р. ціль «Якісна освіта» стала 4-ою. Для сталого розвитку підприємства ранжування глобальних цілей може також означати певну пріоритетність розробки та реалізації власних проєктів сталого розвитку.

Разом з цим присвоєння місць цілям сталого розвитку у їх загальному переліку у документах ООН слабо впливає на оцінку рівня сталого розвитку підприємства, оскільки воно повинно супроводжуватися визначенням ще й вагових коефіцієнтів значимості цілей. Наприклад, повертаючись до цілі «Освіта», можна стверджувати, що, з одного боку, суттєва зміна її місця у переліку цілей з 25 на 4 з 2012 р. по 2015 р. відповідно, свідчить про підвищення значимості цієї цілі для сталого розвитку, але, з іншого боку, вага освіти у сталому розвитку ніяк не змінилася, і рівень сталого розвитку підприємства, яке займалося проєктами освіти у 2012 р. з її позиціонуванням на 25-му місці та у 2015 р. з її позиціонуванням на 4-му місці, також ніяк не зміниться [60].

Розгляд концепції сталого розвитку крізь призму підходів ЮНЕСКО та доповідей ООН засвідчує її значення як стратегічної альтернативи короткостроковим, ресурсно-виснажливим моделям глобального розвитку. Сталий розвиток передбачає комплексну інтеграцію екологічних, соціальних та економічних чинників, що створює передумови для довготривалого підвищення якості життя населення. У цьому контексті особливу увагу приділено раціональному управлінню ресурсами – фінансовими, людськими, матеріальними, соціальними та природними – з метою забезпечення збалансованого функціонування суспільно-економічних систем.

Активна участь Організації Об'єднаних Націй у просуванні принципів сталого розвитку підкреслює глобальну відповідальність за дотримання екологічних норм, прав людини та принципів соціальної справедливості. Ця діяльність спрямована на формування міжнародних зобов'язань, здатних забезпечити сталу перспективу для

всіх країн світу [12].

Впровадження засад сталого розвитку на різних рівнях — від державного управління до приватного сектора — є ключовою умовою для подолання актуальних глобальних викликів, таких як зміна клімату, зростання соціальної нерівності, бідність та деградація природних ресурсів.

Прийняття Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 році документа «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» стало визначальним етапом у формуванні цілісного підходу до вирішення фундаментальних проблем людства. У його основі лежить прагнення досягти гармонії між трьома ключовими вимірами — економічним, екологічним та соціальним. Такий підхід передбачає узгодження антропоцентричних і біоцентричних позицій, орієнтуючись на забезпечення розвитку, що не перевищує екологічну місткість планети [14].

П'ять стратегічних напрямів Порядку денного — люди, планета, процвітання, партнерство та мир — охоплюють базові аспекти людського існування та взаємодії з навколишнім середовищем. Для України ці цілі мають особливу актуальність і узгоджуються з національними пріоритетами сталого розвитку.

У контексті реалізації глобальної стратегії сталого розвитку, Україна, як і більшість країн світу, активно інтегрує Цілі сталого розвитку (ЦСР) до національних стратегічних документів, охоплюючи економічні, соціальні та екологічні напрями. Економічний блок ЦСР передбачає забезпечення гідної праці, стимулювання економічного зростання, підтримку інноваційної діяльності та розвиток інфраструктури. У соціальній сфері пріоритетами виступають зменшення нерівності, підвищення якості освіти, охорона здоров'я та забезпечення добробуту населення. Екологічний вимір зосереджується на збереженні біорізноманіття, формуванні культури відповідального споживання і виробництва, а також на розвитку сталої енергетики.

В умовах сучасних глобальних викликів — зокрема зміни клімату, деградації природних ресурсів та зростання соціальної напруги — екологічні пріоритети набувають особливої значущості. Концепція сталого розвитку передбачає досягнення

компромісу між потребами нинішніх і майбутніх поколінь, забезпечуючи умови для економічного зростання та соціальної справедливості без шкоди для екологічної рівноваги планети. Такий підхід вимагає системної взаємодії між державними, приватними та міжнародними інституціями, а також наявності чітко сформульованих стратегій на всіх рівнях управління — від підприємницьких структур до урядових органів.

Впровадження ЦСР є необхідною умовою для формування стабільного майбутнього, в якому економічне процвітання поєднується з екологічною відповідальністю та соціальним благополуччям. Це дозволяє мінімізувати ризики для навколишнього середовища, зберігаючи ресурси для наступних поколінь, і створює основу для сталого розвитку людства в глобальному вимірі [22].

У площині суб'єктів господарювання поняття сталого розвитку підприємства розглядається як ключовий елемент сучасної управлінської парадигми, що охоплює не лише економічні аспекти, але й враховує екологічні та соціальні наслідки виробничої діяльності. Як зазначає Сизоненко О.А., сталий розвиток підприємства слід трактувати як процес безперервного вдосконалення основних економічних показників, досягнення економічної рівноваги та здатності до динамічного розвитку. Водночас ігнорування екологічних і соціальних чинників може обмежити потенціал підприємства та спричинити негативні наслідки у довгостроковій перспективі [82].

Сталий розвиток підприємства трактується сучасними дослідниками як багатовимірна управлінська концепція, що поєднує економічну ефективність, екологічну відповідальність і соціальну орієнтованість, забезпечуючи довгострокову стійкість та конкурентоспроможність.

О.В. Мануйлов визначає сталий розвиток як цілеспрямоване соціально-економічне зростання, орієнтоване на потреби майбутніх поколінь. Він підкреслює важливість гармонійного поєднання економічної вигоди, соціальної відповідальності та екологічної стабільності, враховуючи внутрішні й зовнішні ризики [68].

А. Огієнко трактує сталий розвиток як стабільне зростання та відтворення всіх підсистем підприємства, що забезпечує позитивні результати в економічному, екологічному та соціальному напрямках. Вони акцентують на ролі державних

економічних і правових інструментів [73].

К. О. Свистун розглядає сталий розвиток як ключову управлінську концепцію в умовах складності та динаміки зовнішнього середовища. Вона виділяє ознаки сталості: рівноважність, адаптивність, збалансованість, стабільність, конкурентоспроможність та екологічність [81].

Сутність сталого розвитку підприємства – це досягнення довгострокового успіху шляхом збалансування економічних, соціальних та екологічних інтересів. Це означає ведення бізнесу таким чином, щоб задовольняти потреби сьогодення без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

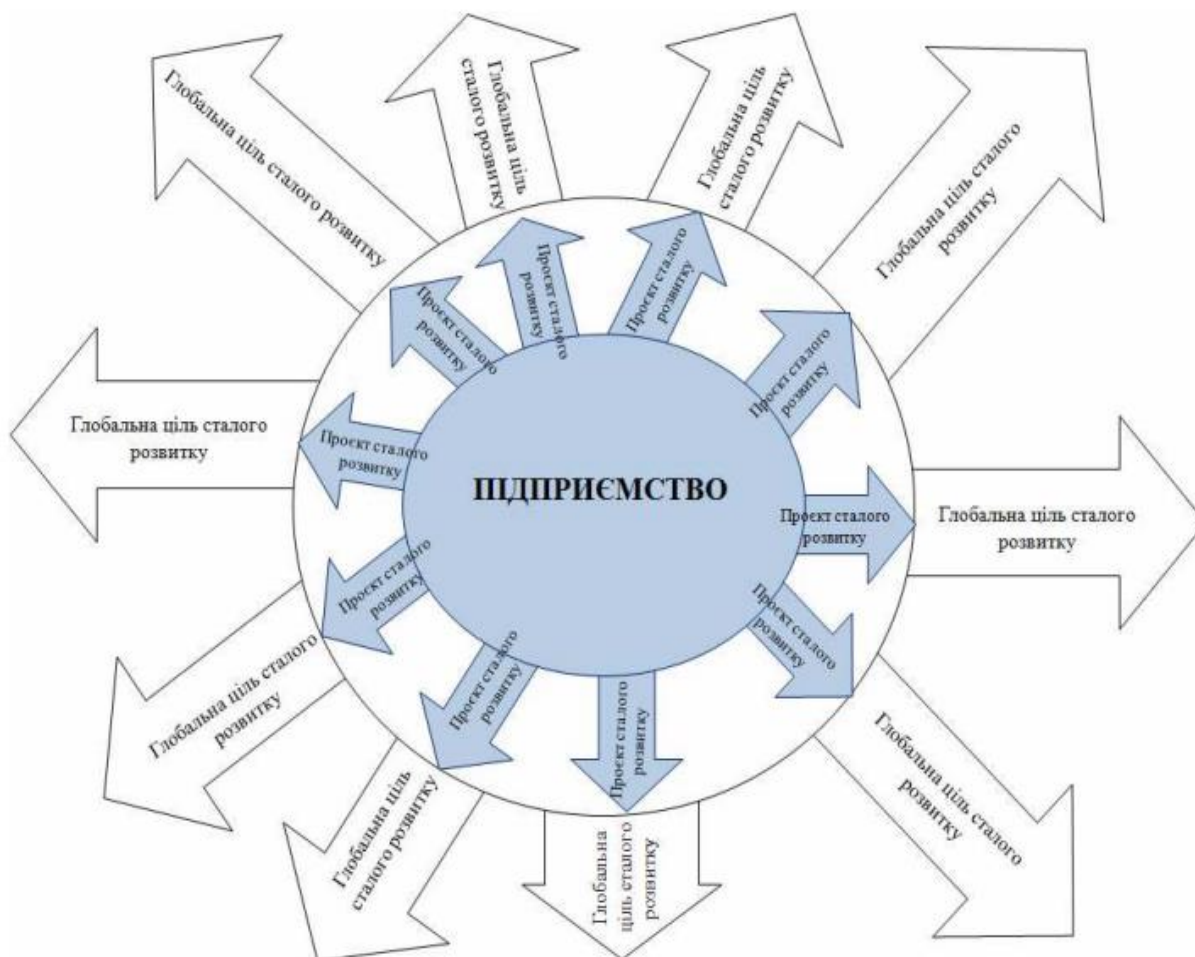

Рис. 1.1. Сталий розвиток підприємства, як сукупність проєктів, спрямованих на реалізацію глобальних цілей сталого розвитку, визначених ООН

Джерело: [53]

Концепція сталого розвитку була вперше офіційно сформульована у 1987 році в доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку, у цьому

документі сталий розвиток визначено як процес, що забезпечує задоволення потреб сучасного покоління без загрози для можливостей майбутніх поколінь, при якому використання ресурсів, інвестиційна діяльність, технологічний прогрес та інституційні трансформації узгоджуються з довгостроковими цілями розвитку [13].

Розвиваючи дану ідею, В. Гросул трактує сталість як стан системи, що характеризується стабільністю її кількісних параметрів, властивостей та взаємозв'язків, незважаючи на вплив змін у зовнішньому середовищі. Така система здатна зберігати свою структуру та функціональність, адаптуючись до нових умов, що забезпечує її ефективність і тривалу життєздатність.

Д.О. Хахалєв розглядає сталий розвиток як інтегровану модель, яка поєднує соціальні, економічні та екологічні компоненти в єдину систему збалансованого зростання. Основна мета цієї моделі полягає у задоволенні потреб сучасного суспільства без порушення екологічної рівноваги та без шкоди для добробуту майбутніх поколінь [91].

На думку О. Сич, А. Дунська, сталий економічний розвиток слід розглядати як такий тип зростання, за якого економічна активність суспільства здійснюється з урахуванням здатності екосистем до відновлення, поглинання забруднень та підтримання життєдіяльності як нинішніх, так і майбутніх поколінь. Такий підхід передбачає гармонізацію економічних процесів із природними обмеженнями, що забезпечує довготривалу екологічну рівновагу та соціальну стабільність [83].

У цьому контексті визначення пріоритетних напрямів сталого розвитку, зокрема у сфері торгівлі України, постає як актуальне наукове та практичне завдання. Воно формується під впливом глобальних тенденцій, що вимагають адаптації національної економіки до нових викликів, зокрема в частині ресурсоефективності, екологічної відповідальності та соціальної інклюзивності.

Узагальнений підхід визначає сталий розвиток підприємства як процес тривалого економічного зростання, що поєднує ефективне використання ресурсів, збереження довкілля, соціальний прогрес і здатність до адаптації. Пропонується механізм сталого розвитку, який включає стратегічне планування, екологічне управління, соціальну відповідальність, інновації та моніторинг.

1.2. Класифікація та характеристика інструментів управління сталим розвитком підприємства

Управління сталим розвитком підприємства вимагає системного підходу до вибору та застосування відповідних управлінських інструментів, які дозволяють досягати балансу між економічною ефективністю, екологічною безпекою та соціальною відповідальністю. У сучасних умовах динамічного зовнішнього середовища, зростання екологічних ризиків та соціальних очікувань, підприємства змушені адаптувати свої управлінські практики до принципів сталості.

Інструменти управління сталим розвитком охоплюють широкий спектр методів, моделей, стандартів і технологічних рішень, які спрямовані на інтеграцію цілей сталого розвитку в стратегічне та операційне управління підприємством. Їх застосування дозволяє не лише підвищити ефективність використання ресурсів, але й забезпечити відповідність міжнародним екологічним та соціальним стандартам, зміцнюючи репутацію підприємства та його конкурентоспроможність.

Класифікація таких інструментів є необхідною умовою для їх систематизації, порівняльного аналізу та обґрунтованого вибору в залежності від галузевої специфіки, розміру підприємства, рівня його інноваційного розвитку та стратегічних пріоритетів. У цьому контексті важливо розглядати інструменти не лише як технічні засоби, а як елементи цілісної управлінської системи, що забезпечує реалізацію концепції сталого розвитку на практиці.

Інструменти управління сталим розвитком підприємства – це сукупність методів, механізмів, моделей, нормативних регламентів, інформаційних систем і технологічних рішень, які забезпечують інтеграцію принципів сталого розвитку в управлінську діяльність підприємства. Вони спрямовані на досягнення збалансованого економічного зростання, екологічної відповідальності та соціальної орієнтованості, з урахуванням внутрішніх ресурсів і зовнішніх викликів [86].

Ці інструменти дозволяють:

- формувати стратегічні цілі сталого розвитку;
- оцінювати ефективність використання ресурсів;
- впроваджувати екологічні та соціальні стандарти;
- забезпечувати прозорість і звітність;
- адаптувати підприємство до змін середовища та вимог зацікавлених сторін [1].

Інструменти можуть класифікуватися за функціональним призначенням (стратегічні, екологічні, соціальні, інформаційно-аналітичні), рівнем застосування (операційні, тактичні, стратегічні), а також за джерелом походження (внутрішні, зовнішні, нормативні, добровільні).

Попри деталізацію незмінним лишається те, що в основу концепції сталого розвитку покладено три принципово основоположні складові, а саме:

-економічне зростання (збереження та розвиток капіталу, що забезпечуватиме створення необхідного для поточного й перспективного розвитку комплексу ресурсів [4];

-економне використання природних ресурсів, застосування екологічних технологій, створення продукції з дотриманням екологічних стандартів, мінімізацію, переробку і знищення відходів [2]);

-прогрес у соціальній сфері (збереження стабільності соціальних і культурних систем, справедливий розподіл благ, скорочення руйнівних конфліктів між людьми; збереження культурної спадщини і різноманіття);

-захист навколишнього середовища (забезпечення життєздатності екосистем, цілісності біологічних і фізичних природних систем, від яких залежить стабільність усієї біосфери) [16].

Тут основна увага приділена створенню передумов для здатності екосистеми до самовідтворення, а не збереження її в статичному «ідеальному» стані.

Безпосередньо «сталий розвиток» є процесом, що передбачає збалансоване використання ресурсів, інвестування, технологічний розвиток, інституційні зміни, узгоджуючи при цьому це з потребами теперішнього й майбутніх поколінь.

На думку М. Пашкевич, сталий розвиток можна трактувати як «модель

управління організацією, що заснована на комплексному підході до вирішення економічних, соціальних та екологічних завдань, коли управлінські рішення приймаються для досягнення оптимальних результатів у цих сферах» [75].

У цьому контексті підприємства відіграють ключову роль, оскільки їхні дії мають значний вплив на економічні, соціальні та екологічні аспекти життя. Сталий розвиток підприємства завбачує зрівноважене зростання економічних, екологічних та соціальних параметрів власної діяльності, забезпечуючи тим самим загальний прогрес.

Суб'єкти господарювання, у свою чергу, мають формувати власну стратегію розвитку таким чином, щоб їх функціонування сприяло збереженню балансу між досягненням корпоративних цілей, зміцненням суспільних відносин, норм і цінностей, забезпеченням самовідтворення екосистем на відповідній території.

Розглянемо класифікацію інструментів управління сталим розвитком підприємства, табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Класифікація інструментів управління сталим розвитком підприємства

Група інструментів	Приклади	Призначення
Стратегічні	SWOT-аналіз, стратегічне планування, сценарне моделювання	Формування довгострокових цілей, оцінка ризиків, вибір напрямів розвитку
Екологічні	Екологічний аудит, ISO 14001, LCA (аналіз життєвого циклу), екологічна сертифікація	Зниження впливу на довкілля, оптимізація ресурсоспоживання, екологічна відповідність
Соціальні	Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ), етичні кодекси, соціальні KPI	Підвищення добробуту працівників, підтримка громад, соціальна згуртованість
Економічні	KPI ефективності, бюджетування, управління витратами, інвестиційний аналіз	Забезпечення прибутковості, фінансова стійкість, оптимізація витрат
Інформаційно-аналітичні	ERP-системи, екологічні дашборди, системи моніторингу, ESG-звітність	Збір, обробка та візуалізація даних, прозорість, прийняття обґрунтованих рішень
Нормативно-правові	Стандарти ISO, національні екостандарти, регуляторні вимоги	Відповідність законодавству, мінімізація юридичних ризиків
Інноваційно-технологічні	Зелені технології, цифрові рішення, енергоефективне обладнання	Підвищення продуктивності, зменшення екологічного сліду, адаптація до змін

Джерело: складено автором за [1,5,12,13,17,27,64,65,98]

1. Стратегічні інструменти, дана група охоплює методи стратегічного аналізу, прогнозування та планування, які дозволяють підприємству формувати довгострокову політику сталого розвитку. Застосування SWOT-аналізу, сценарного моделювання, стратегічних карт та цілей сталого розвитку (SDGs) сприяє системному врахуванню ризиків, можливостей та зовнішніх викликів. Стратегічні інструменти забезпечують інтеграцію принципів сталості в корпоративну стратегію, підвищуючи адаптивність і конкурентоспроможність підприємства.

2. Екологічні інструменти, на мінімізацію негативного впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище. Вони включають екологічний аудит, сертифікацію за стандартами ISO 14001, аналіз життєвого циклу продукції (LCA), екологічне маркування та управління відходами. Ці інструменти дозволяють підприємству досягти екологічної відповідності, знизити ресурсоспоживання та покращити екологічну репутацію.

3. Соціальні інструменти, забезпечують реалізацію принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), етичного управління та розвитку людського капіталу. Вони охоплюють механізми забезпечення гідних умов праці, підтримки місцевих громад, гендерної рівності, охорони здоров'я та освіти. Застосування соціальних індикаторів та звітності дозволяє підприємству зміцнити соціальну згуртованість і довіру зацікавлених сторін.

4. Економічні інструменти орієнтовані на забезпечення фінансової стабільності, ефективності та інвестиційної привабливості підприємства. До них належать системи бюджетування, управління витратами, оцінка економічної ефективності, фінансове планування та аналіз ризиків. Вони дозволяють підприємству досягати сталого економічного зростання, оптимізувати використання ресурсів та забезпечити прибутковість у довгостроковій перспективі.

5. Інформаційно-аналітичні інструменти, охоплюють цифрові платформи, ERP-системи, екологічні дашборди, системи моніторингу та звітності, що забезпечують збір, обробку та аналіз даних про сталий розвиток. Інформаційно-аналітичні інструменти сприяють прозорості управлінських процесів,

обґрунтованості рішень та ефективному контролю за досягненням цілей сталості.

6. Нормативно-правові інструменти включають міжнародні стандарти (ISO, GRI, SA8000), національні екологічні регламенти, галузеві кодекси та законодавчі вимоги. Вони забезпечують правову відповідність діяльності підприємства, мінімізують юридичні ризики та сприяють інтеграції до глобального ринку сталих практик.

7. Інноваційно-технологічні інструменти охоплюють впровадження екологічно чистих технологій, енергоефективного обладнання, цифрових рішень та технологій Industry 4.0. Вони сприяють модернізації виробництва, зниженню екологічного навантаження, підвищенню продуктивності та адаптації підприємства до нових викликів сталого розвитку [98].

Представлена класифікація інструментів управління сталим розвитком підприємства охоплює ключові напрями, що забезпечують інтеграцію принципів сталості в управлінську систему. Стратегічні інструменти сприяють формуванню довгострокових цілей і сценаріїв розвитку, їх сукупність формує комплексну модель управління, здатну забезпечити стійкість і конкурентоспроможність підприємства в умовах динамічного середовища.

Управління сталим розвитком підприємства базується на використанні комплексу інструментів, які забезпечують інтеграцію економічних, екологічних та соціальних пріоритетів у стратегічну та операційну діяльність. Ці інструменти формують основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на досягнення довгострокової стійкості, адаптивності та конкурентоспроможності підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Стратегічні інструменти дозволяють підприємству формувати бачення, місію та довгострокові цілі з урахуванням принципів сталості. Наприклад, застосування SWOT-аналізу для оцінки внутрішніх і зовнішніх чинників, сценарного прогнозування для моделювання варіантів розвитку, а також стратегічних карт сталого розвитку, що базуються на Цілях сталого розвитку ООН (SDGs), сприяє узгодженню корпоративної стратегії з глобальними викликами [33,36].

Екологічні інструменти спрямовані на мінімізацію негативного впливу виробничої діяльності на довкілля. До них належать екологічний аудит, сертифікація за стандартом ISO 14001, впровадження систем екологічного менеджменту (EMS), аналіз життєвого циклу продукції (LCA), екологічне маркування та управління відходами. Наприклад, підприємства харчової промисловості можуть застосовувати LCA для оцінки впливу упаковки на навколишнє середовище, а ISO 14001 — для впровадження системи екологічного контролю.

Соціальні інструменти реалізують корпоративну соціальну відповідальність (КСВ), етичне управління та розвиток людського капіталу. Це включає механізми забезпечення гідних умов праці, охорони здоров'я, гендерної рівності, підтримки місцевих громад і залучення працівників до процесів прийняття рішень. Наприклад, впровадження етичного кодексу, програми добробуту персоналу, соціального діалогу та звітності за стандартом GRI (Global Reporting Initiative) дозволяє підприємству зміцнити соціальну легітимність.

Економічні інструменти забезпечують фінансову стійкість підприємства та ефективне використання ресурсів. До них належать системи бюджетування, управління витратами, оцінка інвестиційної привабливості, аналіз економічної ефективності, управління ризиками та вартісно-орієнтоване управління. Наприклад, використання КРІ сталого розвитку, індикаторів рентабельності екологічних інвестицій або моделі економічної доданої вартості (EVA) дозволяє оцінити ефективність сталих проєктів [27].

Інформаційно-аналітичні інструменти забезпечують збір, обробку, аналіз та візуалізацію даних, необхідних для прийняття рішень у сфері сталого розвитку. Це ERP-системи (наприклад, SAP Sustainability Control Tower), екологічні дашборди, системи моніторингу ESG-показників, нефінансова звітність за стандартами GRI, SASB або TCFD. Наприклад, підприємство може використовувати інтегровану звітність для демонстрації прогресу у досягненні екологічних і соціальних цілей.

Нормативно-правові інструменти включають міжнародні та національні стандарти, регуляторні вимоги, галузеві кодекси та добровільні ініціативи.

Наприклад, дотримання вимог Директиви ЄС щодо нефінансової звітності, участь у Глобальному договорі ООН, впровадження стандартів SA8000 (соціальна відповідальність) або ISO 26000 (керівництво з соціальної відповідальності) дозволяє підприємству відповідати очікуванням регуляторів і споживачів [17,19].

Інноваційно-технологічні інструменти охоплюють впровадження екологічно чистих технологій, цифрових рішень, автоматизованих систем управління, технологій Industry 4.0, енергоефективного обладнання. Наприклад, використання IoT для моніторингу енергоспоживання, впровадження біотехнологій у виробництво, застосування блокчейн для прозорості ланцюгів постачання — усе це сприяє підвищенню продуктивності та зниженню екологічного навантаження.

Узагальнено, інструменти управління сталим розвитком підприємства формують багаторівневу систему, що охоплює стратегічне бачення, операційні процеси, інноваційні рішення та соціально-екологічну відповідальність. Їх комплексне застосування дозволяє підприємству не лише досягати економічної вигоди, а й забезпечувати довгострокову стійкість, відповідність глобальним викликам і очікуванням суспільства.

1.3. Методичні засади управління сталим розвитком підприємства

Управління сталим розвитком підприємства вимагає науково обґрунтованих методичних підходів, які забезпечують системну інтеграцію економічних, екологічних та соціальних цілей у стратегічну та операційну діяльність. Методичні засади виступають фундаментом для формування управлінських рішень, що відповідають принципам сталості, адаптованим до галузевої специфіки, рівня технологічного розвитку та зовнішніх викликів.

Сучасна методологія управління сталим розвитком базується на міждисциплінарному поєднанні стратегічного планування, екологічного менеджменту, соціального партнерства, ризик-менеджменту та інноваційного

управління. Вона передбачає використання кількісних і якісних методів оцінки, індикаторного аналізу, моделювання сценаріїв розвитку, а також впровадження систем моніторингу та звітності.

Особливу увагу слід приділяти адаптації методичних підходів до умов нестабільного середовища, зокрема в контексті українських підприємств, які функціонують в умовах воєнного ризику, ресурсних обмежень та трансформаційних процесів. Методичні засади мають забезпечувати не лише відповідність міжнародним стандартам сталості, а й практичну реалізацію принципів сталого розвитку через ефективне використання ресурсів, екологічну відповідальність та соціальну згуртованість [22].

Сталий розвиток підприємства слід розглядати як керований процес, що потребує системного підходу та широкого застосування сучасних інформаційних технологій. Інтеграція принципів сталості у всі рівні управлінської діяльності — від стратегічного планування до щоденних операцій — є передумовою для формування багатоваріантних сценаріїв розвитку, забезпечення точності прогнозування та вибору оптимальних управлінських рішень.

Корпоративний механізм сталого розвитку підприємства має включати такі ключові структурні компоненти, як фінансова стійкість, розвиток інноваційного та ресурсозберігаючого виробництва, екологізація діяльності та соціальна відповідальність бізнесу. Одним із дієвих інструментів, що дозволяє візуалізувати причинно-наслідкові зв'язки між цілями сталого розвитку, є стратегічна карта. Вона виступає універсальним засобом опису сталої стратегії підприємства, демонструє послідовність управлінських етапів і сприяє збалансованості управлінських рішень, що в кінцевому підсумку позитивно впливає на капіталізацію підприємства [41].

Формування та забезпечення механізму управління підприємством ґрунтується на системі принципів і методів, які водночас є характерними для концепції сталого розвитку. При визначенні складу таких принципів необхідно враховувати їх відповідність стратегічним цілям, управлінським зв'язкам та нормативно-правовим умовам функціонування підприємства. Інтеграція принципів сталого розвитку в

систему стратегічного управління є ключовою передумовою досягнення довгострокової ефективності та стійкості. Це передбачає розробку комплексних стратегій, що охоплюють економічну, екологічну та соціальну складові, спрямовані на мінімізацію негативного впливу на довкілля, підвищення соціальних стандартів і забезпечення фінансової стабільності.

Згідно з підходом, запропонованим О. Власков, процес формування механізму сталого розвитку підприємства включає кілька послідовних етапів. Перший етап – розробка стратегії розвитку організації, що охоплює аналіз зовнішнього середовища, оцінку поточного стану підприємства, формулювання місії, визначення цілей та стратегічних орієнтирів сталого розвитку [47].

Другий етап – оцінка загального потенціалу розвитку, яка передбачає аналіз наявних ресурсів і компетенцій, оцінку внутрішньорівневої взаємодії в ланцюгу «ресурси – компетенції – результати», а також міжрівневої збалансованості складових потенціалу. Третій етап – проектування сталого розвитку, що включає оцінку ефективності запропонованих проєктів, розробку системи цільових показників і відповідних інструментів, а також сценарне моделювання майбутніх станів зовнішнього середовища. Четвертий етап – реалізація стратегії сталого розвитку, яка охоплює моніторинг зовнішніх умов, адаптацію ресурсної бази та компетенцій до змін середовища, оцінку результатів діяльності, коригування цілей і стратегій, а за потреби – оновлення місії підприємства.

Узагальнений механізм забезпечення сталого розвитку підприємства має включати такі ключові складові: оцінку поточних процесів з позиції їх впливу на сталий розвиток; вибір стратегічних напрямів розвитку; визначення додаткових тактичних пріоритетів; оцінку сталості обраних стратегічних і тактичних рішень. Комплексна реалізація цього механізму дозволяє підприємству не лише відновлювати виробничі та господарські потужності, а й забезпечувати стабільність і стійкість розвитку в умовах змінного середовища [59].

Таким чином, механізм управління сталим розвитком підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і стратегічних підходів,

спрямованих на забезпечення довготривалого, збалансованого зростання суб'єкта господарювання з урахуванням економічних, соціальних та екологічних чинників. Його функціонування ґрунтується на інтеграції ключових елементів, серед яких провідне місце посідають стратегічне планування, раціональне використання ресурсів, інноваційна діяльність та реалізація принципів корпоративної соціальної відповідальності.

Стратегічне планування передбачає формування довгострокових цілей сталого розвитку та їх інтеграцію в усі рівні управлінської ієрархії підприємства. Раціональне використання ресурсів орієнтоване на оптимізацію виробничих процесів, зниження витрат і підвищення якості продукції або послуг, що водночас сприяє зменшенню екологічного навантаження. Інноваційна складова механізму забезпечує розвиток нових продуктів, технологій і бізнес-моделей, які підвищують гнучкість і конкурентоспроможність підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

Корпоративна соціальна відповідальність виступає важливим елементом механізму, що охоплює турботу про персонал, участь у соціально значущих ініціативах, підтримку місцевих громад і зниження негативного впливу на довкілля. Важливим аспектом ефективного функціонування механізму є постійний моніторинг і оцінка досягнутих результатів, що дозволяє своєчасно коригувати стратегії, адаптувати їх до змін зовнішнього середовища та оперативно реагувати на нові виклики [68].

Однією з ключових проблем у цьому контексті є необхідність розробки та впровадження ефективної системи оцінювання забезпеченості сталого розвитку підприємства. Така система має включати визначення, моніторинг і аналіз релевантних індикаторів, які комплексно відображають економічну, соціальну та екологічну складові сталого розвитку, забезпечуючи обґрунтованість управлінських рішень і прозорість звітності.

Аналіз існуючих наукових підходів до визначення сутності поняття «сталий розвиток підприємства» дозволяє сформулювати його як цілеспрямований процес забезпечення довготривалого економічного зростання, що базується на гармонійному

поєднанні економічних, екологічних та соціальних складових господарської діяльності. У цьому контексті сталий розвиток розглядається як сучасна управлінська концепція, яка передбачає ефективне використання ресурсного потенціалу, збереження навколишнього природного середовища, підвищення якості життя працівників і місцевих громад, а також забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах складного та динамічного зовнішнього середовища.

Сталий розвиток підприємства передбачає досягнення внутрішньої стабільності та системної рівноваги, орієнтуючись на довгострокові інтереси як самого суб'єкта господарювання, так і суспільства загалом. У зв'язку з цим пропонується механізм забезпечення сталого розвитку, який ґрунтується на системі принципів, цілей і ключових складових сталості. Такий механізм включає взаємопов'язані елементи, що формують комплексний підхід до управління розвитком підприємства, дозволяючи не лише забезпечити економічне зростання, а й відповідати вимогам глобальної концепції сталого розвитку [53].

Одним із базових елементів механізму (рис. 1.2.) є стратегічне планування, яке передбачає формування довгострокових цілей підприємства з урахуванням економічних, екологічних та соціальних пріоритетів. Важливою умовою є інтеграція принципів сталого розвитку в загальну бізнес-стратегію, що забезпечує узгодженість управлінських рішень на всіх рівнях. Економічна стабільність у межах цього механізму досягається шляхом ефективного використання ресурсів, підвищення прибутковості, раціонального управління фінансами та мінімізації ризиків.

Екологічне управління передбачає впровадження сучасних екологічних стандартів, технологій і практик, спрямованих на зниження негативного впливу на довкілля, збереження природних ресурсів і розвиток екологічних інновацій. Соціальна відповідальність підприємства реалізується через створення гідних умов праці, розвиток людського капіталу, підтримку місцевих громад і сприяння соціальному прогресу на основі принципів корпоративної соціальної відповідальності.

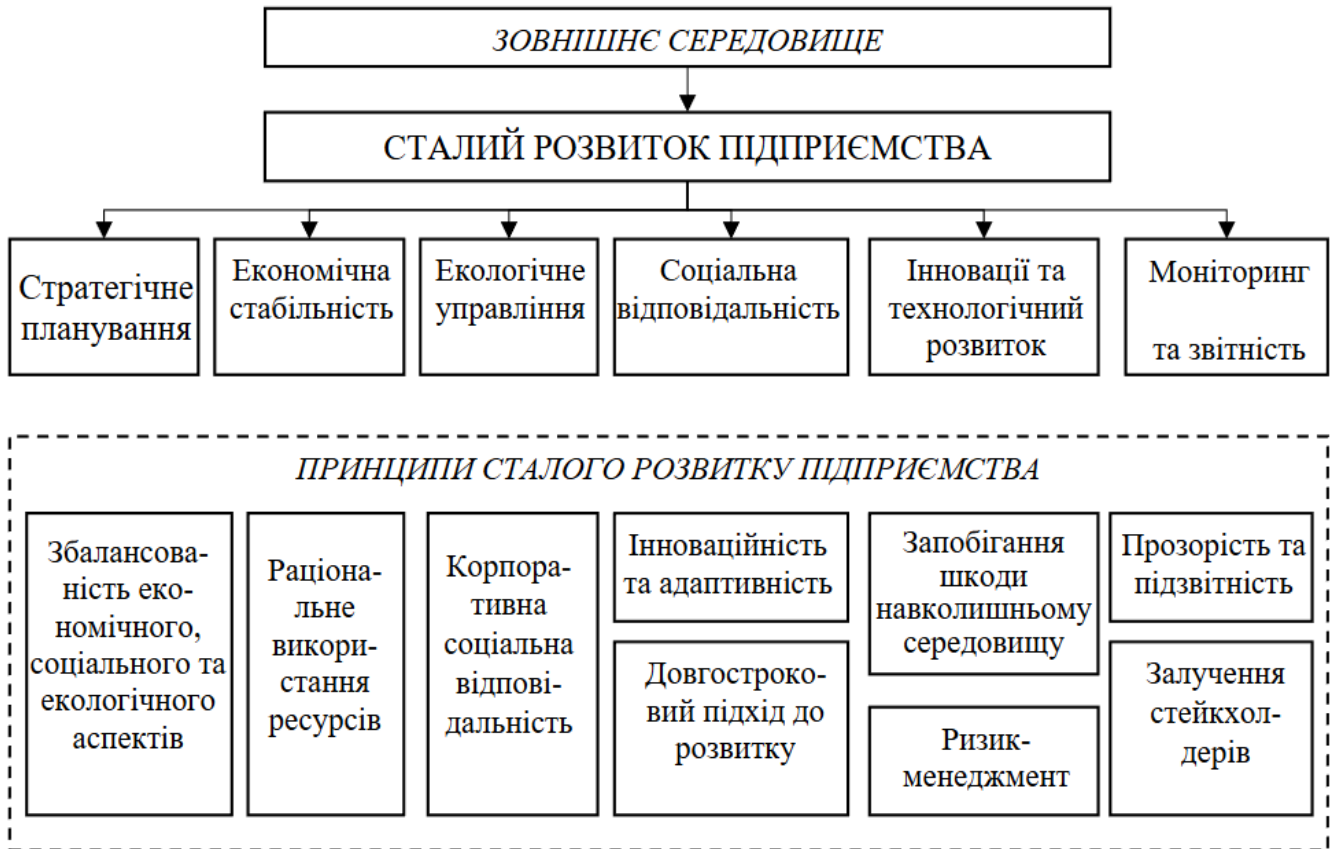

Рис. 1.2. Механізм забезпечення сталого розвитку підприємств

Джерело: [73]

Інноваційна діяльність та технологічний розвиток відіграють ключову роль у впровадженні нових рішень, що підвищують ефективність виробництва, зменшують екологічне навантаження та забезпечують адаптацію підприємства до нових викликів. Систематичний моніторинг і звітність є важливими інструментами оцінки прогресу у досягненні цілей сталого розвитку, оскільки дозволяють здійснювати регулярну оцінку економічних, екологічних і соціальних показників, а також забезпечують прозорість результатів через публікацію відповідних звітів [69].

Узагальнено, всі елементи механізму сталого розвитку підприємства функціонують у взаємозв'язку, формуючи цілісну систему управління, яка забезпечує не лише економічне зростання, а й відповідність підприємства сучасним вимогам сталості на національному та глобальному рівнях.

Запропонований механізм управління сталим розвитком підприємства базується на системі принципів, методологічних підходів та регуляторних норм, що

спрямовані на забезпечення збалансованого економічного, екологічного та соціального прогресу організації. Його концептуальна основа передбачає інтеграцію трьох ключових складових сталості без домінування жодної з них, що забезпечує синергію між економічною результативністю, екологічною відповідальністю та соціальною орієнтованістю [85].

Принцип збалансованості означає прагнення підприємства до сталого економічного зростання, одночасно з мінімізацією негативного впливу на довкілля та покращенням соціальних умов функціонування. Раціональне використання ресурсів передбачає ефективне управління природними, фінансовими, людськими та матеріальними активами з урахуванням потреб майбутніх поколінь. Довгострокова орієнтація розвитку акцентує увагу на стратегічному плануванні, формуванні довгострокової цінності для стейкхолдерів та уникненні фокусування на короткострокових вигодах.

Інноваційність та адаптивність механізму передбачає постійне впровадження технологічних і управлінських новацій, що підвищують ефективність виробничих процесів та забезпечують гнучкість у реагуванні на зміни зовнішнього середовища. Принцип запобігання шкоди навколишньому середовищу реалізується через впровадження екологічно безпечних технологій, зменшення обсягів відходів, викидів і енергоспоживання, а також використання відновлюваних джерел енергії [92].

Прозорість та підзвітність передбачають відкритість підприємства у наданні інформації про свою діяльність, її вплив на економіку, суспільство та довкілля, а також забезпечення ефективного зворотного зв'язку зі стейкхолдерами. Корпоративна соціальна відповідальність охоплює етичне ставлення до потреб суспільства, дотримання соціальних стандартів та активну участь у соціальному розвитку. Залучення зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень сприяє врахуванню їхніх інтересів, підвищенню легітимності управлінських дій та зміцненню соціального капіталу підприємства [80].

Ризик-менеджмент у межах сталого розвитку передбачає проактивне управління ризиками, пов'язаними з економічною діяльністю, екологічними

викликами та соціальними факторами. Принцип рівності та соціальної справедливості забезпечує рівні можливості для всіх працівників, підтримку інклюзивного середовища та сприяння соціальній згуртованості як у межах підприємства, так і в ширшому суспільному контексті.

Застосування зазначених принципів дозволяє підприємству зберігати конкурентоспроможність, відповідати вимогам сучасного ринку та глобальним трендам, забезпечуючи стабільний розвиток у гармонії з природним середовищем і соціальним простором.

Сталий розвиток підприємств в Україні має значний стратегічний потенціал, проте його реалізація супроводжується низкою системних бар'єрів. Серед ключових перспектив слід виокремити зростання конкурентоспроможності підприємств, що досягається завдяки впровадженню принципів сталості, які дозволяють адаптуватися до вимог міжнародних ринків, залучати нових партнерів і клієнтів, орієнтованих на етичні, соціально відповідальні та екологічно безпечні практики. Важливою перевагою є також підвищення інвестиційної привабливості підприємств, які дотримуються принципів ESG (екологічного, соціального та корпоративного управління), особливо з боку іноземних інвесторів, що відкриває додаткові можливості для залучення фінансових ресурсів.

Ефективне використання природних ресурсів, зниження витрат на екологічно небезпечну діяльність та впровадження ресурсозберігаючих технологій сприяють покращенню економічних показників підприємств. Крім того, дотримання принципів сталого розвитку сприяє зростанню довіри з боку споживачів, громадськості та інших зацікавлених сторін, що позитивно впливає на репутацію компанії та формує її стійкий позитивний імідж.

Водночас на шляху до реалізації потенціалу сталого розвитку в Україні існує низка суттєвих перешкод. Насамперед, відсутність чіткої та послідовної державної політики у сфері регулювання сталого розвитку на рівні підприємств створює нормативну невизначеність і ускладнює інвестиційну діяльність у відповідні проекти. Значні фінансові витрати на впровадження сталих технологій є серйозним бар'єром,

особливо для малих і середніх підприємств, які не мають доступу до достатніх інвестиційних ресурсів [77].

Крім того, низький рівень екологічної свідомості серед управлінського персоналу та працівників стримує трансформацію управлінських моделей у напрямі сталості. Недостатній розвиток інфраструктури, зокрема у сферах поводження з відходами, переробки ресурсів та використання відновлюваних джерел енергії, також обмежує можливості для реалізації сталих ініціатив. Технологічна відсталість і слабкий рівень інноваційності підприємств ускладнюють впровадження сучасних екологічно чистих та енергоефективних рішень.

Отже, незважаючи на наявність значного потенціалу сталого розвитку підприємств в Україні, його ефективна реалізація потребує подолання низки інституційних, фінансових, технологічних та культурних бар'єрів. Лише за умови комплексного підходу, що передбачає державну підтримку, інвестиції в інновації, розвиток інфраструктури та підвищення екологічної культури, можливо забезпечити стійке економічне зростання у відповідності до глобальних вимог сталості.

Важливим елементом методичного забезпечення управління сталим розвитком є система оцінювання прогресу в досягненні стратегічних цілей. Така система має включати набір критеріїв та управлінських важелів для кожної функціональної підсистеми підприємства. У науковій літературі зазначається, що одним із найбільш ефективних методів є побудова збалансованої системи показників (Balanced Scorecard), яка виконує функції оцінки, управління та звітності. Вона доповнює стратегічні карти, забезпечуючи діагностику результативності через визначення ключових показників ефективності.

Сталий розвиток підприємництва передбачає досягнення економічної та фінансової ефективності без шкоди для навколишнього середовища та соціального добробуту. Це вимагає раціонального використання ресурсів, пошуку балансу між прибутковістю та необхідністю збереження ресурсного потенціалу для майбутніх поколінь, оптимізації виробничих процесів та інвестування в інновації, що підвищують продуктивність і конкурентоспроможність. Оцінювання економічної

складової сталого розвитку має базуватися на аналізі показників, які характеризують ринкові позиції підприємства, рівень його конкурентоспроможності, виробничий потенціал та ефективність його використання. До таких індикаторів належать рентабельність виробництва, рентабельність реалізованої продукції, фондівіддача, коефіцієнт придатності основних засобів, рис. 1.3.

У процесі оцінювання ефективності управління сталим розвитком підприємства важливе значення має виокремлення показників, що виконують функцію стимулювання або дестимулювання відповідних управлінських рішень. До стимуляторів виробничої складової належать такі індикатори, як фондоозброєність праці, рентабельність основних фондів, динаміка обсягів виробництва, динаміка продуктивності праці та рентабельність інвестицій. Зростання цих показників свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства, підвищення ефективності використання ресурсів та зміцнення його виробничого потенціалу.

Рис. 1.3. Система збалансованих показників для формування та оцінювання складових стратегії управління сталим розвитком підприємства

Джерело: [51, 69, 73]

Водночас до дестимулюючих чинників слід віднести витрати звичайної діяльності на одиницю реалізованої продукції та динаміку витрат загалом. Зростання цих показників може свідчити про неефективність управління витратами, що потребує коригування відповідних управлінських стратегій.

Фінансова складова оцінки сталого розвитку підприємства повинна базуватися на системі показників, які використовуються для стратегічного планування та забезпечення фінансової стійкості. До стимуляторів у цьому контексті належать: динаміка чистого прибутку, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, коефіцієнти оборотності (активів, власного капіталу, матеріально-виробничих запасів, дебіторської заборгованості), коефіцієнти ліквідності, автономності та маневреності. Зростання цих показників свідчить про покращення фінансового стану підприємства, його здатність до самофінансування та ефективного управління оборотними коштами [73].

До дестимуляторів фінансової складової належать коефіцієнт фінансування, коефіцієнт заборгованості та питома вага дебіторської заборгованості в структурі поточних активів. Їхнє зростання може свідчити про надмірну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, зниження платоспроможності та ризику втрати фінансової стабільності.

Таким чином, системне використання зазначених показників у межах механізму управління сталим розвитком дозволяє підприємству здійснювати обґрунтоване стратегічне планування, своєчасно реагувати на негативні тенденції та забезпечувати збалансоване економічне зростання.

У межах реалізації концепції сталого розвитку підприємства повинні систематично вживати заходів щодо мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище. Це передбачає зменшення обсягів шкідливих викидів, впровадження екологічно безпечних технологій, раціональне використання природних ресурсів та ефективне управління виробничими і побутовими відходами. Екологічні показники, що включаються до збалансованої системи оцінки стратегії розвитку, мають відображати ті напрями, в яких екологічна складова сприяє

зниженню антропогенного навантаження на довкілля.

Оцінювальна підсистема має містити такі ключові індикатори, як: частка перероблених відходів у загальному обсязі, співвідношення приросту виробництва до динаміки споживання енергоресурсів, пального та води. Зростання зазначених показників свідчить про позитивну екологічну динаміку та ефективність впроваджених заходів. Водночас до дестимулюючих чинників слід віднести: обсяг відходів на одиницю продукції, кількість зафіксованих порушень нормативного порядку поводження з відходами, що спричинили забруднення навколишнього середовища, а також рівень перевищення гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин у повітрі робочої зони [80].

Інвестування у наукові дослідження та розробку екологічно чистих технологій є важливим напрямом екологічної модернізації підприємств. Такі інвестиції сприяють зниженню екологічного сліду, підвищенню ефективності використання ресурсів та формуванню екологічно відповідального іміджу компанії. Це, своєю чергою, позитивно впливає на репутацію підприємства, зміцнює довіру з боку зацікавлених сторін і створює додаткові можливості для розвитку партнерських відносин у межах сталих бізнес-практик.

Таким чином, розробка та впровадження методичних засад управління сталим розвитком є ключовою умовою для забезпечення довгострокової стійкості, конкурентоспроможності та інституційної зрілості підприємства в умовах глобальних викликів.

Висновки до розділу 1

У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що сталий розвиток підприємства є багатовимірною управлінською концепцією, яка передбачає інтеграцію економічних, екологічних та соціальних цілей у стратегічну та операційну діяльність суб'єкта господарювання. Сутність сталого розвитку в контексті підприємництва полягає у досягненні довгострокової ефективності,

ресурсозбереження, соціальної відповідальності та екологічної безпеки, що забезпечує конкурентоспроможність підприємства в умовах глобальних викликів.

Класифікація та характеристика інструментів управління сталим розвитком дозволила виокремити ключові групи засобів стратегічні, екологічні, соціальні, економічні, інформаційно-аналітичні, нормативно-правові та інноваційно-технологічні, які формують основу для реалізації сталих управлінських практик. Їхнє комплексне застосування сприяє системному впровадженню принципів сталості на всіх рівнях управління.

Методичні підходи до управління сталим розвитком підприємства охоплюють стратегічне планування, оцінку потенціалу, проектування та реалізацію сталих рішень, що базуються на принципах збалансованості, адаптивності, прозорості та інноваційності. Визначено, що ефективне управління сталим розвитком потребує впровадження системи моніторингу, оцінки та коригування цілей, а також використання релевантних індикаторів, які відображають динаміку економічної, соціальної та екологічної складових.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»»

2.1. Діагностика стану ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» та її позиції на ринку

У 2024 році в Україні було виготовлено 140 мільйонів декалітрів пива, що на 4,8% перевищує результати 2023 року. Однак цей обсяг становить лише 82,4% від рівня 2021 року. Таку інформацію оприлюднила пресслужба галузевої асоціації пивоварів «Укрпиво».

За даними галузевих експертів, 2024 рік для українських пивоварів пройшов із позитивною динамікою виробництва, досягнувши рівня 104,8% порівняно з попереднім роком. Проте, як зазначає асоціація, виробничі обсяги поки не досягли довоєнного рівня, становлячи лише 82,4% від показників 2021 року [45]. Ці дані охоплюють обсяги виробництва пива, виключаючи безалкогольне пиво з вмістом спирту до 0,5%.

За період із січня по листопад 2024 року виробництво пива в Україні збільшилось на 4,9% у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року. Згідно з даними експертів галузі, загальний обсяг виробництва (без урахування безалкогольного пива з вмістом спирту до 0,5%) за цей період склав 129,8 мільйона доларів, що становить 104,9% від рівня попереднього року.

Проте, попри позитивну динаміку, обсяги виробництва все ще залишаються нижчими за довоєнний рівень. Порівняно з аналогічним періодом 2021 року, вони скоротились на 17,5%.

Варто зазначити, що в 2023 році виробництво пива в Україні показало зростання на 7,8% у порівнянні з 2022 роком. У той час як 2022 рік характеризувався значним падінням на 27,9% порівняно з 2021 роком – до 122,8 мільйона доларів. Таким чином, галузь демонструє поступове відновлення після складного періоду. [45]

На сьогодні чотири компанії контролюють приблизно 80-85% українського

ринку пива, лідерами-виробниками пива в Україні є [45]:

- Carlsberg Ukraine (бренди Carlsberg, Kronenbourg, Львівське та інші),
- ПрАТ "Оболонь" (Оболонь, Nike, Zibert та інші),
- "AB InBev Efes Україна" (Чернігівське, Рогань, Staropramen та інші),
- "Перша приватна броварня" (Бочкове, Heineken, Закарпатське та інші).

Додатково нагадується, що у березні 2022 року компанія Heineken NV припинила виробництво та продаж пива свого бренду в Росії, перевівши виробництво на національні бренди. У травні 2022 року компанія AB InBev перемістила виробництво «Чернігівського» до міста Лювен, Фландрія, через російську агресію. Ці факти підкреслюють домінування великих гравців на українському ринку та їхню адаптацію до зовнішніх викликів [43].

Український ринок пива демонструє тенденції до значного зростання, досягнувши прогнозованого рівня 1,2 мільярда дол до 2029 року. Це відповідає середньорічному темпу зростання (CAGR) приблизно 7% за період із 2024 по 2029 рік. Ринок активно розвивається, що обумовлено підвищеним попитом на преміальне пиво та імпорتنу продукцію, оскільки споживачі прагнуть до якісніших варіантів.

Молоде покоління виявляє особливий інтерес до крафтового пива, популярність якого зростає в містах. Зростання рівня доходів населення та поширення сучасних торговельних точок забезпечують ширший доступ до різноманітних варіантів пива, сприяючи формуванню більш конкурентного та різноманітного ринку [42].

Майже половина (50,5 %) українців час від часу п'є пиво. Про це зазначено в дослідженні Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Деяко більша кількість населення споживає вино (56,1 %), тоді як міцний алкоголь обирає 49,6 % жителів країни [79].

Попри поширену думку про зростання споживання алкоголю в часи війни, дані ВООЗ демонструють протилежний тренд: 21,5 % українців з початку повномасштабної війни стали пити менше, 6,8 % взагалі перестали його вживати, і лише 5,5 % почали пити частіше [45].

Після значного скорочення виробництва пива в Україні у 2022 році обсяги

почали відновлюватися у 2023 році. Однак рівень виробництва ще не досяг довоєнних показників. Зростання популярності безалкогольного пива стимулює виробників розширювати асортимент та впроваджувати нові технології для покращення смакових характеристик продукції.

Ринок безалкогольного пива в Україні у 2024 році демонстрував позитивну динаміку, відображаючи загальні тенденції зростання у пивоварній галузі. Тенденції виробництва пива за 2021–2024 роки представлено на рис. 2.1.

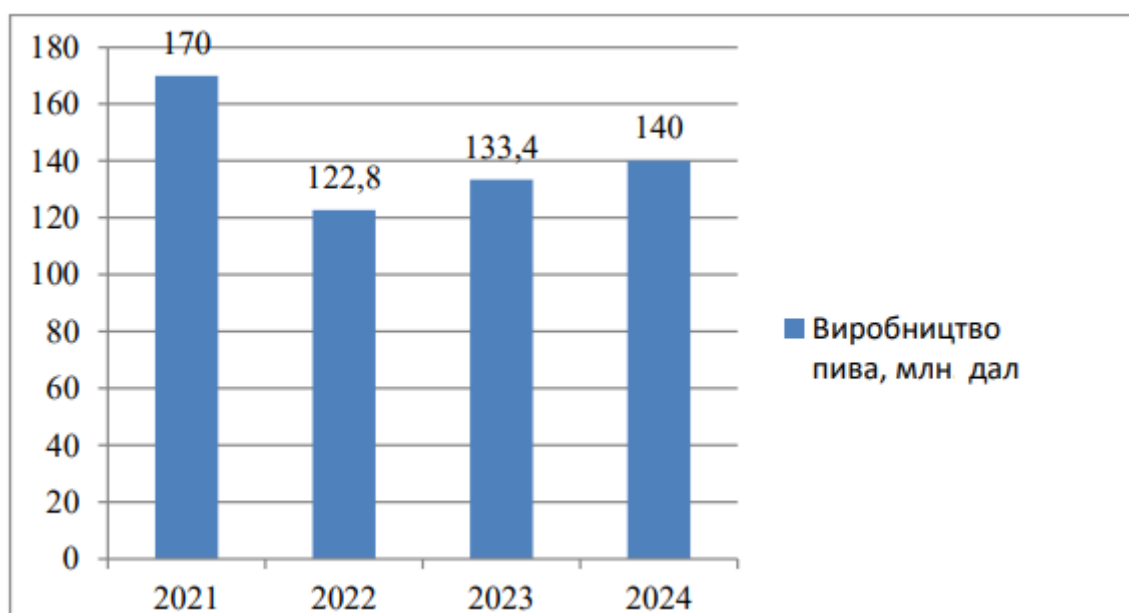

Рис. 2.1. Виробництво пива в Україні в 2021–2024 роках, млн дал

Джерело: [55]

За даними ПрАТ «Укрпиво», обсяг виробництва пива в Україні (без урахування безалкогольного пива з вмістом спирту до 0,5 %) за 12 місяців 2024 року склав 140,0 млн декалітрів, що на 4,8 % більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року. Однак цей показник становить лише 82,4 % від обсягів виробництва за 2021 рік, що свідчить про поступове відновлення галузі після спаду, спричиненого війною та економічними труднощами. Хоча точні статистичні дані щодо виробництва безалкогольного пива за 2024 рік обмежені, спостерігається стійка тенденція зростання попиту на цей продукт.

Обсяги виробництва безалкогольного пива в Україні залишаються відносно стабільними. Згідно з дослідженням незалежного експертно-аналітичного центру

BRDO, у 2019 році було вироблено близько 3 млн дал безалкогольного пива. Цей показник свідчить про стабільний попит на безалкогольне пиво серед українських споживачів. Це пов'язано з глобальним трендом здорового способу життя та бажанням споживачів мати альтернативу традиційним алкогольним напоям. Основними гравцями на українському ринку пива є міжнародні корпорації, такі як «Carlsberg Ukraine» та «AB InBev Efes Ukraine», а також національні виробники, зокрема «Оболонь» [45].

Ці компанії активно розвивають сегмент безалкогольного пива, реагуючи на зміну споживчих вподобань. Крім того, крафтові пивоварні, такі як «MOVA», також зазначають про значне зростання продажів безалкогольного пива, що свідчить про розширення асортименту та задоволення попиту на різноманітні смаки [9].

Пиво є найпопулярнішим алкогольним напоєм в Україні, займаючи 46,1% у загальному сегменті алкогольної продукції. За статистикою, близько 61% населення країни регулярно споживають пиво, причому чоловіки складають переважну більшість — 76%, а жінки — 24%.

Віковий розподіл також демонструє закономірність: основна частина споживачів належить до молодого покоління. Зокрема, 71% любителів пива — це люди віком від 21 до 29 років. У той час, як найбільш стриманою групою є населення у віці від 51 до 59 років, яке становить лише 3% від загальної кількості споживачів [45].

Інтеграція України в європейський простір сприяє формуванню стратегій розвитку пивного ринку відповідно до специфіки ринку ЄС. Серед країн Європейського Союзу виробників пива можна розподілити на чотири групи залежно від обсягів виробництва. До найбільших виробників належать Великобританія та Німеччина, де щорічно виробляється понад 3000 млн декалітрів пива. До великих виробників входять Польща, Іспанія, Нідерланди, Італія, Чехія, Румунія, Бельгія та Франція, де річні обсяги виробництва становлять від 1000 до 3000 млн дал. Середні виробники, такі як Австрія, Португалія, Угорщина, Данія та Болгарія, випускають від 500 до 1000 млн дал. Найменші виробники включають Грецію, Норвегію, Швецію, Фінляндію, Естонію, Латвію, Литву, Словаччину та Хорватію, де виробництво не

перевищує 500 млн дал на рік. Україна входить саме до останньої групи країн, оскільки її річний обсяг виробництва пива не перевищує 500 млн дал. Серед країн цієї групи найбільш схожими на Україну з точки зору ринку пива є Норвегія, Литва, Словаччина та Хорватія. Однак саме Словаччина має найбільш подібну фінансову систему та чисельність населення, що робить її перспективним партнером у розвитку пивної галузі України [42].

Пиво є лідером продажів у сегменті алкогольних напоїв із часткою 35%. Загалом в Україні 241 броварня, серед них — 204 малі броварні з обсягом виробництва до 300 000 л.

Близько 90% пива в Україні – вітчизняного виробництва, адже імпортне пиво є дорожче, тому програє в конкуренції. За своїми якісними показниками українське пиво не поступається закордонним аналогам. Попит у світі на нього зростає через високу якість продукту, дизайну і різноманітність сортів і способів приготування.

Крім класичного пива в Україні зростає і виробництво крафтового напою. На кінець 2020 року частка крафтового пива на українському ринку складає близько 1%. Мода на вживання пива, звареного в маленьких броварнях, прийшла в країну зі Сполучених штатів, де на даний час займає біля 25% ринку [45].

Війна суттєво змінила ринок. Серед причин – від'їзд великої кількості населення за межі України, обмеження в роботі закладів харчування та порушення логістичних потоків.

З кінця лютого до початку квітня продаж алкоголю був заборонений. Через бойові дії багато виробництв зупинилося, змінилася й економічна поведінка українців. Ці фактори вплинули на кожен категорію алкоголю. Найменше постраждали продажі пива. По-перше, на пиво вводилися слабші обмеження, по-друге, пиво – сезонний напій, тому в березні-квітні обсяги його продажів були невеликими.

Станом на 2024 рік пивний ринок України демонструє ознаки поступового відновлення після глибоких потрясінь, спричинених повномасштабною війною, логістичними розривами та змінами у споживчій поведінці. Його структура

формується під впливом кількох ключових чинників: концентрації виробництва, зростання сегменту безалкогольного пива, активізації крафтових ініціатив, а також адаптації до нових регуляторних умов. Сукупний дохід галузі у 2024 році перевищив 46 млрд грн, що свідчить про суттєве зростання порівняно з попередніми роками, зокрема на тлі стабілізації внутрішнього попиту та часткового відновлення дистрибуційних ланцюгів. Попри загальну інфляцію, середня роздрібна ціна пляшки пива зросла незначно, що вказує на стриману цінову політику виробників і прагнення зберегти лояльність споживачів.

Ринок залишається висококонцентрованим: домінуючі позиції утримують транснаціональні компанії, такі як Carlsberg Ukraine та AB InBev Efes, а також національні лідери — Оболонь і Перша приватна броварня. Водночас спостерігається активізація малих і середніх виробників, які формують крафтовий сегмент, орієнтований на нішеві смаки, локальну ідентичність та інноваційні рецептури. Цей сегмент, хоча й залишається маргінальним у загальній структурі виробництва, відіграє важливу роль у диверсифікації ринку та формуванні нових споживчих практик. Особливої уваги заслуговує зростання популярності безалкогольного пива, що відповідає глобальним трендам здорового способу життя та змін у законодавстві щодо водіння у стані сп'яніння [45].

Регуляторне поле пивної галузі у 2024 році характеризується поступовим оновленням, зокрема в частині класифікації продукції, маркування, акцизної політики та підтримки малого бізнесу. Водночас залишаються виклики, пов'язані з відсутністю чіткої дефініції крафтового виробництва, нерівномірним доступом до сировини та нестабільністю енергетичного забезпечення. Логістичні труднощі, спричинені воєнними діями, зумовили перерозподіл виробничих потужностей, релокацію частини підприємств та адаптацію до нових каналів збуту, зокрема цифрових.

У перспективі пивний ринок України має потенціал до подальшої трансформації через інтеграцію інноваційних технологій, розвиток експортного потенціалу, зміцнення локальних брендів та формування стійких бізнес-моделей. Академічний аналіз цієї галузі потребує міждисциплінарного підходу, що поєднує

економічну, соціологічну, правову та технологічну оптику, з урахуванням впливу глобальних стандартів (зокрема Codex Alimentarius, норм ЄС) та національних стратегій відновлення [44].

Слід відмітити, що майже на 50% скоротилось вживання алкогольних напоїв за цей період. Це пов'язано із різними факторами, із спадом економіки, купівельної спроможності населення, кризою коронавірусу COVID — 19, воєнними діями в країні [43]

Виробництво пива в Україні за перші сім місяців 2024 року склало 84,4 млн декалітрів, що на 6,9% більше, ніж за аналогічний період 2023 року, що свідчить про певне відновлення після значного скорочення обсягів виробництва в попередні роки. Однак, варто зазначити, що ці показники все ще суттєво відстають так як виробництво пива в Україні знизилось на 19,2% порівняно з 2021 роком [1]. У перші дні війни три заводи Carlsberg Ukraine тимчасово зупинили роботу з міркувань безпеки. У березні 2022 р було запущено Львівську пивоварню, у травні відновив роботу Київський завод, влітку – Запорізький.

Конкурент Carlsberg, компанія «AB In Bev Efes Україна», ще не відновила роботу своїх броварень. Усі заводи корпорації розташовані в наближених до лінії фронту містах – Чернігові, Харкові та Миколаєві.

При погіршенні економічної ситуації і зменшенні доходів громадян слід очікувати зменшення продажів та перерозподілу продажів всередині категорії в бік дешевших напоїв.

Вітчизняний ринок пива являється висококонсолідованим, і найбільшими його представниками являються такі компанії та стратегічні групи, як: ПРАТ «АБІнБев Ефес Україна», ТзОВ «Перша приватна броварня», ПАТ «Карлсберг Україна», ПРАТ «Оболонь» [42].

Слід зазначити, що до ТОП-100 крупних платників податків за 2024 рік увійшли 3 пивні гіганти [42]:

ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» — 2 928,6 млн.грн;

ПРАТ «АБІнБев Ефес Україна» — 1 595,7 млн.грн;

ПрАТ «ОБОЛОНЬ» — 1 245,8 млн.грн.

Однак, попри всі труднощі, деякі пивоварні зуміли адаптуватися до нових умов. Виробники збільшують обсяги виробництва, але роблять це повільно і з урахуванням змін у споживчих вподобаннях. Наприклад, більш доступні сорти пива, що мають меншу ціну, користуються більшою популярністю, ніж дорожчі крафтові види пива, які раніше користувались попитом серед споживачів. Споживчі вподобання українців також суттєво змінилися в умовах економічної нестабільності. Так, якщо раніше споживачі віддавали перевагу крафтовому пиву, яке стало популярним у великих містах, то тепер попит на такі продукти суттєво знизився. За підрахунками, середня вартість 0,33 літра крафтового пива становить близько 53,9 грн, тоді як 2,5 літра популярного масового пива можна придбати всього за 40 грн. Проте, виробники намагаються утримати свої позиції на ринку, пропонуючи акційні пропозиції та знижки на продукцію, що дозволяє їм залучати нових споживачів.

Варто також зазначити, що економічна ситуація в Україні створює додаткові виклики для пивоварної галузі. Воєнні дії в країні призвели до серйозних порушень у логістиці, зниження доступу до сировини та підвищення вартості виробництва. Це, в свою чергу призводить до підвищення ціни на пиво, що зменшує попит на продукцію.

Імпорт пива також відіграє важливу роль у розвитку ринку. У 2023 році обсяги імпорту пива в Україну зросли, що створює додаткову конкуренцію для вітчизняних виробників. Це змушує місцеві пивоварні підвищувати якість продукції та шукати нові способи зниження витрат для збереження своїх позицій на ринку [2]. У 2020 році імпорт пива складав 3,2 мільйона декалітрів, а у 2023 році він зріс до 3,6 мільйона декалітрів. Прогнозується, що в 2024 році імпорт збільшиться до 3,8 мільйона декалітрів, що на 19% більше, ніж у 2020 році [45].

Конкуренція на українському ринку пива посилилася, особливо з огляду на зростання імпорту. Іноземні виробники, які мають значно більші фінансові ресурси та можливості для маркетингових кампаній, стають серйозними конкурентами для вітчизняних пивоварень. Імпортне пиво, особливо з країн Європейського Союзу, стало доступнішим через скасування мит та податків на певні категорії товарів у

межах угоди про вільну торгівлю. Це призвело до того, що на полицях магазинів все частіше можна побачити європейські бренди, що конкурують за увагу українських споживачів [42].

За останнє десятиліття в Україні спостерігається зміна у споживчих вподобаннях. Традиційні види пива, такі як світле і темне лагер, поступаються місцем преміум-сегменту і крафтовому пиву. Крафтові пивоварні, які пропонують різноманітні смакові варіації, стають все популярнішими. Це зростання інтересу до індивідуалізованих продуктів відображає загальні світові тенденції, де споживачі шукають нові, унікальні смакові враження і високий рівень якості. В Україні цей тренд стає особливо помітним у великих містах, де попит на різноманітні сорти пива зростає. Великий акцент робиться на місцеві пивоварні та мікропивоварні, які здатні пропонувати інноваційні та якісні продукти [45].

Отже, ринок пива в Україні 2024 року залишається складним, але одночасно й динамічним. Виробники стикаються з численними викликами, але водночас мають можливість для розвитку завдяки інноваціям та розширенню своїх ринкових стратегій. Попри важкі умови, український пивний сектор демонструє стійкість і здатність адаптуватися до нових реалій, що дає підстави для обережного оптимізму щодо його майбутнього (рис.2.2).

За результатами аналізу стану виробництва пива в Україні було встановлено, що в 2021 році обсяги виробництва пива в Україні становили приблизно 100 мільйонів декалітрів. Цей показник суттєво скоротився в наступні роки, а саме в 2023 році обсяг виробництва зменшився до 67,9 мільйонів декалітрів, що відповідає зниженню на 19,5% у порівнянні з 2021 роком. В 2024 році виробництво пива зросло до 84,4 мільйонів декалітрів. Це збільшення на 6,9% порівняно з попереднім роком, що свідчить про певне відновлення ринку після значного падіння. Також у першій половині 2024 року спостерігалось зростання на 4,2% у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року. Таким чином, графік відображає як абсолютні показники виробництва пива в різні роки, так і відносні зміни, які демонструють тенденції у галузі на тлі економічних труднощів та адаптації ринку до нових умов.

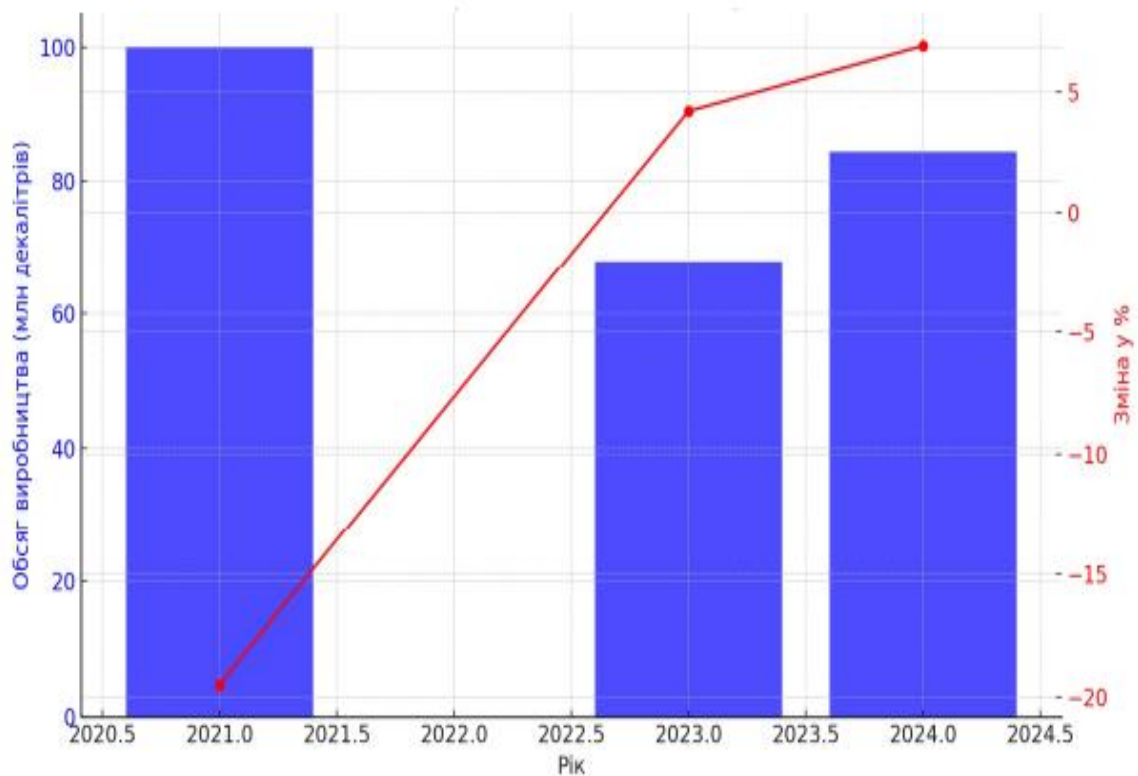

Рис. 2.2. Стан виробництва пива в Україні за період 2021–2024 років

Джерело: [55]

Аналіз ринку пива в Україні показує значний взаємозв'язок між попитом і пропозицією, що відображає загальні тенденції у споживчих уподобаннях, економічних умовах та конкурентному середовищі. З боку попиту, основними факторами, що впливають на споживання пива, є демографічні зміни, соціальні тренди та купівельна спроможність населення. Зростання інтересу до крафтового пива та збільшення попиту на безалкогольні напої відображають тенденцію до здорового способу життя серед українців. Збільшення міграції молоді до великих міст також посилює попит на нові та незвичні сорти пива, що створює можливості для розширення асортименту на ринку [45].

З іншого боку, пропозиція на ринку пива залежить від технологічних можливостей виробників, доступності сировини та регуляторних вимог. Великі пивоварні компанії, такі як «Оболонь», «Carlsberg Ukraine» та «AB InBev», зосереджуються на оптимізації виробничих процесів і розширенні асортименту, тоді

як малі пивоварні спрямовані на задоволення нішевих потреб споживачів. Впровадження нових технологій у виробництво дозволяє підвищити якість продукції та знизити витрати, що сприяє зростанню пропозиції [42].

Таким чином, попит і пропозиція на ринку пива в Україні тісно взаємопов'язані та взаємозалежні. Зміни у попиті безпосередньо впливають на стратегії виробників та їх здатність адаптуватися до нових умов. Водночас, пропозиція впливає на формування цінової політики та доступності продукту для кінцевого споживача, що у свою чергу визначає обсяг попиту.

Останні роки характеризуються зростанням конкуренції серед виробників пива в Україні, що впливає як на структуру ринку, так і на динаміку взаємозв'язку між попитом і пропозицією. Великі гравці, які займають значну частку ринку, змушені конкурувати не тільки між собою, але й зростаючим числом малих та середніх пивоварень. Останні, завдяки своїй гнучкості та здатності швидко реагувати на зміну споживчих уподобань, активно впливають на формування нового сегменту ринку – крафтового пива. Цей сегмент демонструє високу цінову еластичність попиту, що означає залежність обсягів продажів від змін у ціновій політиці. Сезонність також є важливим фактором, який впливає на взаємозв'язок попиту і пропозиції. Попит на пиво значно зростає в теплу пору року, що змушує виробників збільшувати обсяги виробництва в цей період і оптимізувати логістичні процеси для забезпечення стабільної пропозиції.

Водночас, у зимовий період, коли попит знижується, компанії скорочують обсяги виробництва або зосереджуються на просуванні нових продуктів, що дозволяє підтримувати інтерес споживачів і частково компенсувати сезонні коливання. Ціноутворення на ринку пива в Україні є ще одним ключовим аспектом, що визначає взаємозв'язок між попитом і пропозицією. З одного боку, зростання витрат на виробництво та логістику призводить до підвищення цін, що може негативно вплинути на попит. З іншого боку, зростання доходів населення та економічна стабільність стимулюють збільшення попиту навіть при підвищенні цін. Тут також важливо враховувати вплив акцизної політики, яка може суттєво вплинути на кінцеву

ціну продукції.

Зростаюча роль маркетингу та брендингу також відзначається як ключовий фактор у формуванні попиту на пиво. Виробники все частіше вкладають значні ресурси у розвиток бренду, рекламні кампанії та активності в соціальних мережах, що сприяє залученню нових споживачів і зміцненню лояльності існуючих. Водночас, споживачі стають більш вимогливими щодо якості продукції, її упаковки та екологічності виробництва, що також впливає на пропозицію.

Таким чином, можна зробити висновок, що ринок пива характеризується складним та динамічним взаємозв'язком між попитом і пропозицією, що залежить від широкого спектру економічних, соціальних і технологічних факторів. Успішність виробників на цьому ринку значною мірою визначається їхньою здатністю адаптуватися до швидкоплинних змін у споживчих уподобаннях, економічному середовищі та регуляторній політиці [43].

Виробництво пива в Україні стає все більш технологічно розвиненим. Впровадження нових технологій у процеси бродіння і упаковки дозволяє підвищити ефективність виробництва і зменшити витрати. Технології контролю якості, автоматизація процесів, інновації в упаковці (наприклад, використання екологічних матеріалів) і цифрові рішення для відстеження продукції допомагають покращити якість пива та зменшити вплив на навколишнє середовище.

В Україні з'являються нові пивоварні потужності, оснащені сучасним обладнанням, яке дозволяє виробляти пиво за новітніми технологіями та задовольняти потреби сучасних споживачів. Регуляторні зміни мають значний вплив на ринок пива в Україні. Зокрема, нові вимоги до маркування продукції, збільшення акцизних податків і обмеження на рекламу пива є важливими факторами, які впливають на бізнес. Законодавчі ініціативи, такі як заборона реклами пива на телебаченні або в інтернеті, а також нові норми щодо маркування і складу продуктів, можуть обмежити можливості для маркетингу і продажу. Водночас, нові регуляції можуть створювати можливості для вдосконалення продуктів та процесів, що відповідають високим стандартам якості та безпеки.

Таким чином, можна зробити висновок, що ринок пива в Україні характеризується високим рівнем конкуренції. Великими національними і міжнародними виробниками пива постійно впроваджуються нові маркетингові стратегії, акції та інновації, щоб залучити споживачів. З одного боку, це стимулює розвиток галузі, а з іншого – створює високий тиск на малих пивоварів. Невеликі пивоварні, які часто не мають таких ресурсів як великі корпорації, стикаються з труднощами у боротьбі за споживача, особливо в умовах жорсткої конкуренції і низьких цін [42].

Отже, з впевненістю слід зазначити, що стратегічний потенціал вітчизняного пивоварного ринку складають на сьогодні [42]:

- великі пивзаводи гіганти (ПрАТ «Оболонь» та ПРАТ «АБІнБев Ефес Україна», ТзОВ «Перша приватна броварня», ПАТ «Карлсберг Україна»);
- крафтові пивоварні (регіональні пивоварні та ресторани броварні);
- малі пивні компанії.

Нажаль, на даний час вітчизняні пивовари вимушені підвищувати ціни на продукцію, щоб компенсувати витрати на сировину та виробництво, але при цьому втрачають клієнтів, незадоволених політикою компанії. І це проблема сьогодення для ринку пивоваріння.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» – це приватне акціонерне товариство, що функціонує на ринках пива та безалкогольних напоїв України. На підприємстві працює сучасне обладнання пропагації дріжджів і автоматична станція СІР, також є власні свердловини для отримання власної артезіанської води для виробництва пива. Підприємство розташоване у місті Полтава за адресою: вул. Європейська, 160. [74]

Основним видом економічної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є

1. Виробництво пива (Кубанське; Диканські вечори; Антон Груби бочкове; Бочковое; Жигулівське; Ячмінний колос; Rigas; Полтавське класік; Нефільтроване солодове; Бочка розливного; Бочка медового; Бочка свіжого; Бочка нефільтрованого).
2. Виробництво мінеральних вод.

3. Виготовлення газованих безалкогольних напоїв (Тьотя Груша; Лимонадний Джо; Мохіто; Полтава Буратино; Экстра-Сітро; Тархун».

4. Оптова торгівля посудом.

5. Постачання пари.

6. Виробництво промислових газів.

7. Ремонт та технічне обслуговування машин та устаткування. На заводі солод не виготовляється, його закупають у перевірених постачальників, які спеціалізуються на виробництві солоду – Бердичівській солодовенній компанії, Чернігівському солодовеному заводу та інші.

Полтавський пивзавод, відомий під назвою ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», є одним із провідних виробників пива та безалкогольних напоїв в Україні. Підприємство постійно модернізується, використовуючи сучасні технології та обладнання для забезпечення найвищої якості своєї продукції.

Основні види діяльності заводу включають виробництво пива, яке є основною спеціалізацією підприємства. Завод випускає різні сорти пива, зокрема світле, темне, нефільтроване пиво та інші. Пиво виробляється під власними брендами, такими як «Диканські вечори», «AltMuller Original», «AltMuller Blanche» та інші. Завдяки використанню сучасних технологій та високоякісних натуральних інгредієнтів, пиво Полтавського заводу вирізняється м'яким, впізнаваним смаком.

Окрім пива, підприємство також займається виробництвом безалкогольних напоїв. Завод розливає різноманітні газовані напої, такі як «Мохіто», «Тьотя Груша», «Лимонадний Джо» та інші. Використання сучасних технологій у виробництві безалкогольних напоїв забезпечує їх високу якість та натуральність.

2.2. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

Полтавський пивзавод, відомий під назвою ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», є одним із провідних виробників пива та безалкогольних напоїв в Україні. Підприємство постійно модернізується, використовуючи сучасні технології та обладнання для забезпечення найвищої якості своєї продукції.

Основні види діяльності заводу включають виробництво пива, яке є основною спеціалізацією підприємства. Завод випускає різні сорти пива, зокрема світле, темне, нефільтроване пиво та інші. Пиво виробляється під власними брендами, такими як «Диканські вечори», «AltMuller Original», «AltMuller Blanche» та інші. Завдяки використанню сучасних технологій та високоякісних натуральних інгредієнтів, пиво Полтавського заводу вирізняється м'яким, впізнаваним смаком.

Окрім пива, підприємство також займається виробництвом безалкогольних напоїв. Завод розливає різноманітні газовані напої, такі як «Мохіто», «Тьотя Груша», «Лимонадний Джо» та інші. Використання сучасних технологій у виробництві безалкогольних напоїв забезпечує їх високу якість та натуральність.

Модернізація та впровадження нових технологій є важливою складовою діяльності підприємства. Полтавський пивзавод постійно оновлює свої виробничі лінії, впроваджуючи передові технології. Наприклад, у 2003 році був введений в експлуатацію варильний цех від фірми «Hurrmann AG» з повною комп'ютеризацією процесу варіння суслу. Також завод вперше в Україні розпочав розлив пива в одноразові ПЕТ КЕГ (keykeg) у 2010 році.

Співпраця з міжнародними партнерами, зокрема з німецькими технологіями компанії «Kaltenberg», дозволяє підприємству впроваджувати передові технології у виробництво пива. Використання обладнання від провідних європейських виробників забезпечує високу якість продукції та дозволяє заводу конкурувати на міжнародному ринку.

Полтавський пивзавод також дбає про екологічні аспекти своєї діяльності. Використання власних артезіанських свердловин для видобутку води забезпечує натуральність та високу якість продукції, а дотримання екологічних стандартів у виробництві сприяє збереженню навколишнього середовища.

Маркетинг та просування продукції є важливою частиною діяльності підприємства. Полтавський пивзавод створює та підтримує сильний бренд «Полтава», бере участь у національних та міжнародних конкурсах, де його продукція здобуває численні нагороди за високу якість. Серед найбільш відомих нагород - «Бурштинова зірка», золоті, срібні та бронзові медалі на різних конкурсах, а також Гран-Прі за високу якість пива та напоїв.

Завдяки цим видам діяльності, Полтавський пивзавод утримує провідні позиції на ринку пива та безалкогольних напоїв в Україні. Підприємство продовжує розвиватися, впроваджуючи нові технології та стратегії, що дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним та задовольняти потреби споживачів. Полтавський пивзавод є символом стабільності, інновацій та високої якості у світі пивоваріння України.

На заводі солод не виготовляється, його закупають у перевірених постачальників, які спеціалізуються на виробництві солоду – Бердичівській солодовенній компанії, Чернігівському солодовенному заводі та інші.

Проведемо аналіз динаміки виробництва та реалізації продукції, що виробила компанія протягом досліджуваного періоду в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Динаміка обсягів виробництва основних видів продукції 2023-2024 рр.

№ з/п	Основні види продукції	2023 р		2024 р		Відхилення абс	
		Тис.дал	тис.грн	Тис.дал	тис.грн	Тис.дал	тис.грн
1	Пиво	2592,7	279354,9	4157	448022,6	1564,3	168667,7
2	Б/а напої	600,8	41270,5	598,1	41084,5	-2,7	-186

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Виходячи з даних таблиці, можна зробити висновок, що обсяги виробництва безалкогольних напоїв скоротилися на 2,7 тис. дал, що еквівалентно 186 тис. грн. Основною причиною такого зниження є вплив воєнного стану. Наступним кроком

буде аналіз змін у реалізації ключових видів продукції за період 2023-2024 років, для чого скористаємося даними таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Динаміка обсягів реалізації основних видів продукції, 2023-2024 рр

№ з/п	Основні види продукції	2023 р		2024 р		Відхилення абс	
		Тис. дал	тис.грн	Тис.дал	тис.грн	Тис.дал	тис.грн
1	Пиво	2587,8	278802,4	4141,3	446309	1553,5	167507
2	Б/а напої	604,8	36389	605,5	36431	0,7	42

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Щодо змін обсягів реалізації основних видів продукції, спостерігається зростання, що зумовлене підвищенням цін на продукцію, якщо розглядати це у вартісному вираженні (тис. грн). Наступним кроком є аналіз ключових показників діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Для цього необхідно звернутися до фінансової звітності компанії та систематизувати отримані дані у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Основні показники діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», 2023-2024 рр

Показник	2023 р	2024 р	Абс відх, тис.грн.	Відн.відх, %
Чистий дохід від реалізації продукції	677951	745683	67732	9,08
Собівартість реалізованої продукції	466190	504696	38506	7,63
Валовий прибуток	211761	240987	29226	12,13
Адміністративні витрати	22729	27566	4837	17,55
Витрати на збут	76488	88291	11803	13,37
Повні витрати	565407	620553	55146	8,89
Чисельність ПВП, чол	276	270	-6	-2,22
Фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток	109669	85735	-23934	-27,92
Фінансовий результат до оподаткування, прибуток	108512	84554	-23958	-28,33
Чистий фінансовий результат, прибуток	84385	58953	-25432	-43,14
Продуктивність праці, тис.грн/чол	2456,34	2761,79	305,45	11,06
Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн./грн	0,834	0,832	-0,002	-0,22
Рентабельність продукції,%	14,9	9,5	-5,42	x

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Проаналізуємо як позитивні зміни, так і виклики, що виникли у фінансових результатах ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», на основі представлених даних.

Чистий дохід зріс на 67 732 тис. грн або на 9,08%. Це свідчить про позитивну динаміку в продажах, імовірно зумовлену зростанням попиту на продукцію компанії

або підвищенням її вартості. Разом з тим, цей показник є основою для оцінки рентабельності та ефективності діяльності компанії.

Собівартість також зросла на 38 506 тис. грн (7,63%). Попри зростання, цей темп нижчий, ніж темп зростання доходів, що свідчить про певне покращення у контролі витрат, пов'язаних із виробництвом продукції.

Валовий прибуток збільшився на 29 226 тис. грн, що відповідає зростанню на 12,13%. Це є позитивним показником, що підтверджує ефективне управління основними бізнес-процесами.

Адміністративні витрати зросли на 17,55%, що становить додаткові 4 837 тис. грн. Також витрати на збут зросли на 13,37% або 11 803 тис. грн. Це може бути пов'язано із розширенням маркетингових заходів чи збільшенням витрат на управлінські процеси. Хоча це й збільшує загальні витрати, такі витрати можуть бути стратегічно обґрунтованими. Зростання повних витрат на 55 146 тис. грн (8,89%) відображає загальний вплив змін у собівартості, адміністративних витратах та витратах на збут.

Фінансовий результат від операційної діяльності знизився на 27,92%, що становить зменшення на 23 934 тис. грн. Подібну тенденцію демонструє чистий прибуток до оподаткування (-28,33%) та чистий фінансовий результат (-43,14%). Це є сигналом про зниження загальної рентабельності підприємства.

Чисельність ПВП зменшилася на 6 осіб (-2,22%), що може свідчити про оптимізацію кадрових ресурсів або перехід до автоматизованих процесів., поряд зчим продуктивність праці зросла на 11,06% або 305,45 тис. грн на одного працівника. Це свідчить про те, що попри скорочення чисельності персоналу, ефективність роботи на одного працівника зросла.

Показник витрат на 1 грн реалізованої продукції незначно скоротився на 0,22%, що вказує на стабільність витратної структури, що стосується рентабельність знизилася з 14,9% до 9,5%, що демонструє негативну тенденцію в ефективності виробництва та реалізації. Зменшення на 5,42% варто врахувати при розробленні стратегій підвищення ефективності.

Аналіз показників діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2023–2024 роки демонструє змішані результати. З одного боку, спостерігається зростання чистого доходу, валового прибутку та продуктивності праці. З іншого боку, знижуються показники прибутковості, зокрема, рентабельність продукції та чистий фінансовий результат. Для покращення ситуації компанії слід зосередитися на оптимізації витрат, підвищенні ефективності управління та пошуку додаткових джерел доходу.

Щоб отримати більш глибоке уявлення про ефективність роботи ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» доцільно здійснити аналіз динаміки й структури його операційних витрат. Це дасть можливість виявити основні джерела витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», а також витрати, що можуть створити кризове становище у компанії. (табл.. 2.4.)

Аналіз структури витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» дозволяє глибше зрозуміти особливості фінансової діяльності за 2023 і 2024 роки. Наприклад матеріальні затрати є найбільш значною статтею витрат, що становили 68,07% від загальних витрат у 2023 році, а у 2024 році їх частка зменшилася до 64,69%. У абсолютному вираженні витрати зросли на 45 115 тис. грн, що свідчить про збільшення вартості матеріальних ресурсів, можливо через економічні чинники, такі як інфляція або зростання цін на сировину. Зниження частки (-3,38%) вказує на пропорційний розподіл витрат між іншими статтями.

Таблиця 2.4.

Структура витрат виробництва ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» 2023 -2024 рр.

Найменування показника	Витрати, тис. грн.		Частка у загальних витратах, %		Абсолютне відхилення,	
	2023 р	2024 р	2023 рік	2024 рік	тис.грн.	%
Матеріальні затрати	399545	444660	68,07	64,69	45115	-3,38
Витрати на оплату праці	75314	86946	12,83	12,65	11632	-0,18
Відрахування на соціальні заходи	16458	18835	2,80	2,74	2377	-0,06
Амортизація	16881	18008	2,88	2,62	1127	-0,26
Інші операційні витрати	78743	118923	13,42	17,30	40180	3,89
Разом	586941	687372	100,00	100,00	100431	0,00

Джерело: складено автором на базі фінансової звітності підприємства

У 2023 році витрати на оплату праці склали 12,83% від загальних витрат, а у 2024 році цей показник дещо знизився до 12,65%. В абсолютному значенні витрати збільшилися на 11 632 тис. грн, що може бути зумовлено підвищенням заробітних плат або розширенням функціоналу персоналу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Незначне зменшення частки (-0,18%) свідчить про стабільність цього виду витрат у загальній структурі. Відповідно зросли ідрахування на соціальні заходи на 2 377 тис. грн у абсолютному вираженні, але їх частка у загальних витратах знизилася з 2,80% до 2,74%. Це може бути наслідком змін у соціальній політиці підприємства або законодавчих регуляціях.

Що стосується амортизаційних витрат, то вони зросли на 1 127 тис. грн, що є свідченням оновлення основних засобів компанії чи впровадження нових технологій. Проте їх частка знизилася з 2,88% до 2,62% (-0,26%), що демонструє відносну стабільність у порівнянні з іншими статтями витрат.

Значне зростання спостерігається за статтею інші операційні витрати на 40 180 тис. грн (+3,89%) привело до збільшення їх частки у загальних витратах з 13,42% до 17,30%. Це може бути результатом інвестицій у маркетинг, логістику чи розвиток зовнішніх ринків. Така динаміка заслуговує особливої уваги, оскільки вона має потенційно значний вплив на структуру витрат.

Підсумовуючи, можемо сказати, що загальна сума витрат зросла на 100 431 тис. грн, що становить приріст у 17,11%. Незважаючи на це, частки окремих статей витрат залишилися доволі стабільними, за винятком матеріальних затрат та інших операційних витрат. Загальна структура витрат не зазнала кардинальних змін, що свідчить про продуманий розподіл фінансових ресурсів.

Отже, аналіз витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за два роки демонструє, що підприємство зіткнулося зі збільшенням витрат на матеріальні ресурси, оплату праці та операційні процеси. Особливу увагу слід приділити зростанню інших операційних витрат, оскільки вони становлять найбільший приріст за часткою. Для подальшого підвищення ефективності варто оптимізувати витрати, здійснити додатковий аудит операційних статей та забезпечити контроль над витратами на матеріальні ресурси.

Асортимент продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» постійно оновлюється. На сьогодні підприємство пропонує екологічне пиво, представлене 30 найменуваннями, а також 14 видів безалкогольних напоїв.

Одним із ключових факторів, що впливають на діяльність компанії, є сезонність. У літній період спостерігається збільшення обсягів виробництва пива, а напій квас виробляється виключно влітку.

Таблиця 2.5.

Торговельні марки пива ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Торговельні марки	Найменування
1. Алкогольних напоїв	
Пиво ТМ «Полтавське»:	“Диканські вечори” “Бочкове” “Ячмінний колос” «Віденське»
Пиво ТМ «АртМюллер»:	AltMüller, Blanche AltMüller Original, AltMüller
Пиво ТМ «Гейзер»:	Gaiser Krick MAX, Gaiser Grapefruit, Gaiser Lemon Premium
Пивна продукція:	Мюнхенське нефільтроване, Мюнхенське, Ляц копчений, Гелон, "PIVNA DIVKA", Ляц, Діжка розливного, Діжка свіжого, Нефільтроване солодове
2. Безалкогольних напоїв	
ЛимонГія	Шалений Помаранч, Тьотя Груша, Лимонадний Джо, Мохіто, Полтава Буратіно, Тархун, Екстра-Сітро
ЛимонадоВо	Смаки: Лимонад, Тархун, Груша, Вишня, Апельсин
3. Квас	Квас хлібний “Полтавський хлібний”
4. Енергетичні напої	Energy, BlindeShot, SKY Energy

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Продукція компанії постачається до 22 областей України та експортується за кордон. Основними ринками збуту є центральний регіон (Київська, Черкаська, Чернігівська області), східний регіон (Луганська, Донецька області) та південний регіон (Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Одеська області).

На основі дослідження асортименту можна зробити висновок, що ширина асортименту ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» залишається майже незмінною, охоплюючи такі категорії продукції, як квас, пиво, безалкогольні напої та енергетики. Глибина більшості асортиментних груп зазнала незначних змін. Зокрема, асортимент пива зріс на 4 позиції, що є логічним і зрозумілим, адже ця продукція є базовою для підприємства, а її розвиток сприяє його подальшому успіху.

Глибина асортименту безалкогольних напоїв та квасу залишалася стабільною протягом 2021–2022 років, тоді як у 2023 році був введений сегмент енергетиків.

Для отримання більш точного розуміння стану та результатів діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» доцільно провести детальний аналіз. Особливо важливо оцінити показники фінансової стійкості, які визначають рівень стабільності роботи підприємства, його здатність підтримувати техніко-економічні показники та ефективно адаптуватися до змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Перспектива – інвестування у модернізацію виробництва (що вже видно за зростанням основних засобів), оптимізація собівартості та пошук шляхів розширення ринків збуту.

Проведемо розрахунок основних показників фінансово-майнового стану ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

1. Коефіцієнт автономії

$$2023: K_{авт} = 362036/414380 = 0.87]$$

$$2024: K_{авт} = 446897/497204 = 0.90$$

2. Коефіцієнт фінансової залежності

$$2023: K_{залежн} = 52358/362036 = 0.14$$

$$2024: K_{залежн} = 49807/446897 = 0.11$$

3. Коефіцієнт покриття (поточна ліквідність)

$$2023: K_{покр} = 242454/40836 = 5.94$$

$$2024: K_{покр} = 306611/37753 = 8.12$$

4. Коефіцієнт швидкої ліквідності

$$2023: K_{шв.лікв} = (242454 - 57415)/40836 = 185039/40836 = 4.53$$

$$2024: K_{шв.лікв} = (306611 - 68768)/37753 = 237843/37753 = 6.30$$

5. Рентабельність активів (ROA)

$$2023: ROA = 81533/414380 * 100\% = 19.68\%$$

$$2024: ROA = 84413/497204 * 100\% = 16.98\%$$

6. Рентабельність власного капіталу (ROE)

$$2023: ROE = 81533/362036 * 100\% = 22.51\%$$

2024: ROE = $84413/446897 * 100\% = 18.89\%$

7. Рентабельність реалізації (Net Profit Margin)

2023: Rреал = $81533/664810 * 100\% = 12.26\%$

2024: Rреал = $84413/678027 * 100\% = 12.45\%$

Таблиця 2.6.

Фінансовий стан ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2023–2024 роки

Показник	Значення		Відхилення	
	2023 рік	2024 рік	Абсолютне	Відносне, %
Показники фінансової стійкості				
1. Коефіцієнт фінансової незалежності	0,55	0,62	0,07	11,29
2. Коефіцієнт фінансової залежності	1,88	1,61	-0,27	-16,77
3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,78	0,74	-0,04	-5,41
4. Коефіцієнт мобільності	1,25	1,38	0,13	9,42
5. Коефіцієнт маневреності	0,59	0,54	-0,05	-9,26
6. Коефіцієнт стійкого фінансування	0,78	0,73	-0,05	-6,85
7. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,47	0,38	-0,09	-23,68
Показники ліквідності та платоспроможності				
1. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	2,36	2,18	-0,18	-8,3
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	0,37	0,41	0,04	9,8
3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,2	1,08	-0,12	-11,1
Показники рентабельності				
1. Рентабельність власного капіталу, %	8,98	9,71	0,73	7,52
2. Рентабельність діяльності, %	5,63	6,93	1,3	18,76
3. Рентабельність продукції, %	5,03	7,49	2,46	32,84

Джерело: складено й розраховано автором на базі фінансової звітності підприємства

Досліджуваний період характеризується коефіцієнтом фінансової незалежності в рамках норми. Поряд з цим коефіцієнт фінансової залежності за 2023-2024 років теж відповідав установленим нормативним значенням. Відповідно результатом є проведення прогнозованої діяльності протягом довгострокової перспективи для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» можна вважати рекомендованим. На рахунок коефіцієнта фінансової стійкості, то він знаходився у рамках норми за 2023-2024 рр.. І отже компанія може за рахунок власного капіталу здійснювати фінансування, і показує наявність у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» незмінних джерел фінансування. І

оскільки показник наближається до межі норми говорить про наявність значної кількості короткострокових зобов'язань.

Наступний коефіцієнт мобільності активів теж зростає, відповідно, можна зробити висновок, що протягом 2024 року була найбільш краща мобільність, і, найшвидша здатність активів перейти із однієї форми у іншу. Коефіцієнт маневреності характеризується аналогічною тенденцією, відповідно компанія має певну кількість власних фінансових ресурсів задля фінансування необоротних фондів й частини оборотних засобів.

Коефіцієнт стійкого фінансування за 2023–2024 років був нижче за норму, оскільки, на кожен гривню зобов'язань ПрАТ «Фірма «ПолтавПиво» припадало 0,78 та 0,73 грн власного капіталу. Отже, компанія не може за рахунок величини власного капіталу покривати усі свої зобов'язання. Далі коефіцієнт концентрації позичкового капіталу не перевищував встановлені нормативні значення.

Можна зробити висновок, про те, що оскільки коефіцієнт загальної ліквідності був в межах норми, то ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» платоспроможне, а фінансовий ризик відсутній. Найвище значення цього показника протягом досліджуваного періоду спостерігається у 2023 році (на рівні 2,36).

Поскільки коефіцієнт абсолютної ліквідності перевищує граничні значення, то ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має велику частину короткострокових фінансових зобов'язань, що можуть бути сплачені за рахунок високоліквідних активів. Показник швидкої ліквідності знаходиться у допустимих межах й говорить, що у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є змогу вчасно погасити короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.

Рентабельність власного капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2023–2024 років збільшилась до рівня 9,71%, що свідчить про нарощення віддачі вкладеного власного капіталу. За цей період рентабельність власного капіталу зростає, і у 2024 році показник має позитивне значення, що означає, що ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» отримує вкладення від власного капіталу.

Рентабельність діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2023-2024 рр збільшувалась, і станом на 2024 рік складала 6,93%, у 2023 році мав значення 5,63%. Це говорить про значне підвищення ефективності діяльності підприємства досліджуваного підприємства.

Платоспроможність компанії визначається співвідношенням її активів і зобов'язань. Загальна сума активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зросла за звітний період на 72 702 тис. грн (з 497 204 тис. грн на початок звітнього періоду до 569 906 тис. грн на кінець звітнього періоду). При цьому зобов'язання (як поточні, так і довгострокові) становили 63 021 тис. грн на кінець звітнього періоду. Позитивним є те, що значна частина активів фінансується за рахунок власного капіталу, який становить 506 885 тис. грн. Таким чином, компанія володіє високою платоспроможністю і здатна своєчасно покривати свої зобов'язання.

Ліквідність підприємства можна оцінити через співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань. На кінець звітнього періоду оборотні активи становили 358 115 тис. грн, що покриває поточні зобов'язання у розмірі 49 121 тис. грн. коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює 7,29 ($358\,115 / 49\,121$), що є значно вищим за норму (1,5–2), а коефіцієнт швидкої ліквідності, розрахований без урахування запасів, також перебуває на високому рівні через суттєві обсяги коштів та їх еквівалентів (224 097 тис. грн). Це свідчить про здатність компанії швидко реагувати на фінансові виклики.

Фінансова стійкість підприємства визначається через співвідношення власного капіталу і зобов'язань, зокрема співвідношення власного капіталу до загальних зобов'язань становить 8,04, що вказує на високий рівень фінансової автономії компанії, а власний капітал зріс з 446 864 тис. грн до 506 885 тис. грн (+60 021 тис. грн), що підтверджує стабільність та позитивну динаміку розвитку компанії, таке співвідношення свідчить про те, що підприємство ефективно фінансує свою діяльність за рахунок власних коштів і є фінансово стійким.

Хоча чистий дохід від реалізації зріс на 67 732 тис. грн (+9,08%), а валовий прибуток збільшився на 29 226 тис. грн (+12,13%), чистий фінансовий результат

значно знизився: з 84 385 тис. грн до 58 953 тис. грн (-43,14%). Це може бути пояснено такими факторами: значним зростанням адміністративних витрат (+21,29%) та витрат на збут (+15,48%); зростанням інших операційних витрат, які збільшилися майже на 39 911 тис. грн.

Крім того, рентабельність продукції знизилася з 14,9% до 9,5%, що свідчить про зменшення ефективності виробництва та реалізації.

Необоротні активи зросли з 190 604 тис. грн до 211 791 тис. грн (+21 187 тис. грн), що свідчить про інвестиції в основні засоби та їх оновлення, а оборотні активи збільшилися на 51 515 тис. грн (+16,8%), що також є позитивною динамікою. Найбільше зростання припадає на готову продукцію (+2 921 тис. грн) та гроші і їх еквіваленти (+70 119 тис. грн).

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє високий рівень платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості, що забезпечує його стабільність і здатність виконувати свої зобов'язання. Разом з тим, зниження чистого фінансового результату вказує на необхідність оптимізації витрат, зокрема адміністративних, витрат на збут та інших операційних витрат.

Рекомендації для компанії включають: проведення аудиту витрат для виявлення напрямів їх оптимізації; удосконалення маркетингових стратегій для підвищення рентабельності; продовження інвестицій в оновлення основних засобів для підвищення конкурентоспроможності.

2.3. Оцінка поточного стану сталого розвитку пивзаводу

Станом на 2024 рік, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє прагнення до сталого розвитку через модернізацію виробництва, збереження соціальної відповідальності та адаптацію до сучасних економічних викликів, хоча системна ESG-стратегія ще не є публічно оформленою.

Підприємство зберігає активний виробничий статус, зареєстроване як платник ПДВ, має стабільну юридичну структуру та продовжує функціонувати на загальній

системі оподаткування. Це свідчить про фінансову життєздатність і відповідність базовим критеріям прозорості. Водночас, офіційні документи, оприлюднені на сайті компанії в межах річних загальних зборів акціонерів у березні–квітні 2024 року, не містять окремих розділів, присвячених екологічній політиці, енергетичній ефективності чи соціальним ініціативам.

Інституційно, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» залишається одним із регіональних виробників, що зберігає локальну ідентичність, а також підтримує зайнятість у Полтавській області, підприємство розглядає стратегії розвитку в умовах сучасної економіки, зокрема через оптимізацію логістики, маркетингову адаптацію та диверсифікацію продукції. Це свідчить про наявність внутрішнього стратегічного планування, хоча воно ще не інтегроване у загальноприйнятну рамку сталого розвитку (ESG, ISO 26000, GRI).

Відсутність публічних звітів за стандартами сталого розвитку, таких як GRI або SASB, ускладнює оцінку екологічного сліду, енергоспоживання, управління відходами чи впливу на громаду. Водночас, з огляду на галузеву специфіку (виробництво пива), підприємство потенційно має високий водний та енергетичний індекс, що потребує моніторингу та оптимізації. У цьому контексті доцільним є впровадження систем екологічного менеджменту (наприклад, ISO 14001), а також розробка політики корпоративної соціальної відповідальності з урахуванням локальних потреб.

Загалом, поточний стан сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» можна охарактеризувати як базовий, з наявністю економічної стабільності та стратегічного мислення, але з обмеженою прозорістю щодо екологічних та соціальних аспектів. Для переходу до повноцінної ESG-платформи підприємству варто розробити публічну стратегію сталого розвитку, інтегрувати міжнародні стандарти звітності та активізувати комунікацію з громадами та споживачами.

Таблиця 2.7.

Сталий розвиток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» за чотирма ключовими міжнародними стандартами

Стандарт	Фокус	Стан реалізації на підприємстві	Рекомендації для впровадження
ESG	Екологія, соціальна відповідальність, корпоративне управління	Економічна стабільність забезпечена; соціальні аспекти частково реалізовані; екологічна політика не публічна	Розробити ESG-стратегію, інтегрувати показники у внутрішню звітність, публікувати щорічні огляди
GRI Standards	Глобальні стандарти звітності про сталий розвиток	Відсутні публічні звіти за GRI; екологічні та соціальні дані не агреговані	Запровадити GRI-звітність (почати з Core Option), навчити персонал, адаптувати до галузевих індикаторів
ISO 14001	Система екологічного менеджменту	Немає підтвердженої сертифікації; екологічна політика не оприлюднена	Провести екологічний аудит, розробити політику, пройти сертифікацію ISO 14001
ISO 26000	Керівництво з соціальної відповідальності	Соціальні практики частково реалізовані (зайнятість, локальна ідентичність); немає формалізованої політики	Створити кодекс корпоративної соціальної відповідальності, інтегрувати принципи ISO 26000

Джерело: складено автором

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» наразі перебуває на початковому етапі інтеграції принципів сталого розвитку. Підприємство демонструє економічну стабільність і локальну соціальну значущість, однак не має публічно оформленої екологічної політики, сертифікації чи звітності за міжнародними стандартами ESG, GRI, ISO 14001 або ISO 26000. Це створює прогалини у прозорості та системності управління сталим розвитком. Для переходу до зрілої моделі відповідального бізнесу необхідне формалізоване впровадження екологічного менеджменту, соціальної відповідальності та корпоративного управління з опорою на міжнародні рамки, що дозволить підприємству не лише відповідати сучасним викликам, а й посилити свою конкурентоспроможність у галузі.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», як регіональний виробник пива з тривалим історичним корінням, демонструє ознаки економічної життєздатності, що виявляється у збереженні виробничої активності, податкової дисципліни та участі в офіційних процедурах корпоративного управління. Підприємство функціонує на

загальній системі оподаткування, зареєстроване як платник ПДВ, регулярно проводить загальні збори акціонерів, що свідчить про дотримання базових принципів фінансової прозорості та корпоративної відповідальності. Водночас, відсутність публічної фінансової звітності за міжнародними стандартами (наприклад, GRI або ESG) обмежує можливості зовнішньої оцінки ефективності використання ресурсів, інвестиційної динаміки та інноваційного потенціалу. Економічна модель підприємства, судячи з академічних досліджень, орієнтована на збереження локального ринку, що забезпечує стабільність, але водночас потребує стратегічної диверсифікації в умовах зростаючої конкуренції та зміни споживчих пріоритетів.

У сфері екологічної відповідальності підприємство наразі не демонструє публічно оформленої політики чи сертифікації за стандартами екологічного менеджменту, такими як ISO 14001. Відсутність відкритих даних щодо енергоспоживання, водного сліду, управління відходами або заходів з декарбонізації унеможливорює повноцінну оцінку екологічної ефективності. З огляду на галузеву специфіку, яка передбачає інтенсивне використання води, енергії та пакувальних матеріалів, екологічна складова має бути інтегрована у стратегічне планування підприємства. Це особливо актуально в умовах зростаючого регуляторного тиску та очікувань з боку споживачів і партнерів щодо відповідального природокористування. Впровадження системи екологічного моніторингу, аудитів та звітності могло б не лише зменшити ризики, а й створити додаткову вартість через підвищення довіри до бренду.

Соціальна інклюзивність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» проявляється передусім у збереженні робочих місць у регіоні, підтримці локальної ідентичності та участі у соціально-економічному житті Полтавської області. Підприємство виконує функцію стабілізатора на місцевому ринку праці, що особливо важливо в умовах загальнонаціональної кризи. Водночас, відсутність публічної інформації про політику гендерної рівності, охорони праці, взаємодії з громадами чи підтримки вразливих груп свідчить про потребу у формалізації соціальної відповідальності. Інтеграція принципів ISO 26000 або розробка власного кодексу корпоративної

соціальної відповідальності дозволила б підприємству систематизувати соціальні практики, підвищити прозорість і зміцнити соціальний капітал.

Таблиця 2.8.

Аналіз сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

Критерій сталого розвитку	Оцінка поточного стану	Аналітичний коментар
Економічна життєздатність	Висока базова стабільність	Підприємство функціонує на загальній системі оподаткування, зареєстроване як платник ПДВ, проводить загальні збори акціонерів. Відсутність публічної фінансової звітності обмежує оцінку інвестиційної та інноваційної динаміки.
Екологічна відповідальність	Низький рівень прозорості	Відсутні дані про екологічну політику, сертифікацію ISO 14001, управління водним слідом, енергоспоживанням чи відходами. Галузева специфіка потребує впровадження систем екологічного моніторингу та звітності.
Соціальна інклюзивність	Часткова реалізація	Підприємство підтримує зайнятість у регіоні, зберігає локальну ідентичність. Водночас немає публічної інформації про політику гендерної рівності, охорони праці чи взаємодії з громадами. Потребує формалізації соціальної відповідальності.

Джерело: складено автором за даними підприємства

Загалом, аналіз за трьома ключовими критеріями сталого розвитку – економічною життєздатністю, екологічною відповідальністю та соціальною інклюзивністю – дозволяє охарактеризувати ПрАТ "Фірма «Полтавпиво»" як підприємство з базовим рівнем відповідності принципам сталого розвитку. Його подальший розвиток потребує формалізації стратегій у сфері ESG, впровадження міжнародних стандартів звітності та активізації діалогу з зацікавленими сторонами. Це створить передумови для підвищення конкурентоспроможності, залучення інвестицій та зміцнення репутації в умовах посткризового відновлення української економіки.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» демонструє базову фінансову стабільність, підтвержену офіційною реєстрацією, податковою дисципліною та збереженням виробничої діяльності.

Станом на 2024–2025 роки підприємство зареєстроване на загальній системі оподаткування, є платником ПДВ (реєстраційний номер 055187616015), входить до

«білого списку» платників податків, що свідчить про відповідність базовим критеріям податкової прозорості та легітимності. Статутний капітал компанії становить 67,4 млн грн, що є значним показником для регіонального виробника пива, заснованого у 1992 році. Основний вид діяльності – виробництво пива (КВЕД 11.05), з додатковими напрямками, такими як виробництво сидру, безалкогольних напоїв та мінеральної води, що свідчить про певну диверсифікацію продуктового портфеля.

На основі фінансової звітності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» за 2024 рік можна зробити висновок про збереження високого рівня економічної життєздатності підприємства, попри зниження чистого прибутку порівняно з попереднім роком. Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 10% – з 677,95 млн грн у 2023 році до 745,68 млн грн у 2024-му, що свідчить про розширення обсягів продажу або підвищення цінової політики. Водночас собівартість реалізованої продукції зросла на 8,3%, що є помірним з огляду на інфляційний тиск і зростання витрат на енергоносії та сировину. Валовий прибуток збільшився на 13,8% - до 240,99 млн грн, однак чистий прибуток зменшився на 30,1% - з 84,39 млн грн до 58,95 млн грн, що зумовлено зростанням адміністративних, збутових та інших операційних витрат.

Зокрема, витрати на збут зросли на 15,4%, адміністративні витрати — на 21,3%, а інші операційні витрати - більш ніж удвічі (з 28,99 млн грн до 68,91 млн грн), що свідчить про суттєве навантаження на операційний прибуток. Попри це, підприємство зберегло позитивний фінансовий результат до оподаткування (84,55 млн грн) і не має фінансових витрат або боргового навантаження, що підтверджується нульовими показниками за кредитами та відсотками. Це вказує на самофінансування або обмежене використання зовнішніх джерел капіталу.

Баланс підприємства також демонструє позитивну динаміку: загальні активи зросли на 14,6% - з 497,2 млн грн до 569,9 млн грн. Основні засоби збільшилися на 21,6 млн грн, що свідчить про оновлення або розширення виробничих потужностей. Грошові кошти на рахунках зросли на 45,5% - до 224,1 млн грн, що свідчить про високу ліквідність і платоспроможність. Нерозподілений прибуток збільшився на 21,6% - до 365,9 млн грн, що зміцнює власний капітал, який на кінець 2024 року

становив 506,9 млн грн (88,9% від загального балансу), що є ознакою фінансової автономії.

Податкова дисципліна підприємства підтверджується зростанням податкових зобов'язань перед бюджетом (з 13,9 млн грн до 17,3 млн грн), зокрема з податку на прибуток (з 1,5 млн грн до 3,4 млн грн), а також наявністю відстрочених податкових зобов'язань (13,9 млн грн). Це свідчить про прозору податкову політику та відповідність чинному законодавству.

Загалом, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» у 2024 році демонструє стійку фінансову позицію, зростання доходів, високу ліквідність і відсутність боргового навантаження. Основним викликом залишається контроль за операційними витратами, які суттєво вплинули на чисту прибутковість. У стратегічному контексті підприємство має потенціал для подальшого розвитку, зокрема через оптимізацію витрат, модернізацію виробництва та впровадження стандартів фінансової звітності для підвищення інвестиційної привабливості.

Аналіз інвестиційної активності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» за 2024 рік свідчить про наявність помірної, але стабільної модернізаційної динаміки, що підтверджується зростанням вартості основних засобів, розширенням виробничих запасів та диверсифікацією продуктового портфеля. Згідно з фінансовим звітом, первісна вартість основних засобів зросла з 264,5 млн грн до 303,6 млн грн, тобто на 14,8%, що є ознакою капітальних вкладень у виробничу інфраструктуру. Водночас знос збільшився на 17,3 млн грн, що свідчить про активне використання наявних потужностей, але також вказує на потребу в оновленні технологічної бази.

Незважаючи на відсутність незавершених капітальних інвестицій, загальна динаміка необоротних активів (зростання на 21,2 млн грн) свідчить про реалізацію модернізаційних заходів, імовірно у формі закупівлі нового обладнання або реконструкції виробничих ліній. Це узгоджується з тенденцією до зростання виробничих запасів (на 7,4 млн грн), незавершеного виробництва (на 1,6 млн грн) та готової продукції (на 2,9 млн грн), що може свідчити про розширення асортименту або підготовку до сезонного пікового попиту.

У контексті інновацій, підприємство не надає публічної інформації про впровадження нових технологій, цифрових рішень або участь у дослідницько-розробницьких проєктах. Відсутність нематеріальних активів, окрім базових (зменшення з 885 тис. грн до 327 тис. грн), свідчить про обмежене використання патентів, ліцензій або програмного забезпечення, що могло б підвищити ефективність управління або виробництва. Це вказує на потребу в активізації інноваційної політики, зокрема через співпрацю з науковими установами, участь у державних програмах підтримки інновацій або інтеграцію цифрових платформ у логістику та маркетинг.

Щодо диверсифікації продукції, підприємство зберігає основну спеціалізацію на виробництві пива, але згідно з КВЕДами, також має право на виробництво сидру, інших ферментованих напоїв, мінеральної води та безалкогольної продукції. Це створює потенціал для розширення асортименту відповідно до змін споживчих уподобань, зокрема зростання попиту на безалкогольне пиво, крафтові варіанти та функціональні напої. Водночас у фінансовій звітності не деталізовано структуру доходів за видами продукції, що ускладнює оцінку фактичної диверсифікації.

Загалом, інвестиційна активність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» у 2024 році має ознаки поступової модернізації та розширення виробничої бази, але потребує посилення інноваційної складової та стратегічної диверсифікації продукції. Для досягнення стійкого розвитку доцільно впровадити інструменти управління інвестиційними проєктами, розробити інноваційну стратегію та активізувати маркетингову експансію у нові сегменти ринку.

Підприємство зберігає виробничу активність, виконує податкові зобов'язання та підтримує корпоративну структуру, що є ознаками базової фінансової життєздатності. Водночас, для переходу до моделі стійкого розвитку та залучення зовнішніх ресурсів необхідне впровадження системи фінансової звітності за міжнародними стандартами, регулярна публікація ключових показників та інтеграція цифрових інструментів моніторингу.

Аналіз управлінської стратегії ПрАТ "Фірма «Полтавпиво»" за критерієм

стратегічного планування та антикризових заходів свідчить про наявність базових елементів корпоративного управління, але водночас виявляє обмежену публічну артикуляцію довгострокової стратегії розвитку та формалізованих механізмів антикризового реагування. Підприємство функціонує у формі приватного акціонерного товариства, що передбачає наявність органів управління, зокрема загальних зборів акціонерів, наглядової ради та виконавчого органу. Регулярне проведення річних зборів, зокрема у 2024 році, свідчить про дотримання процедур корпоративного контролю та стратегічного обговорення ключових напрямів діяльності.

Фінансова звітність за 2024 рік демонструє ознаки стратегічного планування в частині модернізації виробничих потужностей (зростання первісної вартості основних засобів на 14,8%), накопичення грошових резервів (збільшення залишку коштів на рахунках на 45,5%) та збереження високої частки власного капіталу (88,9% від загального балансу). Це свідчить про обережну, але послідовну політику фінансової стабілізації, що є типовою для підприємств, які діють в умовах високої невизначеності. Водночас зниження чистого прибутку на 30% у порівнянні з 2023 роком вказує на зростання витратного навантаження, що потребує стратегічного реагування з боку управлінської команди.

Ознак формалізованої антикризової стратегії (наприклад, наявності планів безперервності бізнесу, сценарного планування, ризик-менеджменту) у публічному просторі не виявлено. Відсутність звітності за стандартами ESG або ISO 22301 (управління безперервністю) ускладнює оцінку здатності підприємства до адаптації в умовах зовнішніх шоків, зокрема повномасштабної війни, енергетичних криз чи логістичних обмежень. Водночас збереження чисельності персоналу (270 осіб), стабільна податкова поведінка та відсутність боргового навантаження свідчать про наявність внутрішніх механізмів стримування ризиків, навіть якщо вони не формалізовані у вигляді окремих політик.

Таким чином, управлінська стратегія ПрАТ "Фірма «Полтавпиво»" характеризується як операційно стабільна, з елементами стратегічного мислення у

сфері фінансів та виробництва, але з обмеженою прозорістю щодо довгострокових цілей, інноваційної трансформації та антикризового управління. Для підвищення стійкості та конкурентоспроможності доцільним є впровадження стратегічного плану розвитку з урахуванням ESG-орієнтирів, формалізація політик управління ризиками та розробка сценаріїв адаптації до зовнішніх викликів. Це дозволить підприємству не лише зберегти позиції на регіональному ринку, а й інтегруватися у сучасну парадигму відповідального та стійкого бізнесу.

Станом на 2024 рік підприємство не оприлюднює екологічну звітність за міжнародними стандартами (GRI, ISO 14001), що ускладнює оцінку його енергоспоживання, водного сліду та управління відходами. Водночас, згідно з інформацією на офіційному сайті, виробництво здійснюється з використанням артезіанської води з власної свердловини, що свідчить про автономність водозабезпечення та потенційно нижчий ризик забруднення поверхневих джерел. Відсутність даних про обсяг водоспоживання, повторне використання води або очищення стоків не дозволяє оцінити водний слід у кількісному вимірі.

Щодо енергоспоживання, фінансова звітність за 2024 рік демонструє зростання матеріальних витрат (на 11,3%) та амортизації (на 6,7%), що може свідчити про оновлення обладнання, але не містить окремих показників щодо енергоефективності або використання альтернативних джерел енергії. Відсутність сертифікації ISO 14001 або згадок про енергетичний аудит вказує на те, що система екологічного менеджменту не є формалізованою.

У сфері управління відходами підприємство не надає публічної інформації про сортування, утилізацію або повторне використання вторинних ресурсів. З огляду на галузеву специфіку (виробництво пива), основними видами відходів є органічні залишки (дроблений солод, хміль), упаковка (скло, пластик, метал) та стічні води. Відсутність даних про співпрацю з утилізаційними компаніями або впровадження принципів циркулярної економіки свідчить про потребу в екологічному аудиті та розробці політики поводження з відходами.

Щодо оцінки впливу на довкілля, підприємство не публікує результати

екологічного моніторингу, не має звітів про оцінку ризиків або заходів з мінімізації впливу. Водночас, дотримання санітарно-технічних норм, згадане в академічних джерелах, свідчить про відповідність базовим вимогам екологічного законодавства. Відсутність публічної комунікації з громадами щодо екологічних ризиків або участі у природоохоронних ініціативах обмежує соціальну легітимність екологічної практики підприємства.

У підсумку, екологічна відповідальність ПрАТ "Фірма «Полтавпиво»" перебуває на базовому рівні, з окремими позитивними ознаками (власне джерело води, модернізація обладнання), але без системної інтеграції екологічного менеджменту, звітності та сертифікації. Для переходу до стійкої моделі виробництва доцільно впровадити ISO 14001, розробити екологічну політику, провести аудит водного та енергетичного сліду, а також активізувати комунікацію з громадами та регуляторами.

Станом на 2024 рік соціальна відповідальність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» реалізується переважно через збереження зайнятості, підтримку локальної ідентичності та дотримання базових принципів корпоративної етики, хоча формалізовані політики у сфері гендерної рівності, охорони праці чи взаємодії з громадою залишаються непублічними або неструктурованими.

Підприємство забезпечує стабільну зайнятість: згідно з фінансовою звітністю, штатна чисельність працівників у 2024 році становила 270 осіб, що є значним показником для регіонального виробника. Це свідчить про збереження виробничого потенціалу та соціальної функції в умовах загальнонаціональної кризи. Витрати на оплату праці зросли на 15,5% (до 86,9 млн грн), а відрахування на соціальні заходи — на 14,4%, що вказує на дотримання трудового законодавства та соціальних гарантій. Водночас у відкритих джерелах відсутня інформація про політику охорони праці, наявність колективного договору, програм медичного страхування чи заходів з безпеки праці, що ускладнює оцінку відповідності стандартам ILO або ISO 45001.

У сфері взаємодії з громадою підприємство позиціонує себе як локальний бренд, що підтримує регіональну ідентичність, однак не публікує систематизовану

інформацію про участь у благодійних, освітніх чи культурних ініціативах. Відсутність звітності про соціальні інвестиції, співпрацю з місцевими органами влади або громадськими організаціями свідчить про неформалізований характер взаємодії з громадянським суспільством. Це створює потенціал для розвитку партнерств у сфері освіти, екології, молодіжної політики або підтримки ветеранів, що є актуальним у сучасному українському контексті.

Корпоративна етика та прозорість управління реалізуються через дотримання процедур корпоративного контролю: підприємство регулярно проводить загальні збори акціонерів, публікує річну інформацію емітента, має стабільну структуру власності. Водночас відсутність кодексу етики, антикорупційної політики або політики гендерної рівності вказує на потребу в інституціоналізації етичних стандартів. Зокрема, немає даних про представництво жінок у керівництві, механізми запобігання дискримінації чи внутрішні канали повідомлення про порушення.

Загалом, соціальна складова сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» перебуває на рівні базової відповідності законодавству, з позитивними ознаками у сфері зайнятості та фінансової дисципліни, але з обмеженою прозорістю та відсутністю формалізованих політик у сфері охорони праці, гендерної рівності та взаємодії з громадою. Для підвищення соціальної стійкості підприємству доцільно розробити кодекс корпоративної соціальної відповідальності, впровадити політику рівних можливостей, активізувати участь у локальних ініціативах та інтегрувати принципи ISO 26000 у внутрішнє управління.

Станом на 2024 рік ПрАТ "Фірма «Полтавпиво»" демонструє відповідність базовим вимогам національного законодавства, зокрема у сферах трудових відносин, податкової дисципліни та корпоративного управління, однак не має підтвердженої інтеграції міжнародних стандартів сталого розвитку, таких як GRI, ISO чи принципи ІЛО. Підприємство зареєстроване на загальній системі оподаткування, є платником ПДВ, регулярно подає фінансову звітність, що свідчить про дотримання норм Податкового кодексу України. У сфері трудового права, згідно з фінансовими показниками, забезпечується стабільна зайнятість (270 працівників), своєчасна

виплата заробітної плати та соціальних внесків, що узгоджується з вимогами Кодексу законів про працю України (КЗпП), хоча відсутність публічного колективного договору або політики охорони праці не дозволяє оцінити глибину відповідності.

У сфері екологічного права підприємство не оприлюднює даних про екологічні дозволи, оцінку впливу на довкілля (ОВД) чи участь у державному моніторингу, що є обов'язковими для виробників харчової продукції. Відсутність сертифікації ISO 14001 або звітності за стандартами GRI свідчить про неінтегрованість міжнародних норм екологічного менеджменту. Аналогічно, принципи Міжнародної організації праці (ILO), зокрема щодо гідної праці, рівності, безпеки та соціального діалогу, не формалізовані у внутрішніх політиках підприємства, хоча окремі елементи (зайнятість, соціальні внески) реалізуються на практиці.

Взаємодія з державними органами здійснюється через податкову звітність, участь у регуляторних процедурах (збори акціонерів, публікація річної інформації емітента), однак не зафіксовано участі у галузевих асоціаціях, таких як «Укрпиво» чи Федерація роботодавців України, що могло б посилити інституційну представленість підприємства. Відсутність публічної комунікації з органами місцевого самоврядування або участі у регіональних програмах розвитку обмежує соціальну легітимність та можливості впливу на нормативне середовище.

Загалом, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» діє у межах національного правового поля, демонструючи базову відповідність законодавству, але потребує стратегічної інтеграції міжнародних стандартів сталого розвитку, формалізації внутрішніх політик та активізації інституційної взаємодії з державними і галузевими структурами. Це дозволить підприємству не лише зміцнити свою репутацію, а й адаптуватися до зростаючих вимог ринку, інвесторів та регуляторів.

Аналіз сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» свідчить про наявність стабільної економічної основи, помірної інвестиційної активності та базового рівня соціальної відповідальності, проте водночас виявляє суттєві прогалини в екологічному управлінні, прозорості та інтеграції міжнародних стандартів. Підприємство демонструє позитивну динаміку фінансових показників, зокрема

зростання доходів, прибутковості та власного капіталу, що забезпечує його життєздатність у складних макроекономічних умовах. Збереження зайнятості, дотримання податкової дисципліни та модернізація виробничих потужностей свідчать про відповідальне управління ресурсами.

Таблиця 2.9.

Узагальнена оцінка сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

Критерій 1	Оцінка стану 2	Аналітичний коментар 3
Економічна життєздатність	Висока	Зростання чистого доходу на 10% (до 745,7 млн грн), позитивний чистий прибуток (58,9 млн грн), висока ліквідність, відсутність боргового навантаження.
Інвестиційна активність	Помірна	Збільшення первісної вартості основних засобів на 14,8%, модернізація виробництва; відсутність інноваційної звітності або нематеріальних активів.
Управлінська стратегія	Базова	Регулярні збори акціонерів, фінансова стабільність; відсутність публічної стратегії розвитку, антикризових планів або ESG-орієнтирів.
Енергоспоживання та водний слід	Неоцінений	Власна артезіанська свердловина; відсутність даних про обсяги споживання, енергоефективність або очищення стоків.
Управління відходами	Низький рівень прозорості	Відсутність інформації про сортування, утилізацію, повторне використання або циркулярні практики.
Екологічна політика та сертифікація	Відсутня	Немає ISO 14001, GRI або внутрішньої екологічної політики; не публікується екологічна звітність.
Вплив на довкілля	Неформалізований	Дотримання санітарних норм і базових вимог; відсутність оцінки ризиків або заходів з мінімізації впливу.
Зайнятість і умови праці	Стабільні	270 працівників, зростання фонду оплати праці; відсутність даних про охорону праці, колективний договір чи ISO 45001.
Взаємодія з громадою	Обмежена	Підтримка локального бренду; відсутність публічної інформації про благодійність, освітні або соціальні проекти.
Корпоративна етика і рівність	Неінституціоналізована	Дотримання процедур управління; відсутність кодексу етики, антикорупційної політики, гендерної рівності.
Відповідність законодавству	Висока	Дотримання КЗпП, податкового законодавства, корпоративного права; відсутність порушень або санкцій.
Інтеграція міжнародних стандартів	Відсутня	Не впроваджено GRI, ISO, ILO; відсутність звітності або сертифікації.
Взаємодія з державою та асоціаціями	Обмежена	Податкове звітування та корпоративна реєстрація; відсутність участі у галузевих об'єднаннях або публічному діалозі.

Джерело: складено автором

Водночас відсутність публічної екологічної політики, сертифікацій (ISO 14001,

ISO 26000), звітності за GRI або ESG, а також неформалізованість соціальних ініціатив і корпоративної етики обмежують стратегічну стійкість підприємства в контексті сучасних вимог до сталого бізнесу. Підприємство діє у межах національного законодавства, але не демонструє активної участі в галузевих об'єднаннях чи публічному діалозі з державними та громадськими структурами.

Для переходу до повноцінної моделі сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» доцільно розробити інтегровану ESG-стратегію, впровадити міжнародні стандарти звітності та управління, формалізувати політики у сфері екології, праці, етики та взаємодії з громадою. Це дозволить не лише зміцнити репутацію підприємства, а й забезпечити його адаптивність, інвестиційну привабливість і довгострокову конкурентоспроможність у трансформованому ринку.

Висновки до розділу 2

За результатами аналізу господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» встановлено, що підприємство зберігає стабільну позицію на регіональному ринку пивоварної продукції, підтвердженої фінансовою життєздатністю, виробничою активністю та соціальною значущістю. Діагностика стану підприємства показала, що воно зберігає конкурентоспроможність у межах Полтавської області, має сталу структуру власності, функціонує у відповідності до національного законодавства та підтримує локальну зайнятість.

Фінансово-економічний аналіз за 2024 рік демонструє зростання чистого доходу, позитивний прибуток, високий рівень ліквідності та відсутність боргового навантаження, що свідчить про ефективне управління ресурсами. Водночас зниження чистого прибутку порівняно з попереднім роком вказує на потребу в оптимізації витрат і посиленні інвестиційної активності, зокрема через модернізацію виробництва та диверсифікацію продукції.

Оцінка сталого розвитку підприємства виявила наявність базових елементів соціальної відповідальності (зайнятість, податкова дисципліна), але також засвідчила

відсутність формалізованої екологічної політики, міжнародної сертифікації (ISO, GRI), антикризових стратегій та публічної взаємодії з громадою. Це створює ризики обмеженої адаптивності до сучасних викликів і знижує інвестиційну привабливість у контексті ESG-орієнтованого ринку.

Для забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» доцільно розробити інтегровану стратегію сталого розвитку, впровадити міжнародні стандарти управління, активізувати інноваційну діяльність і посилити інституційну взаємодію з державними та галузевими структурами. Це дозволить підприємству не лише зберегти позиції на внутрішньому ринку, а й адаптуватися до глобальних тенденцій відповідального бізнесу.

РОЗДІЛ 3 ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»»

3.1. Формування інструментів сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

Сталий розвиток сучасних підприємств харчової промисловості, зокрема пивоварних компаній, дедалі більше визначається здатністю інтегрувати економічні, екологічні та соціальні пріоритети у єдину систему стратегічного управління. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» як один із провідних виробників регіонального рівня постає прикладом організації, що має адаптуватися до нових викликів ринку, вимог національного законодавства та міжнародних стандартів. Формування інструментів сталого розвитку для такого підприємства передбачає не лише модернізацію виробничих процесів і впровадження енергоефективних технологій, але й розвиток корпоративної культури, орієнтованої на соціальну відповідальність, прозорість та інноваційність. У цьому контексті важливим є поєднання принципів ESG, стандартів ISO, HACCP та GRI з українськими нормативними актами, що забезпечує комплексний підхід до управління ресурсами, якістю продукції та взаємодії з громадою. Таким чином, дослідження інструментів сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» набуває особливої актуальності як для підвищення конкурентоспроможності підприємства, так і для формування моделі відповідального бізнесу, здатного забезпечити довгострокову стійкість у мінливих умовах національної та глобальної економіки.

Екологічний блок, що є необхідною складовою сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», що слід запропонувати в наступних проявах:

Енергоефективність та декарбонізація:

- Інституціоналізація систем енергетичного менеджменту відповідно до стандарту ISO 50001. Йдеться про створення комплексної управлінської моделі, що забезпечує систематичне планування, моніторинг та оптимізацію енергоспоживання

підприємства, спрямованої на зниження вуглецевого сліду та підвищення загальної ефективності виробничих процесів.

- Інтеграція відновлюваних джерел енергії у виробничий цикл. Застосування сонячних фотоелектричних систем та технологій отримання біогазу з органічних відходів виробництва розглядається як стратегічний напрям декарбонізації, що сприяє диверсифікації енергетичного балансу та зменшенню залежності від викопних палив.

Раціональне використання водних ресурсів

- Модернізація технологій очищення та повторного використання артезіанської води. Передбачає впровадження інноваційних методів водопідготовки, що дозволяють мінімізувати втрати та забезпечити замкнені цикли водокористування у виробничих процесах.

- Розгортання системи моніторингу водоспоживання. Використання цифрових інструментів контролю та аналітики для відстеження обсягів і структури використання водних ресурсів, що створює передумови для підвищення ефективності управління та запобігання надмірному споживанню.

Управління відходами

- Рециклінг побічних продуктів виробництва. Зокрема, переробка пивної дробини для використання у тваринництві як високобілковий корм або як сировина для біоенергетики, що відповідає принципам циркулярної економіки та знижує екологічне навантаження.

- Зменшення використання полімерної тари та перехід до альтернативних матеріалів. Стратегія передбачає поступове скорочення пластикової упаковки на користь більш екологічно безпечних варіантів — скла та алюмінію, що характеризуються високим рівнем вторинної переробки та меншим негативним впливом на довкілля.

Якщо розглядати сталий розвиток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» через призму соціального виміру, за рахунок корпоративної культури та професійного розвитку:

- Інституціоналізація системи безперервного навчання персоналу. Передбачає створення комплексної моделі професійного розвитку, що охоплює регулярне підвищення кваліфікації, адаптацію освітніх програм до сучасних потреб ринку праці та інтеграцію міжнародних стандартів (ILO, UNESCO). Такий підхід забезпечує формування компетентного кадрового потенціалу, здатного ефективно реагувати на виклики сталого розвитку та інноваційної трансформації виробництва.

- Формування корпоративної культури, орієнтованої на екологічну відповідальність та інноваційність. Йдеться про розвиток ціннісних орієнтирів і внутрішніх норм поведінки, що стимулюють екологічно свідоме ставлення до ресурсів, підтримку інноваційних рішень та активну участь персоналу у реалізації стратегій сталого розвитку. Корпоративна культура виступає інтеграційним механізмом, який поєднує економічні, соціальні та екологічні цілі підприємства.

Взаємодія з громадою

- Підтримка локальних екологічних та соціальних ініціатив. Реалізація програм корпоративної соціальної відповідальності, спрямованих на розвиток місцевої інфраструктури, охорону довкілля та соціальну підтримку населення. Це сприяє зміцненню партнерських відносин між підприємством та громадою, формує позитивний імідж компанії як соціально орієнтованого актора регіонального розвитку.

- Прозора комунікація із споживачами щодо екологічних практик підприємства. Забезпечення відкритості та доступності інформації про екологічні ініціативи, результати впровадження програм енергоефективності, управління відходами та раціонального використання ресурсів. Така комунікація підвищує рівень довіри споживачів, формує лояльність до бренду та сприяє утвердженню підприємства як відповідального учасника ринку.

З точки зору економічного виміру, що може проявлятися через інноваційні бізнес-моделі:

- Інтеграція принципів циркулярної економіки у виробничі процеси. Йдеться про трансформацію традиційних виробничих практик у напрямі замкнених циклів

використання ресурсів, що передбачає мінімізацію відходів, повторне використання матеріалів та створення доданої вартості на основі екологічно орієнтованих інновацій. Такий підхід забезпечує підвищення економічної стійкості підприємства, зменшення залежності від первинних ресурсів та формування конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

- Використання ESG-підходів у стратегічному плануванні. Інтеграція екологічних (Environmental), соціальних (Social) та управлінських (Governance) критеріїв у систему стратегічного менеджменту дозволяє підприємству не лише відповідати сучасним вимогам інвесторів і регуляторів, але й формувати прозору та відповідальну бізнес-модель. Це сприяє зростанню інвестиційної привабливості, оптимізації ризиків та підвищенню довіри з боку стейкхолдерів.

Маркетинг та позиціонування

- Формування бренду як «екологічно відповідального виробника». Стратегія брендингу передбачає позиціонування підприємства як суб'єкта, що активно впроваджує принципи сталого розвитку, демонструє екологічну відповідальність та орієнтується на інноваційні рішення. Такий імідж підсилює лояльність споживачів, розширює ринкові можливості та забезпечує довгострокову конкурентоспроможність.

- Використання міжнародних сертифікацій для підвищення конкурентоспроможності. Застосування стандартів ISO, GRI та HACCP виступає інструментом підтвердження якості, екологічної відповідальності та безпечності виробництва. Наявність сертифікацій підвищує довіру партнерів і споживачів, відкриває доступ до нових ринків та сприяє інтеграції підприємства у глобальні ланцюги постачання.

Інституційний вимір, формує сталий розвиток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», в першу чергу в сфері нормативно-правової інтеграції:

- Забезпечення відповідності національному законодавству у сфері охорони довкілля та енергозбереження. Підприємство має інтегрувати у свою діяльність положення чинних нормативно-правових актів України, що регулюють питання

екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів та енергоефективності. Така відповідність не лише гарантує дотримання правових вимог, але й формує основу для підвищення екологічної стійкості виробничих процесів.

- Гармонізація з міжнародними стандартами сталого розвитку. Впровадження систем управління відповідно до ISO 14001 (екологічний менеджмент), ISO 50001 (енергетичний менеджмент) та стандартів звітності GRI (Global Reporting Initiative) сприяє інтеграції підприємства у глобальний економічний простір. Це забезпечує прозорість діяльності, підвищує довіру міжнародних партнерів та інвесторів, а також створює передумови для виходу на нові ринки.

Система управління сталим розвитком:

- Розроблення та інституціоналізація внутрішніх політик і процедур. Йдеться про формування корпоративних документів, що визначають принципи екологічної та соціальної відповідальності, механізми їх реалізації та контролю. Такі політики виступають інструментом інтеграції цінностей сталого розвитку у щоденну діяльність підприємства та забезпечують системність управлінських рішень.

- Регулярна звітність за стандартами сталого розвитку. Запровадження практики систематичного оприлюднення нефінансових звітів відповідно до міжнародних стандартів дозволяє підприємству демонструвати результати екологічних та соціальних ініціатив, підвищувати рівень прозорості та відповідальності перед стейкхолдерами. Це сприяє формуванню позитивного іміджу та зміцненню позицій компанії у конкурентному середовищі.

Систематизуємо всі чотири виміри сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» в табл. 3.1.

Таблиця демонструє цілісну модель сталого розвитку підприємства, де кожен вимір взаємодоповнює інші: екологічний забезпечує ресурсну ефективність, соціальний – людський капітал і взаємодію з громадою, економічний – конкурентоспроможність, а інституційний – нормативну та управлінську основу.

Таблиця 3.1.

Інструменти сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

Вимір	Основні інструменти	Очікуваний ефект
1	2	3
Екологічний	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження ISO 50001 (енергоменеджмент) - Використання відновлюваних джерел енергії (сонячні панелі, біогаз) - Оптимізація очищення та повторного використання артезіанської води - Система моніторингу водоспоживання - Переробка пивної дробини - Перехід від пластику до скла та алюмінію 	Зменшення вуглецевого сліду, оптимізація ресурсів, інтеграція принципів циркулярної економіки
Соціальний	<ul style="list-style-type: none"> - Система безперервного навчання персоналу (ILO, UNESCO) - Розвиток корпоративної культури, орієнтованої на екологічну відповідальність та інновації - Підтримка локальних екологічних та соціальних проєктів - Прозора комунікація із споживачами 	Підвищення кваліфікації персоналу, формування екологічно свідомої культури, зростання довіри та лояльності громади
Економічний	<ul style="list-style-type: none"> - Інтеграція принципів циркулярної економіки - Використання ESG-підходів у стратегічному плануванні - Формування бренду як «екологічно відповідального виробника» - Використання сертифікацій (ISO, GRI, HACCP) 	Зростання конкурентоспроможності, інвестиційна привабливість, доступ до нових ринків, підвищення вартості бренду
Інституційний	<ul style="list-style-type: none"> - Відповідність українському законодавству у сфері охорони довкілля та енергозбереження - Гармонізація з міжнародними стандартами (ISO 14001, ISO 50001, GRI) - Внутрішні політики та процедури щодо екологічної та соціальної відповідальності - Регулярна нефінансова звітність 	Прозорість діяльності, довіра стейкхолдерів, інтеграція у глобальні стандарти, системність управління сталим розвитком

Джерело: складено автором

Формування інструментів сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує екологічні, соціальні, економічні та інституційні виміри. Екологічний аспект передбачає впровадження систем енергоменеджменту, використання відновлюваних джерел енергії, оптимізацію технологій очищення та повторного використання води, а також ефективне управління відходами. Соціальний вимір зосереджується на розвитку корпоративної культури, орієнтованої на екологічну відповідальність та інновації, формуванні системи безперервного навчання персоналу та активній взаємодії з місцевою

громадою. Економічний блок включає інтеграцію принципів циркулярної економіки у виробничі процеси, застосування ESG-підходів у стратегічному плануванні, формування бренду як екологічно відповідального виробника та використання міжнародних сертифікацій для підвищення конкурентоспроможності. Інституційний вимір охоплює відповідність українському законодавству у сфері охорони довкілля та енергозбереження, гармонізацію з міжнародними стандартами, створення внутрішніх політик і процедур щодо екологічної та соціальної відповідальності та регулярну нефінансову звітність.

Для впровадження інструментів сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», можна запропонувати наступні етапи які узгоджують екологічний, соціальний, економічний та інституційний виміри у єдину послідовність дій, рис.3.1.

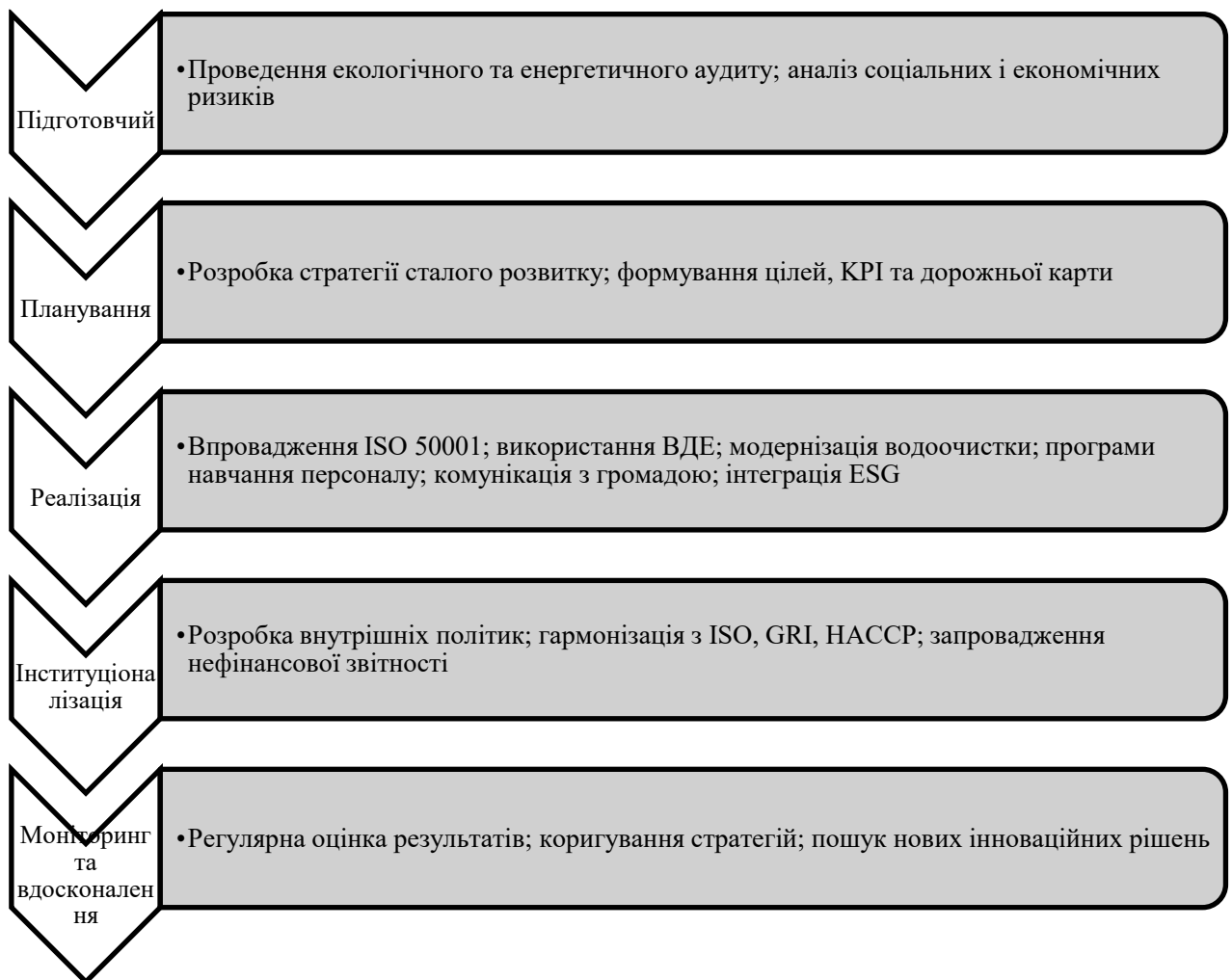

Рис. 3.1. Етапи впровадження інструментів сталого розвитку

Джерело: складено автором

Формування інструментів сталого розвитку доцільно здійснювати поетапно, з урахуванням пріоритетності та ресурсних можливостей підприємства. На підготовчому етапі необхідно провести аудит існуючих виробничих процесів, енергоспоживання, водокористування та систем управління, а також визначити ключові екологічні та соціальні ризики. Далі, на етапі планування, слід розробити стратегію сталого розвитку, яка включатиме цілі, показники ефективності та дорожню карту впровадження інструментів у кожному вимірі.

На етапі реалізації підприємство має поступово інтегрувати технологічні та організаційні рішення: впроваджувати системи енергоменеджменту, запускати проекти з використання відновлюваних джерел енергії, модернізувати технології очищення води, створювати програми навчання персоналу та комунікаційні платформи для взаємодії з громадою. Паралельно слід забезпечити інтеграцію принципів циркулярної економіки у виробничі процеси та застосування ESG-підходів у стратегічному плануванні.

На етапі інституціоналізації важливо закріпити результати у внутрішніх політиках і процедурах, гармонізувати діяльність із міжнародними стандартами (ISO, GRI, НАССР), а також запровадити регулярну нефінансову звітність. Завершальний етап моніторингу та вдосконалення передбачає систематичне оцінювання результатів, коригування стратегій та пошук нових інноваційних рішень для підвищення ефективності сталого розвитку.

Таким чином, впровадження інструментів сталого розвитку має відбуватися як послідовний процес трансформації, де кожен етап створює основу для наступного, забезпечуючи системність, прозорість та довгострокову ефективність діяльності підприємства.

3.2. Впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики

Впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики є ключовим елементом сучасної стратегії сталого розвитку підприємства. Така система дозволяє здійснювати безперервний контроль за станом довкілля та виробничих процесів, забезпечуючи своєчасне виявлення ризиків і формування управлінських рішень на основі достовірних даних.

У практичному вимірі це означає інтеграцію мережі сенсорів, здатних відстежувати параметри якості повітря, води, рівень шуму, викиди парникових газів та інші екологічні показники. Зібрані дані обробляються за допомогою аналітичних платформ, що дозволяє формувати прогнозні моделі, виявляти відхилення від нормативних значень та оптимізувати виробничі процеси.

Важливим аспектом є також поєднання моніторингу з системою корпоративної звітності, що забезпечує прозорість діяльності підприємства перед стейкхолдерами та підвищує рівень довіри з боку громади, інвесторів і регуляторних органів. Таким чином, цифровий екологічний моніторинг стає не лише інструментом контролю, а й механізмом стратегічного управління, який сприяє зниженню екологічних ризиків, підвищенню ефективності використання ресурсів та інтеграції підприємства у глобальні стандарти сталого розвитку.

Підготовчий етап впровадження системи екологічного моніторингу передбачає здійснення комплексного екологічного аудиту підприємства, спрямованого на виявлення основних джерел впливу виробничої діяльності на довкілля та визначення критичних точок контролю. Аудит охоплює аналіз використання енергетичних і водних ресурсів, оцінку рівня викидів у атмосферу, стан систем очищення та утилізації відходів, а також відповідність чинним нормативно-правовим вимогам у сфері охорони довкілля.

Таблиця 3.2.

Пропозиції щодо впровадження системи екологічного моніторингу

Етап	Конкретні дії	Очікуваний ефект
Підготовчий	Проведення екологічного аудиту; визначення ключових параметрів для моніторингу	Встановлення пріоритетів та базових показників
Технічна інтеграція	Встановлення цифрових сенсорів для контролю повітря, води, шуму, викидів	Безперервний збір даних у реальному часі
Аналітика та обробка даних	Використання програмних платформ для аналізу та прогнозування	Виявлення відхилень, оптимізація процесів
Управлінська інтеграція	Включення результатів моніторингу у систему прийняття рішень	Зниження екологічних ризиків, підвищення ефективності
Звітність та комунікація	Регулярне оприлюднення результатів моніторингу у нефінансових звітах	Прозорість, довіра стейкхолдерів, відповідність міжнародним стандартам

Джерело: складено автором

На основі результатів аудиту формується перелік ключових параметрів для моніторингу, які мають найбільше значення для екологічної стійкості виробництва. До таких параметрів можуть належати: якість води та повітря, рівень шумового навантаження, концентрація парникових газів, обсяги споживання енергії та води, кількість утворених відходів. Визначення цих показників створює основу для подальшої побудови системи моніторингу, дозволяє встановити пріоритети та сформувані базові значення, з якими порівнюватимуться майбутні результати.

Таким чином, підготовчий етап виконує роль методологічного та організаційного фундаменту, забезпечуючи підприємство достовірними даними про поточний стан екологічних процесів і створюючи передумови для ефективного функціонування системи цифрового моніторингу та аналітики.

Етап технічної інтеграції у процесі впровадження системи екологічного моніторингу передбачає практичне розгортання інфраструктури цифрових сенсорів, здатних здійснювати безперервний контроль ключових параметрів довкілля та виробничих процесів. Йдеться про встановлення датчиків для вимірювання якості повітря (концентрація пилу, парникових газів, летких органічних сполук), стану

водних ресурсів (рівень забруднення, витрати, температура), шумового навантаження, а також рівня промислових викидів.

Зібрані дані передаються у централізовану систему збору та обробки інформації, що функціонує у режимі реального часу. Це забезпечує можливість оперативного реагування на відхилення від нормативних показників, формування аналітичних звітів та прогнозних моделей, а також інтеграцію результатів моніторингу у систему управління підприємством. Таким чином, технічна інтеграція створює основу для переходу від традиційних періодичних перевірок до динамічного та проактивного управління екологічними процесами, що відповідає сучасним вимогам сталого розвитку та міжнародним стандартам екологічної відповідальності.

Етап аналітики та обробки даних у системі екологічного моніторингу є ключовим для перетворення первинної інформації, отриманої від цифрових сенсорів, у практично значущі управлінські рішення. Використання сучасних програмних платформ дозволяє здійснювати багаторівневий аналіз даних, включаючи статистичну обробку, моделювання тенденцій та прогнозування можливих сценаріїв розвитку екологічних показників.

Завдяки алгоритмам машинного навчання та інструментам предиктивної аналітики підприємство отримує можливість не лише фіксувати поточні відхилення від нормативних значень, але й передбачати їх виникнення у майбутньому. Це створює умови для переходу від реактивного до проактивного управління, коли рішення приймаються на основі прогнозів і попереджувальних сигналів.

Аналітичні платформи також забезпечують інтеграцію даних у корпоративні системи управління, що дозволяє оптимізувати виробничі процеси, знижувати витрати ресурсів та мінімізувати екологічні ризики. Таким чином, аналітика та обробка даних виступають не лише інструментом контролю, але й стратегічним механізмом підвищення ефективності та стійкості діяльності підприємства.

Етап управлінської інтеграції у системі екологічного моніторингу передбачає включення результатів аналізу даних, отриманих від цифрових сенсорів та аналітичних платформ, у процеси стратегічного та оперативного управління

підприємством. Це означає, що екологічні показники стають невід'ємною частиною системи прийняття рішень, поряд із фінансовими та виробничими індикаторами.

Завдяки такій інтеграції керівництво отримує можливість своєчасно реагувати на відхилення від нормативних значень, коригувати виробничі процеси та впроваджувати превентивні заходи для зниження екологічних ризиків. Крім того, управлінська інтеграція забезпечує формування політик сталого розвитку, які базуються на об'єктивних даних, що підвищує ефективність управління ресурсами та сприяє гармонізації діяльності підприємства з міжнародними стандартами екологічної відповідальності.

Таким чином, управлінська інтеграція виступає ключовим етапом, що перетворює систему моніторингу з інструмента контролю на механізм стратегічного управління, спрямований на підвищення ефективності виробництва, зменшення екологічного навантаження та зміцнення довіри стейкхолдерів.

Етап звітності та комунікації у системі екологічного моніторингу є завершальною ланкою, що забезпечує перехід від внутрішнього контролю до зовнішньої прозорості та відповідальності підприємства. Він передбачає регулярне оприлюднення результатів моніторингу у форматі нефінансових звітів, які відповідають міжнародним стандартам сталого розвитку (GRI, ISO, ESG). Така практика дозволяє не лише систематизувати та узагальнювати дані, отримані від сенсорів та аналітичних платформ, але й робить їх доступними для широкого кола стейкхолдерів — інвесторів, споживачів, регуляторних органів та місцевої громади.

Звітність виконує функцію інструмента комунікації, що формує довіру до підприємства, демонструє його екологічну та соціальну відповідальність, а також підтверджує відповідність міжнародним нормам і стандартам. Вона сприяє підвищенню репутаційного капіталу компанії, зміцненню її позицій на ринку та створює передумови для залучення інвестицій. Таким чином, звітність та комунікація перетворюють систему екологічного моніторингу на механізм стратегічної легітимації, що забезпечує інтеграцію підприємства у глобальний дискурс сталого розвитку.

Таким чином, впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики забезпечує підприємству перехід від реактивного до проактивного управління екологічними процесами, що є фундаментом для довгострокової стійкості та конкурентоспроможності.

Впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» слід розглядати як стратегічний інвестиційний проєкт, що поєднує технологічні, організаційні та управлінські аспекти. Його реалізація передбачає створення комплексної інфраструктури, здатної забезпечити безперервний контроль за ключовими параметрами довкілля та виробничих процесів, інтеграцію отриманих даних у систему корпоративного управління та формування прозорої звітності відповідно до міжнародних стандартів сталого розвитку.

На початковому етапі здійснюється закупівля та встановлення цифрових сенсорів і контролерів, які забезпечують вимірювання концентрації парникових газів, пилу та летких органічних сполук у повітрі, рівня забруднення та витрат води, шумового навантаження у виробничих приміщеннях, а також показників промислових викидів. Контролери виконують функцію збору даних та їх передачі у централізовану систему у режимі реального часу, що створює основу для оперативного реагування на відхилення від нормативних значень.

Другим важливим компонентом є серверна інфраструктура та програмне забезпечення, які забезпечують зберігання, обробку та аналітику даних. Використання сучасних платформ дозволяє здійснювати статистичний аналіз, візуалізацію інформації, моделювання тенденцій та прогнозування можливих сценаріїв розвитку екологічних показників. Інтеграція алгоритмів машинного навчання та предиктивної аналітики переводить управління екологічними процесами у проактивний формат, коли рішення приймаються не лише на основі фактичних даних, але й з урахуванням прогнозів та попереджувальних сигналів.

Завершальний блок робіт охоплює монтаж та інтеграцію системи у виробничу інфраструктуру підприємства. Це включає фізичне встановлення сенсорів у

критичних точках виробництва, налаштування каналів передачі даних, синхронізацію із сервером та корпоративними системами управління. Важливим елементом є тестування системи та навчання персоналу, що забезпечує коректне функціонування моніторингу та його ефективне використання у щоденній діяльності.

Економічне обґрунтування впровадження такої системи базується на кількох ключових аргументах. По-перше, оптимізація використання енергетичних та водних ресурсів дозволяє знизити витрати на їх споживання, що у довгостроковій перспективі забезпечує суттєву економію. По-друге, система моніторингу мінімізує ризики штрафних санкцій та аварійних ситуацій, які можуть спричинити значні фінансові втрати та репутаційні ризики. По-третє, прозора звітність та відповідність міжнародним стандартам підвищують інвестиційну привабливість підприємства, відкривають доступ до нових ринків та формують позитивний імідж «екологічно відповідального виробника», табл. 3.3.

Таблиця 3.3.

**Витрати на впровадження системи екологічного моніторингу на ПрАТ
«Фірма «Полтавпиво»», грн**

Категорія	Стаття	Опис	Сума, грн
Одноразові інвестиції	Закупівля сенсорів	Датчики води, енергії, CO ₂ , стоків, повітря	900000
	Контролери та мережеве обладнання	Промислові контролери, шлюзи	180000
	ПЗ та аналітика	Ліцензії, модулі збору даних, аналітична платформа	500000
	Сервер або хмарні ресурси	Локальний сервер / хмара	80000
	Монтаж і налаштування	Установлення, калібрування, інтеграція	300000
	Інтеграція з виробничими системами	Підключення до SCADA/ERP	150000
	Навчання персоналу	2–3 дні тренінгів	40000
Щорічні витрати	Обслуговування сенсорів	Калібрування, сервіс	70000
	Підтримка ПЗ	Оновлення, техпідтримка	120000
	Хмарне зберігання	Аналітика, API	60000
	Амортизація обладнання	3–5 років	250000
Разом			2650000

Джерело: розраховано автором

Запровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» потребує комплексних одноразових інвестицій та щорічних витрат, які формують загальну фінансову модель проєкту. Загальна сума становить близько 1,7 млн грн, що включає як початкові капітальні вкладення, так і регулярні витрати на підтримку системи.

Одноразові інвестиції охоплюють ключові технічні та організаційні елементи. Найбільша частка припадає на закупівлю сенсорів для контролю води, енергії, CO₂, стоків та повітря, що забезпечує базову інфраструктуру моніторингу. Додатково передбачено придбання промислових контролерів та мережевого обладнання для збору та передачі даних, а також ліцензійного програмного забезпечення й аналітичних модулів, які дозволяють здійснювати обробку та прогнозування екологічних показників. Важливим компонентом є серверна інфраструктура або хмарні ресурси, що забезпечують централізоване зберігання даних. Монтаж і налаштування системи включають установлення сенсорів, їх калібрування та інтеграцію у виробничі процеси, а підключення до SCADA/ERP систем дозволяє синхронізувати екологічний моніторинг із загальною системою управління підприємством. Завершальним елементом є навчання персоналу, яке забезпечує ефективне використання нової технології.

Щорічні витрати пов'язані з підтримкою працездатності системи. Вони включають регулярне обслуговування сенсорів, їх калібрування та сервісне обслуговування, оновлення програмного забезпечення та технічну підтримку, витрати на хмарне зберігання даних і доступ до аналітичних API. Окремо враховується амортизація обладнання протягом 3–5 років, що дозволяє планувати його поступову заміну та модернізацію.

Таким чином, фінансова модель впровадження системи екологічного моніторингу передбачає значні початкові інвестиції у створення технічної інфраструктури та щорічні витрати на її підтримку. Водночас ці витрати є економічно виправданими, оскільки забезпечують оптимізацію використання ресурсів, мінімізацію екологічних ризиків, відповідність законодавчим та міжнародним

стандартам, а також підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства.

Економічний ефект від запровадження запропонованої системи на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» представлено в табл.3.4.

Таблиця 3.4.

Економічний ефект від запровадження системи екологічного моніторингу на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», грн

Стаття економії	Обсяги економії	Сума економії
Зменшення штрафів	Уникнення 70–90% порушень	100000
Економія електроенергії	5–12% від витрат	250000
Економія води	20–40 тис. м ³	800000
Зниження браку	10–20%	100000
Менше аварій	50% скорочення простоїв	150000
Автоматизація звітності	70–90% економії праці	120000
Річна економія		1520000

Джерело: складено автором

Економічне обґрунтування впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» демонструє значний потенціал скорочення витрат та підвищення ефективності виробництва. Розрахунки свідчать, що річна економія може становити близько 1,52 млн грн, що фактично компенсує щорічні витрати на підтримку системи та забезпечує швидку окупність інвестицій.

Зменшення штрафів за екологічні порушення завдяки превентивному контролю дозволяє уникати 70–90% випадків перевищення нормативів, що дає економію близько 100 тис. грн на рік. Оптимізація енергоспоживання через цифровий моніторинг забезпечує скорочення витрат на електроенергію на 5–12%, що еквівалентно приблизно 250 тис. грн щорічної економії. Найбільший ефект досягається у сфері водокористування: контроль витрат і втрат води дозволяє зекономити 20–40 тис. м³, що у грошовому вимірі становить близько 800 тис. грн.

Додатково система сприяє зниженню браку продукції на 10–20%, що дає економію близько 100 тис. грн, а також зменшує кількість аварійних ситуацій і простоїв на 50%, що забезпечує ще 150 тис. грн економії. Автоматизація звітності

дозволяє скоротити витрати на працю у сфері підготовки екологічних та нефінансових звітів на 70–90%, що дорівнює близько 120 тис. грн щорічно.

Таким чином, система екологічного моніторингу не лише забезпечує відповідність законодавчим та міжнародним стандартам, але й виступає потужним економічним інструментом. Вона дозволяє підприємству знизити операційні витрати, мінімізувати ризики, підвищити ефективність виробництва та сформувати позитивний імідж «екологічно відповідального виробника». У довгостроковій перспективі це створює умови для стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».

Таким чином, впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» є не лише технологічним оновленням, але й стратегічним кроком у напрямі сталого розвитку. Воно забезпечує оптимізацію ресурсів, зниження екологічних ризиків, відповідність законодавчим та міжнародним вимогам, а також зміцнення конкурентних позицій підприємства у сучасному ринковому середовищі.

3.3. Обґрунтування економічної ефективності запропонованих рішень

Для узагальнення результатів фінансового аналізу доцільно представити витрати та очікувану економію від впровадження системи екологічного моніторингу у вигляді зведеної таблиці. Такий формат дозволяє чітко співставити одноразові інвестиції, щорічні витрати на підтримку системи та прогнозовані обсяги економії, що виникають завдяки оптимізації ресурсів, зниженню екологічних ризиків та автоматизації управлінських процесів. Таблиця є інструментом для візуалізації співвідношення «витрати–вигоди», демонструє економічну доцільність проекту та створює основу для розрахунку терміну окупності й рентабельності інвестицій.

Розглянемо таблицю витрат та економії від впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».

Таблиця 3.5.

Витрати та економія від запровадження сенсорної системи екологічного контролю на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»

Категорія	Сума, грн
Одноразові інвестиції на запровадження системи екологічного контролю	2150000
Щорічні витрати	500000
<i>Разом витрати</i>	2650000
Разом економія (річна)	1520000

Джерело: складено автором

Загальні одноразові інвестиції у систему становлять близько 2,7 млн грн, тоді як річна економія від її використання оцінюється у 1,52 млн грн. Це означає, що система може окупитися протягом 3 років, після чого підприємство отримуватиме стабільний економічний ефект у вигляді зниження витрат, мінімізації ризиків та підвищення ефективності виробництва.

Проведемо оцінку запропонованого проєкту забезпечення сталого розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» за популярною методикою оцінки інвестиційних проєктів, для початку визначимо

Чистий грошовий потік, що в нашому випадку становитиме суму економії:

$$\text{ЧГП} = \text{П}_ч = 1520 \cdot 0,82 = 1246,4 \text{ тис.грн.},$$

$\text{П}_ч$ - чистий прибуток з вирахуванням податку на прибуток.

Коефіцієнт дисконтування, використовується для врахувати зміни інвестиційних коштів, що вкладені протягом терміну експлуатації проєкту

$$K_d = 1 / (1 + R)^t \quad (3.1)$$

де R - ставка дисконту, приймаємо на рівні рентабельності власного капіталу досліджуваного підприємства (18 %)

t - період, визначення коефіцієнту дисконтування.

$$K_d = 1 / (1 + 0,18) = 0,847$$

$$K_d = 1 / (1 + 0,18)^2 = 0,718$$

$$K_d = 1/(1+0,18)^3 = 0,609$$

$$K_d = 1/(1+0,18)^4 = 0,516$$

$$K_d = 1/(1+0,18)^5 = 0,437$$

Теперішня вартість визначатиметься за формулою

$$ТВ = ЧГП * K_d \quad (3.2)$$

$$ТВ_1 = 1\,246,4 * 0,847 = 1\,056,27 \text{ тис.грн.}$$

$$ТВ_2 = 1\,246,4 * 0,718 = 895,15 \text{ тис.грн. } 1\,056,27$$

$$ТВ_3 = 1\,246,4 * 0,609 = 758,6 \text{ тис.грн.}$$

$$ТВ_4 = 1\,246,4 * 0,516 = 642,88 \text{ тис.грн.}$$

$$ТВ_5 = 1\,246,4 * 0,437 = 544,81 \text{ тис.грн.}$$

Теперішня вартість загальна визначається наступним чином (ТВ_{заг})

$$ТВ_{заг} = 1\,056,27 + 895,15 + 758,60 + 642,88 + 544,81 = 3\,897,71 \text{ тис.грн.}$$

Теперішня вартість середньорічну можна розрахувати за формулою (ТВ_{сер})

$$ТВ_{сер} = ТВ_{заг} / t = 3\,897,71 / 5 = 779,54 \text{ тис.грн.}$$

Чистий приведений дохід складе

$$(ЧПД) \text{ ЧПД} = ТВ_{заг} - I_{заг \text{ з ПДВ}} \quad (3.3.)$$

$$ЧПД = 3\,897,71 - 2\,650 = 1\,247,71 \text{ тис.грн.}$$

Дисконтований термін окупності інвестицій:

$$T_{окуп. \text{ диск}} = I_{заг \text{ з ПДВ}} / ТВ_{сер} = 2\,650 / 779,54 = 3,4 \text{ роки} \quad (3.4)$$

Індекс прибутковості визначаємо за формулою:

$$ІП = ТВ_{заг} / I_{заг \text{ з ПДВ}} \quad (3.5)$$

$$ІП = 3\,897,71 / 2\,650 = 1,5$$

Індекс рентабельності розраховується за формулою:

$$ІР = Пч / I_{заг \text{ з ПДВ}} \quad (3.6)$$

$$ІР = 1\,246,4 / 2\,659 = 0,57$$

Розрахувавши основні показники ефективності впровадження системи екологічного контролю як складової стратегії корпоративної соціальної відповідальності у сфері сталого розвитку, можна зробити висновок, що така

ініціатива є цілком реалістичною для практичної реалізації. Її впровадження забезпечить не лише економічний ефект у вигляді оптимізації використання ресурсів та зниження витрат, але й соціальний результат, пов'язаний із підвищенням рівня екологічної безпеки та прозорості діяльності підприємства. При цьому передбачається, що компанія використовуватиме отримані дані моніторингу для вдосконалення власних виробничих процесів, а у випадку формування надлишкових аналітичних можливостей чи інноваційних рішень вони можуть бути інтегровані у ширші галузеві чи регіональні системи, створюючи додаткову цінність для громади та партнерів. Таким чином, система екологічного контролю стає інструментом одночасного досягнення економічної ефективності та соціальної відповідальності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»». Узагальнимо отримані результати оцінки ефективності запропонованого заходу для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», табл. 3.6.

Таблиця 3.6.

Показники ефективності інвестиційного проєкту з впровадження системи екологічного контролю, тис. грн.

Найменування	Вартість
Початкові капіталовкладення на проєкт	2650
Річна економія від запровадження системи екологічного контролю, ЧГП	1247,71
Чистий приведений дохід	1247,71
Індекс рентабельності	0,57
Індекс прибутковості, %	1,5
Термін окупності дисконтований, років	3,4

Джерело: розраховано автором

Аналіз наведених показників ефективності інвестиційного проєкту з впровадження системи екологічного контролю на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» дозволяє оцінити його економічну доцільність та перспективи реалізації.

Початкові капіталовкладення у розмірі 2 650 тис. грн є значними, проте вони співвідносяться з масштабом проєкту та комплексністю технічної інтеграції. Річна економія від запровадження системи становить 1 247,71 тис. грн, що свідчить про суттєвий потенціал скорочення витрат завдяки оптимізації використання ресурсів, зменшенню штрафних санкцій та підвищенню ефективності виробничих процесів.

Чистий приведений дохід на рівні 1 247,71 тис. грн підтверджує позитивний фінансовий результат проєкту, хоча він не перекриває повністю початкові інвестиції у короткостроковій перспективі. Індекс рентабельності 0,57 означає, що на кожную гривню інвестицій підприємство отримує 57 копійок чистого доходу, що є нижчим за одиницю і свідчить про відносно помірну ефективність. Індекс прибутковості у 1,5% також демонструє низький рівень фінансової віддачі, проте його слід розглядати у контексті довгострокових екологічних та соціальних вигод, які не завжди відображаються у прямій фінансовій оцінці.

Дисконтований термін окупності у 3,4 роки є прийнятним для інвестиційних проєктів у сфері сталого розвитку, адже він демонструє, що вкладені кошти можуть бути повернуті у середньостроковій перспективі. Важливо враховувати, що крім економічного ефекту, система екологічного контролю забезпечує соціальні та репутаційні вигоди: підвищення довіри стейкхолдерів, відповідність міжнародним стандартам, зниження екологічних ризиків та формування позитивного іміджу компанії.

Отже, проєкт має помірну фінансову ефективність у короткостроковій перспективі, але його стратегічна цінність полягає у довгостроковому забезпеченні сталого розвитку підприємства, зниженні ризиків та зміцненні конкурентних позицій. Він може бути рекомендований до реалізації як інвестиція у майбутню стійкість та соціально-екологічну відповідальність бізнесу.

Також для повноти оцінки ефективності запропонованого заходу визначимо його вплив на господарську діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпвио»», табл. 3.7.

Аналіз наведених показників свідчить про те, що впровадження проєкту екологічного контролю не змінює обсяги чистого доходу від реалізації продукції, який залишається на рівні 745,7 млн грн, проте впливає на структуру витрат і фінансові результати. Собівартість реалізованої продукції знижується на 500 тис. грн, що становить відносне скорочення на 0,1%. Це забезпечує приріст валового прибутку на 1,52 млн грн, або 0,63%, що є позитивним сигналом для підприємства. Адміністративні витрати зменшуються на 500 тис. грн (1,85%), а витрати на збут —

на 520 тис. грн (0,59%), що в сукупності формує скорочення повних витрат на 1,52 млн грн, або 0,25%.

Таблиця 3.7.

**Вплив запровадження інструментів сталого розвитку на ПрАТ «Фірма
«Полтавпиво»»**

Показник	2024 р	Проектни й рік	Абс відх, тис.грн.	Відн.відх, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	745683	745683		0,00
Собівартість реалізованої продукції	504696	504196	-500	-0,10
Валовий прибуток	240987	242507	1520	0,63
Адміністративні витрати	27566	27066	-500	-1,85
Витрати на збут	88291	87771	-520	-0,59
Повні витрати	620553	619033	-1520	-0,25
Чисельність ПВП, чол	270	270	0	0,00
Фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток	85735	87255	1520	1,74
Фінансовий результат до оподаткування, прибуток	84554	86074	1520	1,77
Чистий фінансовий результат, прибуток	58953	60199,4	1246,4	2,07
Продуктивність праці, тис.грн/чол	2761,79	2761,79	0	0,00
Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн./грн	0,832	0,830	-0,002	-0,22
Рентабельність продукції,%	9,5	9,72	0,225	x

Джерело: складено автором

Чисельність персоналу залишається незмінною, що свідчить про відсутність впливу проекту на кадрову політику, однак фінансовий результат від операційної діяльності зростає на 1,52 млн грн (1,74%), а фінансовий результат до оподаткування — на аналогічну величину (1,77%). Чистий фінансовий результат збільшується на 1,25 млн грн, що становить приріст у 2,07%, і це є ключовим показником ефективності проекту. Продуктивність праці залишається стабільною, проте витрати на 1 грн реалізованої продукції знижуються з 0,832 до 0,830 грн, що означає покращення ефективності використання ресурсів на 0,22%. Рентабельність продукції зростає з 9,5% до 9,72%, що підтверджує позитивний вплив проекту на фінансову стійкість підприємства.

Узагальнюючи, можна зазначити, що впровадження системи екологічного контролю забезпечує помірне, але стабільне покращення фінансових результатів за

рахунок оптимізації витрат, зростання прибутку та підвищення рентабельності продукції. Це свідчить про економічну доцільність проєкту, який не потребує додаткових змін у виробничих обсягах чи чисельності персоналу, але водночас підвищує ефективність діяльності та створює основу для довгострокового сталого розвитку підприємства.

Висновки до розділу 3

Впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» є стратегічно виправданим і економічно доцільним проєктом. Незважаючи на значні початкові інвестиції, система забезпечує стабільну річну економію, прийнятний термін окупності та позитивний вплив на фінансові результати підприємства. Вона дозволяє оптимізувати використання енергетичних і водних ресурсів, зменшити кількість браку та аварійних ситуацій, мінімізувати ризики штрафних санкцій, а також автоматизувати процеси звітності.

Крім економічного ефекту, проєкт має вагоме соціальне та репутаційне значення. Він сприяє підвищенню рівня екологічної безпеки, формує прозорість діяльності підприємства, забезпечує відповідність міжнародним стандартам сталого розвитку та підвищує довіру з боку інвесторів, партнерів і місцевої громади. Таким чином, система екологічного контролю стає не лише інструментом економії та оптимізації, але й важливим елементом корпоративної соціальної відповідальності, що інтегрує підприємство у глобальний дискурс сталого розвитку.

У довгостроковій перспективі впровадження системи екологічного моніторингу зміцнює конкурентні позиції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»», забезпечує стійкість бізнес-моделі та створює основу для подальших інноваційних рішень у сфері енергоефективності та екологічної відповідальності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У першому розділі було визначено сутність сталого розвитку як інтеграції економічних, екологічних та соціальних цілей у діяльність підприємства. В контексті підприємництва сталий розвиток розглядається як стратегія довгострокового зростання, що поєднує економічну ефективність із відповідальністю перед суспільством та довкіллям. Було здійснено класифікацію інструментів управління сталим розвитком, серед яких виокремлено нормативно-правові, організаційні, економічні, технологічні та інформаційно-аналітичні. Особливу увагу приділено методичним підходам до управління, які включають системний, процесний, інноваційний та ризик-орієнтований підхід. Це створило теоретичну основу для подальшого застосування інструментів сталого розвитку у практиці ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».

Другий розділ присвячено діагностиці стану підприємства та його позицій на ринку. Було встановлено, що компанія займає стабільні позиції у сегменті пивоварної продукції, має розвинену виробничу інфраструктуру та сформовану клієнтську базу. Аналіз фінансово-економічної діяльності показав позитивну динаміку доходів та прибутковості, проте виявив потребу у зниженні витрат на ресурси та оптимізації виробничих процесів. Оцінка поточного стану сталого розвитку засвідчила, що підприємство вже реалізує окремі заходи у сфері енергоефективності та екологічної відповідальності, але потребує системного підходу до управління екологічними ризиками та інтеграції сучасних технологій моніторингу.

У третьому розділі було сформовано комплекс інструментів сталого розвитку, серед яких ключове місце займає впровадження системи екологічного моніторингу на основі цифрових сенсорів та аналітики. Запропонована система включає сенсори для контролю води, енергії, CO₂, стоків та повітря, контролери для збору даних, серверну інфраструктуру та аналітичні модулі для прогнозування ризиків. Важливим етапом є інтеграція системи у виробничі процеси та корпоративні інформаційні системи (SCADA/ERP), що забезпечує управлінську інтеграцію та автоматизацію

звітності. Економічне обґрунтування показало, що початкові капіталовкладення у розмірі 2,65 млн грн супроводжуються річною економією понад 1,52 млн грн, дисконтованим терміном окупності 3,4 роки та приростом чистого фінансового результату на понад 2%. Це підтверджує прийнятний рівень інвестиційної ефективності проєкту.

Таким чином, дослідження доводить, що впровадження системи екологічного моніторингу на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»» є стратегічно важливим кроком, який поєднує економічну ефективність із соціальною відповідальністю. Проєкт забезпечує оптимізацію витрат, зниження екологічних ризиків, відповідність законодавчим та міжнародним стандартам, а також формує позитивний імідж підприємства як екологічно відповідального виробника. У довгостроковій перспективі це створює основу для стійкого розвитку, залучення інвестицій та зміцнення конкурентних позицій компанії на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aminu A., Harashid H., Harashid H., Amran H. Corporate Social Responsibility: A Review on Definitions, Core Characteristics and Theoretical Perspectives. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2015; 6(4): 83–95.
2. Balabanov V.S., Balabanova A.V., Dudin M.N. Social Responsibility for Sustainable Development of Enterprise Structures. *Asian Social Science*. 2015. Vol. 11. No 8. P. 111–118. DOI:10.5539/ass.v11n8p111.
3. Bowen H. R. Social Responsibilities of the Businessman. URL : <http://www.uiowapress.org/books/2013-fall/social-responsibilities-businessman.htm>.
4. Boyko O., (2022). Social responsibility of business during martial law. URL : <https://eba.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-biznesu-u-period-voyennogo-stanu>(дата звернення: 30.09.2025 р.).
5. Business for social responsibility: Overview of Corporate social responsibility, 2003.
6. Business support in war conditions. *Action. Business. Main page*. (2022). URL : <https://business.dii.gov.ua/wartime>(дата звернення: 30.09.2025 р.).
7. Carrol A. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of organizational Stakeholders *Bizness Horizons*. 1991. July-August.
8. Costanza, R. “Modelling and measuring sustainable wellbeing in connection with the UN Sustainable Development Goals”, *Ecological Economics*, 2016. no. 130, pp. 350 – 355.
9. Czyżewska, C. (2018). Should corporate cultural responsibility replace cultural sponsorship? <https://www.linkedin.com/pulse/should-corporate-cultural-responsibility-replace-cyrielle-czyżewska>
10. Davis, K. The Meaning and scope of social responsibility [Text] Contemporary management. Issues and viewpoints. *Englewood Cliffs*, 1974. – P. 19–25.

11. ElAlfy A., Palaschuk N., El-Bassiouny D., Wilson J., Weber O. Scoping the Evolution of Corporate Social Responsibility Research in the SDGs Era. *Sustainability*. 2020. Vol. 12(14). DOI: 10.3390/su12145544
12. ESG для всіх : як бізнесу перейти на бік сталого розвитку. *Дія. Бізнес*. URL : <https://business.dii.gov.ua/en/cases/sistematizacia-biznes-procesiv/esg-dla-vsihnnaviso-tak-biznesu-perejti-na-bik-stalogo-rozvitku> (дата звернення: 30.09.2025 р.).
13. EU best practice of life cycle assessment, social, environmental accounting and sustainability reporting URL : <https://jm.snau.edu.ua/en/eu-best-practice-of-life-cycle-assessment-social-environmental-accounting-and-sustainability-reporting/>(дата звернення: 30.09.2025 р.).
14. European Commission Green Paper on Corporate Social Responsibility URL : http://www.corporatejustice.org/IMG/pdf/greenpaper_en.pdf(дата звернення: 30.09.2024 р.).
15. European Parliament. UNGC Post-2015 Report: Corporate Sustainability and the UN Development Agenda. Brussels : EU, 2016. URL: europarl.europa.eu
16. Friedman, M. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits [Text] *Business Ethics: Readings and Cases in Corporate Morality*. N.Y., 1990;
17. GRI Standards. Global Reporting Initiative. Amsterdam : GRI, 2021. URL: <https://www.globalreporting.org>
18. Hák, T. Janoušková, S. and Moldan, B. (2016), “Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators”, *Ecological indicators*, no. 60, pp. 565 – 573.
19. ISO 26000 Social Responsibility. URL : <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>. (дата звернення: 30.09.2024 р.).
20. ISO 26000:2020. Guidance on Social Responsibility. Geneva : International Organization for Standardization, 2020. 106 p.
21. Jankalova M. Approaches to the Evaluation of Corporate Social. *Procedia Economics and Finance*, № 39, 2016. pp. 580–587.

22. Kraak, M. Ricker, B. and Engelhardt, Y. (2018), “Challenges of mapping Sustainable Development Goals indicators data”, *ISPRS international journal of geo-information*, no. 7(12), 482. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijgi7120482>
23. Liu, J. Hull, V. and Godfray, H. (2018), “Nexus approaches to global sustainable development”, *Nature Sustainability*, no. 1, pp. 466 – 476. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0135-8>
24. Margherita, C. Bastianoni, S. Gagliardi, F. and Gigliotti, M. (2019), “Sustainable Development Goals Indicators: A Methodological Proposal for a Multidimensional Fuzzy Index in the Mediterranean Area”, *Sustainability* 11, no. 4, 1198. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11041198>
25. Matveeva, Yu. (2022). Corporate social responsibility and war in Ukraine. *Public space*. URL : <https://www.prostir.ua/?news=korporatyvnasotsialna-vidpovidalnist-ta-vijna-v-ukrajini>(дата звернення: 30.09.2024 р.).
26. Meadows D. H., Randers J., Meadows D. L. Limits to Growth: The 40-Year Update. *Chelsea Green Publishing*, 2016. 338 p.
27. OECD. Green Growth Indicators 2017. Paris : OECD Publishing, 2017. 148 p.
28. Porter M., Kramer M. Strategy and Society: the Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility *Harvard Business Review*. 2006. December. Pp. 78-92.
29. Sachs J. D. The Age of Sustainable Development. New York : Columbia University Press, 2015. 544 p.
30. Smida : веб-сайт. URL: <https://smida.gov.ua/>.(дата звернення: 10.05.2025).
31. Springer. Sustainable Corporate Responsibility. In: Corporate Responsibility and Sustainable Development. Cham : *Springer*, 2022. P. 25–48. DOI: 10.1007/978-3-030-88203-7_2
32. Thomas G., Nowak M. Corporate Social Responsibility. A definition // *Working Paper. Curtin University of Technology*. 2006. № 62. 20 p.
33. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York : UN, 2015. 41 p.

34. United Nations Development Programme. «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року. 2018. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku>
35. Valiente J., Manuel C., Figueras S. Social responsibility practices and evaluation of corporate social. *Journal of Cleaner Production*, No. 35, 2012. pp. 25–38.
36. World Bank. Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development. Washington : World Bank, 2016. 192 p.
37. Анализ размера и доли рынка пива — тенденции роста и прогнозы (2024–2029 гг.) URL: <https://www.mordorintelligence.com/ru/industry-reports/beer-market> (дата звернення: 1.09.2025)
38. Аналітика компанії ProConsulting про дослідження ринку солодких газованих напоїв України URL: http://procapital.ua/ua/press_center/groupevents/view/231/ (дата звернення: 1.09.2025)
39. Безалкогольний тренд та конкуренція з крафтом. Як зараз розвивається ринок пива в Україні <https://delo.ua/agro/bezalkogolnii-trend-ta-konkurenciya-z-kraftom-yak-zaraz-rozvivajetsya-rinok-piva-v-ukrayini-430243/> (дата звернення: 1.09.2025)
40. Бобко Л. О., Мазяр А. В. Проблеми корпоративної соціальної відповідальності в Україні. *Ефективна економіка*, № 5. 2019 URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7043>. (дата звернення: 30.09.2025 р.).
41. Буян О. А. Підходи до оцінки ефективності корпоративної соціальної відповідальності підприємств в Україні. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія “Економіка”*, Вип. 6 (2), С. 159–165. 2012.
42. В Україні сформувалася "велика четвірка" виробників пива <https://pravda.com.ua/news/2024/10/31/721256/> (дата звернення: 1.09.2025)
43. Виробники пива імпортують частину сортів через війну URL: <https://delo.ua/agro/virobniki-piva-importuyut-castinu-sortiv-cerez-viinu-430300/> (дата звернення: 10.09.2025)

44. Виробництво пива в Україні за рік зросло, але відстає від довоєнного URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/virobnictvo-piva-v-ukrajini-za-rik-zroslo-ale-vidstaye-vid-dovoyennogo> (дата звернення: 1.09.2025)

45. Виробництво пива в Україні зросло на 4,9% за період з січня по листопад 2024 року порівняно з аналогічним періодом минулого року. https://24tv.ua/business/uspishni-peregovori-yak-ukladati-ugodi-domovlyatis_n2790769 (дата звернення: 1.09.2025)

46. Відповідальна поведінка бізнесу в часи війни в Україні. Дослідження контексту. UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vidpovidalna-povedinka-biznesu-v-chasy-viyny-v-ukrayinidoslidzhennya-kontekstu> (дата звернення: 30.09.2025 р.).

47. Власков О. Особливості інноваційного розвитку підприємств харчової галузі в кризових умовах в Україні *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2025. Т. 12, № 3. С. 89–95.

48. Гарбар В.В. Теоретичні основи забезпечення сталого розвитку фермерських господарств. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2012. Вип. 81 №2. С. 177–183.

49. Герасимчук В. Г. Сталий розвиток підприємства: концепція та механізми реалізації. Київ : КНЕУ, 2017. 256 с.

50. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

51. Гринько О.В. Сталий розвиток підприємств харчової промисловості: управлінські аспекти та інструменти *Економіка та держава*. 2024. № 1. С. 37–41.

52. Громоздова Л., Громоздов В. Глобальні цілі сталого розвитку в регіональній політиці України. *Міжнародна економічна політика*. 2017. №. 2 (27). С. 173-187.

53. Гуаньнань Лі Сутність сталого розвитку підприємств у контексті глобальних цілей сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8565> (дата звернення: 12.11.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.199

54. Дем'яненко Т. Механізм забезпечення сталого розвитку промислових підприємств України *Вісник економіки УжНУ*. 2023. Вип. 46. С. 112–118.
55. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 10.09.2025)
56. Дідух С.М. Стратегія сталого розвитку підприємств з виробництва харчових продуктів та напоїв *Наукові праці ОНАХТ*. 2023. № 4. С. 58–65.
57. ДСТУ ISO 14001:2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 46 с.
58. ДСТУ ISO 50001:2019. Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2019. 52 с.
59. Євтушенко В. А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники. *Вісник НТУ «ХПІ»*, Вип. 46 (1019), 2013. С. 53–64.
60. Затеїщикова О. О. Аналіз підходів до оцінки соціальної відповідальності бізнесу. *Вісник соціально-економічних досліджень*, Вип. 2, 2014. С. 189–194.
61. Квятковська Л.А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1, №48. С. 85–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_14
62. Ковальчук І.І. Управління екологічною складовою сталого розвитку підприємства *Економічний простір*. 2023. № 182. С. 56–63.
63. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.09.2025).
64. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу: усе, що потрібно знати URL : <https://online.novaposhta.education/blog/korporativna-socialna-vidpovidalnist-biznesu-use-shho-potribno-znati>(дата звернення: 30.10.2025 р.).
65. Корпоративна соціальна відповідальність: теорія і приклади URL : https://socialbusiness.in.ua/knowledge_base/korporatyvna-sotsial-na-vidpovidal-nist-teoriia-i-pryklady/(дата звернення: 30.10.2024 р.).

66. Котлер Ф., Лі Н. Корпоративна соціальна відповідальність : як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / за ред. Л. Савицька; пер. з англ. С. Яринич. Київ : Вид-во О. Капусти ; Агенція «Стандарт», 2005. 285 с

67. Лавроненко, Г. Сутність та принципи сталого розвитку сфери торгівлі. *Економіка та суспільство*, 2024 (64). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-160>

68. Мануилов О. В. Формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах невизначеності. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 60 –64.

69. Медяник Ю. Принципи управління сталим розвитком підприємства як стратегічний орієнтир *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2025. № 2(18). С. 45–52. URL: <https://isg-journal.com/isjmef/article/download/1059/616/1109>

70. Мельник Л. Г. Екологічна економіка : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2019. 512 с.

71. Методика ринкового скорингу від YouControl URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/market-scoring/method/?id=8266672>. (дата звернення: 10.09.2025)

72. Найбільші світові виробники пива у 2024 році biz.liga.net/ua/all/infographic-of-the-day/infografica/naibilshi-svitovi-vyrobnyku-pyva-u-2024-rotsi (дата звернення: 1.05.2025)

73. Огієнко, А.. Сталий розвиток підприємства: сутність поняття, перспективи та перешкоди. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*, 2024 (3), 222–228.

74. Офіційний сайт ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» URL: <https://www.poltavpivo.com/>(дата звернення: 10.09.2025)

75. Пашкевич М. С. Еколого-економічна рівновага як чинник конкурентоспроможності регіонів. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. – URL:

<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7583> (дата звернення: 05.02.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.10

76. Пашкевич М. С., Паламарчук, Т. О. Екологізація виробництва підприємств України. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1624> (дата звернення: 22.11.2025).

77. Принципи управління сталим розвитком підприємства як стратегічний інструмент. ISG Journal. 2023. URL: isg-journal.com

78. Приходько А. А. Корупція як дестабілізаційний фактор на шляху досягнення цілей сталого розвитку. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 1. С. 8 – 11.

79. Рейтинг топ-10 брендів пива 2023 URL: <https://uba.top/beer-rating/> (дата звернення: 10.09.2025)

80. Рожко А. О. Сталий розвиток на підприємстві: сутність та особливості розвитку в Україні. Харків : НТУ «ХП», 2021. URL: repository.kpi.kharkov.ua

81. Свистун К.О. Генезис поняття «сталий розвиток» та підходи до його запровадження. *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 326–333

82. Сизоненко О.А. Механізм забезпечення сталого розвитку в системі управління металургійним підприємством : авто-реф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 ; Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2009. 20 с.

83. Сич, О. О., Дунська А. Р. Організаційне забезпечення імпорتنих операцій підприємства. (2017). URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102797> (дата звернення: 10.09.2025)

84. Соколенко А. Екологічна, соціальна, управлінська сталість, або Для чого компаніям та інвесторам ESG-критерії. URL : <https://business.ua/uk/ekologichna-sotsialna-upravlinska-stalist-abo-dlya-chogokompaniyam-ta-investoram-esg-kriteriji>. (дата звернення: 30.09.2025 р.).

85. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / Н.М. Сіренко, Т.І. Лункіна, А.В. Бурковська. Миколаїв : МНАУ, 2021. 216 с.

86. Станасюк Н. С., Пасінович І. І., Томашевська А. Р. Сучасні підходи до оцінювання корпоративної соціальної відповідальності підприємств *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми економіки та управління”* № 2 (8), 2021 <http://doi.org/10.23939/semi2021.02.109>

87. Степаненко Т.О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*, 2020 Том 31 вип. 70 № 6. С. 135-141. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-23>

88. Тарасюк О.В. Управління змінами в забезпеченні сталого розвитку підприємств харчової галузі *Бізнес-Інформ*. 2024. № 12. С. 317–325. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-12_0-pages-317_325.pdf

89. Тарасюк, Г. М., Чагайда, А. О., & Прилипко, О. І. (2025). Аналіз споживчого сприйняття та основних економічних аспектів ринку безалкогольного пива. *Економіка, управління та адміністрування*, (1(111), 26–33. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-1\(111\)-26-33](https://doi.org/10.26642/ema-2025-1(111)-26-33) (дата звернення: 1.09.2025)

90. Українські пивовари збільшили виробництво: зварено 140 млн декалітрів пива у 2024 році : <https://landlord.ua/news/ukrayinski-pyvovary-zbilshly-vyrobnyctvo-zvareno-140-mln-dekalitriv-pyva-u-2024-roczii>: (дата звернення: 1.09.2025)

91. Хахалєв Д. О. Оцінка забезпеченості сталого розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2024. №5. С. 338–344. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-5-338-344>

92. Хвесик М. А., Степаненко А. В. Економіка природокористування і сталий розвиток : монографія. Київ : НАН України, 2016. 368 с.

93. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (Дата звернення 2.11.25)

94. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. 2017. 176 с.

95. Чмут О. О. Фундаментальні аспекти механізму сталого розвитку підприємств: концептуальний і нормативний базис. *Економічний журнал ХДУ*. 2024. №53. С. 45–58. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2024-53-5>

96. Шигун М. М. Концептуальні зміни в бухгалтерському обліку під впливом сталого розвитку бізнесу. *Фінанси України*. 2019. №. 2. С. 82-98.

97. Шкарлет С. М. Сталий розвиток підприємства: економічні та організаційні аспекти. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 284 с.

98. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. URL: <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczypyi-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya/> (дата звернення: 30.10.2025 р.).

Додаток А

Дата звіту 14.02.2024
 Період 2023 рік, 12 міс
 Бухгалтер [Заславець Алла Захарівна](#)
 КАТОТТГ UA53080370010073240
 Кількість працівників 276

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 427.00	885.00
первісна вартість	1001	3 134.00	3 178.00
накопичена амортизація	1002	1 707.00	2 293.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	170 049.00	189 228.00
первісна вартість	1011	229 359.00	264 495.00
знос	1012	59 310.00	75 267.00
Інвестиційна нерухомість	1015	489.00	489.00
первісна вартість	1016	489.00	489.00
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	2.00	2.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	171 967.00	190 604.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	75 068.00	83 986.00
Виробничі запаси	1101	49 868.00	62 019.00
Незавершене виробництво	1102	14 024.00	9 510.00
Готова продукція	1103	11 100.00	11 676.00
Товари	1104	76.00	781.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестраховування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 494.00	22 437.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 392.00	13 717.00
з бюджетом	1135	149.00	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28 625.00	31 692.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	104 232.00	153 978.00
Готівка	1166	2.00	2.00
Рахунки в банках	1167	104 230.00	153 976.00

ДОДАТОК Б

Дата звіту 14.02.2024
 Період 2023 рік, 12 міс
 Бухгалтер [Заславець Алла Захарівна](#)
 КАТОТТГ UA53080370010073240
 Кількість працівників 276

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
Актив**

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 427.00	885.00
первісна вартість	1001	3 134.00	3 178.00
накопичена амортизація	1002	1 707.00	2 293.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	170 049.00	189 228.00
первісна вартість	1011	229 359.00	264 495.00
знос	1012	59 310.00	75 267.00
Інвестиційна нерухомість	1015	489.00	489.00
первісна вартість	1016	489.00	489.00
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	2.00	2.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	171 967.00	190 604.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	75 068.00	83 986.00
Виробничі запаси	1101	49 868.00	62 019.00
Незавершене виробництво	1102	14 024.00	9 510.00
Готова продукція	1103	11 100.00	11 676.00
Товари	1104	76.00	781.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 494.00	22 437.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 392.00	13 717.00
з бюджетом	1135	149.00	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28 625.00	31 692.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	104 232.00	153 978.00
Готівка	1166	2.00	2.00
Рахунки в банках	1167	104 230.00	153 976.00
Витрати майбутніх періодів	1170	95.00	100.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	1 219.00	690.00
Усього за розділом II	1195	242 274.00	306 600.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	158.00	
Баланс	1300	414 399.00	497 204.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 416.00	67 416.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	73 399.00	68 286.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	6 845.00	10 112.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	214 302.00	301 050.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	361 962.00	446 864.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	11 667.00	12 660.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	11 667.00	12 660.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	11 090.00	8 605.00
розрахунками з бюджетом	1620	15 232.00	13 925.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 970.00	1 505.00
розрахунками зі страхування	1625	532.00	636.00
розрахунками з оплати праці	1630	2 022.00	2 342.00
за одержаними авансами	1635	4.00	2.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	8 989.00	9 316.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 901.00	2 854.00
Усього за розділом III	1695	40 770.00	37 680.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	414 399.00	497 204.00

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Фінансові результати**

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	677 951.00	664 775.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	466 190.00	434 744.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	211 761.00	230 031.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	26 122.00	18 996.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	22 729.00	21 602.00
Витрати на збут	2150	76 488.00	66 511.00
Інші операційні витрати	2180	28 997.00	55 119.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	109 669.00	105 795.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інші доходи	2240	1 456.00	0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		1 456.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	2 613.00	1 012.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	108 512.00	103 327.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-24 127.00	-21 870.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	84 385.00	81 457.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	84 385.00	81 457.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	399 545.00	377 567.00
Витрати на оплату праці	2505	75 314.00	67 166.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	16 458.00	14 547.00
Амортизація	2515	16 881.00	15 824.00
Інші операційні витрати	2520	78 743.00	105 601.00
Разом	2550	586 941.00	580 705.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 261 803.00	19 261 803.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 261 803.00	19 261 803.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	4.38	4.23
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	4.38	4.23
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

ДОДАТОК Г

Дата звіту 07.02.2025
 Період 2024 рік, 12 міс
 Бухгалтер [Заславець Алла Захарівна](#)
 КАТОТТГ UA53080370010073240
 Кількість працівників 270

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАт

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	885.00	327.00
первісна вартість	1001	3 178.00	3 194.00
накопичена амортизація	1002	2 293.00	2 867.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	189 228.00	210 973.00
первісна вартість	1011	264 495.00	303 569.00
знос	1012	75 267.00	92 596.00
Інвестиційна нерухомість	1015	489.00	489.00
первісна вартість	1016	489.00	489.00
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	2.00	2.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	190 604.00	211 791.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	83 986.00	95 765.00
Виробничі запаси	1101	62 019.00	69 429.00
Незавершене виробництво	1102	9 510.00	11 125.00
Готова продукція	1103	11 676.00	14 597.00
Товари	1104	781.00	614.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестраховання	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22 437.00	22 893.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	13 717.00	13 353.00
з бюджетом	1135	0.00	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	31 692.00	1 790.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Г роші та їх еквіваленти	1165	153 978.00	224 097.00
Готівка	1166	2.00	1.00
Рахунки в банках	1167	153 976.00	224 096.00
Витрати майбутніх періодів	1170	100.00	91.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	690.00	126.00
Усього за розділом II	1195	306 600.00	358 115.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	497 204.00	569 906.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 416.00	67 416.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	68 286.00	63 426.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	10 112.00	10 112.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	301 050.00	365 931.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	446 864.00	506 885.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	12 660.00	13 900.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	12 660.00	13 900.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	8 605.00	14 637.00
розрахунками з бюджетом	1620	13 925.00	17 341.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 505.00	3 437.00
розрахунками зі страхування	1625	636.00	756.00
розрахунками з оплати праці	1630	2 342.00	2 668.00
за одержаними авансами	1635	2.00	33.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	9 316.00	11 492.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 854.00	2 194.00
Усього за розділом III	1695	37 680.00	49 121.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	497 204.00	569 906.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	745 683.00	677 951.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	504 696.00	466 190.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	240 987.00	211 761.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	29 513.00	26 122.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	27 566.00	22 729.00
Витрати на збут	2150	88 291.00	76 488.00
Інші операційні витрати	2180	68 908.00	28 997.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	85 735.00	109 669.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		0.00
Інші доходи	2240		1 456.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		0.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	1 181.00	2 613.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	84 554.00	108 512.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-25 601.00	-24 127.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	58 953.00	84 385.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	58 953.00	84 385.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	444 660.00	399 545.00
Витрати на оплату праці	2505	86 946.00	75 314.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	18 835.00	16 458.00
Амортизація	2515	18 008.00	16 881.00
Інші операційні витрати	2520	118 923.00	78 743.00
Разом	2550	687 372.00	586 941.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 261 803.00	19 261 803.00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 261 803.00	19 261 803.00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	3.06	4.38
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	3.06	4.38
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00